

'Wuntasë

'ö -gban Yesu Klito -bha 'ö

Matiö

-ya =blɛ

Yesu 'bhema -nu 'tɔ -bhüö
(Lukö 3.23-38)

1 ¹Yesu Klito 'bhema -nu 'tɔ -bhüö 'ö -nɛɛ: -A 'bhema -nu 'wo bhë -an -va -peedë 'wo tɔɔ Ablaamö waa- Davidö.

²Ablaamö 'ö bhë -a gbö tɔɔ Izaakö, Izaakö gbö tɔɔ Zakɔbö, Zakɔbö gbö -nu tɔɔ Zuda waa- ö dhegluzë -nu. ³Zuda gbö -nu tɔɔ Fale waa- Zala 'ö -an dhe -yö -kë Tamaa 'ka. Fale gbö tɔɔ Esilömë, Esilömë gbö tɔɔ Alamë, ⁴Alamë gbö tɔɔ Aminadabö, Aminadabö gbö tɔɔ Naason, Naason gbö tɔɔ Saamɔ, ⁵Saamɔ gbö tɔɔ Boozö 'ö- dhe -yö -kë Laabö 'ka. Boozö gbö tɔɔ Obädö 'ö- dhe -yö -kë Lutö 'ka. Obädö gbö tɔɔ Zese, ⁶Zese gbö tɔɔ -gludë Davidö.

Davidö gbö tɔɔ Salomɔ 'ö- dhe -yö -kë Üli bɔɔ 'ka 'dhiö -bezë. ⁷Salomɔ gbö tɔɔ Loboamü, Loboamü gbö tɔɔ Abia, Abia gbö tɔɔ Aza, ⁸Aza gbö tɔɔ Zozafa, Zozafa gbö tɔɔ Zolamë, Zolamë gbö tɔɔ Ozia, ⁹Ozia gbö tɔɔ Zoatan, Zoatan gbö tɔɔ Akazö, Akazö gbö tɔɔ Ezekiasö, ¹⁰Ezekiasö gbö tɔɔ Manase, Manase gbö tɔɔ Amɔ, Amɔ gbö tɔɔ Zoziasö, ¹¹Zoziasö -yö Zekoniasö waa- ö dhegluzë -nu 'kpɔ -dë 'ka. -Yö -kë 'töng 'wo Izlaelö -mɛ -nu kun -a 'ka 'wo dho -an 'ka Babilönë bhë -a 'ka.

¹²-Dhe 'ö Izlaelö -mɛ -nu -wa 'go Babilönë -wa nu, Zekoniasö -yö Salatielö -kpɔ -a 'ka, Salatielö gbö tɔɔ Zolobabelö. ¹³Zolobabelö gbö tɔɔ Abiudö, Abiudö gbö tɔɔ Eliakimë, Eliakimë gbö tɔɔ Azɔɔ. ¹⁴Azɔɔ gbö tɔɔ Sadɔkö, Sadɔkö gbö tɔɔ Akimë, Akimë gbö tɔɔ Eliudö, ¹⁵Eliudö gbö tɔɔ

Eleazaa, Eleazaa gbö tɔɔ Matan, Matan gbö tɔɔ Zakɔbö. ¹⁶Zakɔbö gbö tɔɔ Zozefu. Zozefu 'ö bhë yö -ne 'ö tɔɔ Mali -gɔn. Mali 'ö 'dhö bhë -ne 'ö Yesu 'ö 'wo- -dhe -Zlan -bha -Yame bhë 'ö- kpɔ.

¹⁷Mε -nu 'wo bhë 'saadhö -an 'bhema 'ple -dho 'kuë- -sü 'ö sü Ablaamö -bha 'ö dho 'ö yöë Davidö -bha -yö -kë 'gɔɔ- do ö ga -yiisië; 'ö sü Davidö -bha 'pö, 'ö dho 'ö yöë 'töng 'wo Izlaelö -me -nu kun -a 'ka, 'wo dho -an 'ka Babilonë -a -bha, -an -dho 'kuë- -sü -kë 'gɔɔ- do ö ga -yiisië. 'Ö sü 'töng 'ö 'dhö -a -bha 'zü 'ö dho 'ö yöë -Zlan -bha -Yame bhö -yi -bha, -an -dho 'kuë- -sü -yö -kë 'gɔɔ- do ö ga -yiisië 'zü.

Yesu bhö -sü

(Lukö 2.1-7)

¹⁸Yesu Klito bhö -kɔ =ga 'ö -nεε: Mali 'ö -kë -a dhe 'ka bhë -a -bha -zo -tën -a -dhë -mε -yö -kë Zozefu 'ka. -Wo -to 'töng bhë -a 'ka kö -an -bha 'kɔ yaa kë do -kun, 'ö Mali -yö 'gu -sü -Zuu 'slööslö -bha -faan' -kwaa' kö waa wo 'ko 'sü -kun. ¹⁹-A -bha -zo -tën -a -dhë -me Zozefu 'ö -kë gɔɔn- kpengdhö 'ka bhë yaa 'we -a -bha kö -yaan -a -wun yö plaan, 'kεε -ya -ya ö -zo 'piö =zian' kö wo -bha -zo -tën 'ko -dhë -sü -yö 'kan -bindhe 'gü.

²⁰-Dhe 'ö -kë -ne -yö -kë ö -zo -ta -a 'gü -dhia bhë, 'ö kwa Dëme -Zlan -bha bɔme do -yö -wo -a -ta yiö =zian', 'yö- pö -a -dhë: «Zozefu, bhi 'ü Davidö -suu'- 'gü 'në 'ka, kö -kun 'ö 'suö -yö ü -kë, Mali -sü ü bɔɔ 'ka -dhia, bhii 'gu 'ö- -gɔ bhë, -yö -ya -a -bha -Zuu 'slööslö -bha 'piigbeedhe -kwaa'. ²¹-Yö -dho 'në gɔɔn- do kpɔ, -bhöë 'tɔ 'kpɔ Yesu 'ka, bhii -yö -dho ö bha 'segögüme -nu dha -an -bha -sɔɔn yaa -nu -gɔ.»

²²Pë -nu 'wo 'dhö bhë, -wo -kë 'dhö kö pë 'ö kwa Dëme -Zlan -ya pö 'ö bɔ -a 'ka ö -wodhiölome -nu -ta bhë -yaan kë. Bhii -yö -been' -sü 'ka -nεε: ²³Nëdhezë do 'ö yaa gɔɔn- -wun -tei' do -kun, -yö -dho 'gu sü, 'ö 'në gɔɔn- do kpɔ, -wo -dho -a -dhe Emanuelö. ('Tɔ bhë -a -gen tɔɔ «-Zlan -yö kwa 'piö»).

²⁴-Dhe 'ö Zozefu -yö -büö, -ya -kë -ne -kɔ 'ö kwa Dëme -Zlan -bha bɔme -ya pö -a 'ka -a -dhë bhë -a 'dhö; 'yö Mali sü ö bha dhebɔ 'ka. ²⁵'Kεε waa wɔ wo 'ko 'piö 'yö dhoë 'ö yöë yi 'ö Mali -yö 'në gɔɔn- bhë -a kpɔa -a -bha. 'Yö Zozefu -ya 'tɔ kpɔ Yesu 'ka.

'Wunbhokoudɔme -nu 'wo go lan- -luu' =zian',

-wo -nu 'yan -dɔ Yesu -bha -dhia

2 ¹Yesu -yö -bhö Zude -pö do 'wo- -dhe Betelemë -a 'gü, 'töng 'ö Elɔdö -yö -kë -a 'ka -gludë 'ka bhë -a 'ka.

-Dhe =ya kë 'dhö, 'wunbhokoudɔme -nu 'ö -an 'yan -yö -kë 'susongga -nu 'piö bhë, -wo -go 'segɔ 'ö lan- -luu' =zian' -a 'ka, 'wo nu Zeluzalemë. ²'Wo me -nu =dhe' kpɔ -a pö -sü 'ka -nεε: «'Në 'ö dho kë Zuifö -nu -bha -gludë 'ka 'yö bhö bhë, -yö më =ε? 'Susongga 'ö- -zɔn -ne =ya bhö bhë -yö -wo yi -ta 'ma, 'yi- yö yi -se 'gü. -A -wun 'gü 'yi nu kö 'yiën- -a gba bhë.»

³=Dhe 'wun bhë 'ö -gludë Elödö -ya ma, -a 'wun -ya -kun, 'ö 'suö -yö -da -a 'gü. -Kɔ do bhë 'ö -kaa' Zeluzalemë -mε -nu 'töüdhö -gɔ 'pö. ⁴'Ö slabhomε -nu -gɔmε -nu, Zuifö -nu -bha tɔnggɔmε -nu 'wo- -gɔ 'sε 'ö bhë -a 'gü, 'yö -an 'plε =dhɔɔ -kë wo 'ko =bhaa, 'yö -an -dheε' kpɔ -Zlan -bha -Yame bhɔ -dhe -wun 'ka. ⁵'Ö 'wo- pö -a -dhë: «-Yö -dho bhɔ Betelemë, Zude -sε 'gü. Bhii pë 'ö -Zlan -wodhiölomε -ya -ya -Zlan -bha 'sëedhe 'gü 'ö -nεε: ⁶Ka gia- 'pö, 'ka Betelemë -mε -nu 'ka, 'ö 'ka Zude -sε 'gü, ka -bha pödhe bhë 'yaa pödhe 'tee 'ka Zude -pö =vava -nu ziën. Bhii -gludë do -yö -dho go ka ziën kö -yaan yö ma 'sεgɔgümε -nu 'ka Izlaelö -mε -nu 'ka ka -dhë 'dhiö =nε -kɔ 'ö -tuë -maakëmε 'dhö yö -na -a 'ka ö bha -tuë -nu -dhë 'dhiö bhë -a 'dhö. »

⁷=Dhe =ya kë 'dhö, 'ö Elödö -yö 'wunbhokoudɔmε -nu -dhe -dhe =taa, 'yö -an -dheε' kpɔ kpinngdhö 'töng 'ö 'susongga -yö =woë' -an -ta bhë -a -wun 'ka kö -wa =blεε' -ö -dhë. ⁸'Go mü 'yö -an bɔ Betelemë =woë' =nεε: «-Ka 'dho 'ka 'në 'ö bhë 'ka- =mεε' -së 'ka! =Ya kë -nε 'ka- yö, -ka nu 'ka- =blεε' -n -dhë kö ma -de 'pö 'aan- 'dho -a gba =dhia.»

⁹⁻¹⁰=Dhe -gludë -wo 'ö bhë =waa- ma, 'wo dho. -An -bha 'dho -sü 'ka, 'susongga do 'wo- yö wo -gɔ 'sε 'gü bhë, -wa yö 'zü. 'Susongga bhë -yö 'ta -sü -an 'dhiö 'ö 'wo dhoë 'dhö. =Dhe 'wo -lo 'kɔ 'ö Yesu 'blë -kë -a 'gü bhë -a 'trüüin 'ka, 'ö 'susongga bhë 'ö =gbaannu. 'Ö -an =zuö' 'glu -yö -dhi 'sönggö -sönggö. ¹¹'Wo dho 'wo -da 'kɔ 'ö bhë -a 'gü, 'wo 'në 'blë bhë waa- ö dhe Mali 'wo -an yö, 'wo -lo wo kpɔn 'gü, 'ö 'në 'blë bhë 'wo- gba. 'Go mü 'wo wo -bha =kwεε- -nu 'dhi -po, 'wo yö gbaɔ -nu kë -a -dhë -sü 'gü: 'Sënnɔ -nu, pë 'bhaa 'ö waa- 'güö -pë 'tëë -sëëzë 'wo- -dhe ansaan waa- pë 'yi 'tëë -sëëzë 'wo- -dhe 'miilö bhë, 'wo -an nu -a -dhë.

¹²=Dhe =ya kë 'dhö, 'ö -Zlan -yö 'wunbhokoudɔmε -nu -kpaɔ yiö =zian' =nε kö -kun 'wo -yε wo 'zü 'wo dho Elödö 'piö, 'kεε 'wo bɔ zian gbε 'ka 'wo dho wo =plöö.

Zozefu 'dhö, Mali waa- Yesu -an -bha -duë -sü 'wo dhoë Ezitö -sε 'gü

¹³=Dhe 'ö 'wunbhokoudɔmε -nu =wa 'dho, 'ö -Zlan -bha bɔmε do -yö -wo Zozefu -ta yiö =zian', 'ö- pö -a -dhë: «-Bhö =luu', 'ü 'në bhë waa- ö dhe 'ü -an 'sü, 'ka -duë 'ka 'dho Ezitö -sε 'gü! -Ka 'to 'ma -yö 'dho -yö yöë yi 'a dho -a pöë ü -dhë 'ü 'yε 'ü 'zü 'ü nu -a 'ka -a -bha! Bhii Elödö -dho 'në 'ö -nε -a =mεε' kö -yaan -a zë.»

¹⁴'Ö Zozefu -yö =luu, 'yö 'në waa- ö dhe 'wo bhë -an sü gbenɔ, 'wo dho Ezitö -sε 'gü. ¹⁵'Wo to Ezitö 'ö dho 'ö yöë Elödö -bha ga -yi -bha. Pë -nu 'wo =nε -wo -kë kö pë 'ö kwa Dëmε -Zlan -ya =blεε 'ö bɔa ö -wodhiölomε -nu -ta bhë -an 'dhiö -yaan -mɔ 'kuë -nεε: *A n Gbö -dhe, 'yö go Ezitö -sε 'gü.*

Elödö -bha 'në -nu zë -sü 'ö Zude -sε 'gü

¹⁶=Dhe 'ö Elödö =yaa- dɔa =nε 'wunbhokoudɔmε -nu waa nu gbɔ, 'ö -naadhe =va -yö -da -a 'gü. 'Yö- pö ö bha 'dhasi -nu -dhë kö -wo 'në gɔɔn-

-suu' -'saadhö 'ö sü 'në 'blë -nu -bha 'ö yöë -an -më 'ö -an -kwë dho yö -kwe -ple -bha, 'wo Betelemë -dhe waa- -a -züütodhe -nu -bha, -wo -an 'ple zë. 'Ö tɔɔ kö -ya 'töng 'ö 'wunbhokoudɔmë -nu -wo 'susongga -wo -an -ta -yi -blëe -a 'ka -a -dhë bhë =yaa- -ya 'ko 'dhiö kè 'saadhö. ¹⁷-Kɔ bhë -a 'ka, pë 'ö -Zlan -wodhiölome Zelemi -ya pö bhë, 'ö- 'dhiö -yö -mɔ 'kuë. ¹⁸-Ya -pö: -Wo 'gbla -wo -nu ma -na Lama -pö 'gü, 'gbo -zuö -nu waa- -de -maamadhe -va -nu -an 'ka. *Laselö =ne 'ö 'gbo bɔ -na ö -bha 'në -nu -wun 'gü bhë; 'yaa- 'piö kö -wa -dhiaga bho, bhii 'ö tɔɔ -an 'gü =ya -siö'.*

Zozefu -nu -bha -ye 'zü -sü 'wo go Ezitö -se 'gü

¹⁹-Dhe 'ö Elɔdö 'gü =ya -siö', 'ö -Zlan -bha bɔme do -yö -wo Zozefu -ta yiö =zian' Ezitö -se 'gü, ²⁰'yö- pö -a -dhë: «-Bhö =luu-', 'ü 'në waa- ö dhe -an 'sü, 'ka 'ye ka 'zü 'ka 'dho Izlaelö -se 'gü, bhii më -nu 'wo- 'piö -be kö 'në bhë -waan -a zë bhë 'waa -dhö gbɔ.»

²¹'Ö Zozefu -yö =luu, 'ö 'në waa- ö dhe bhë 'yö -an sü, 'wo -ye wo 'zü 'wo nu Izlaelö -se 'gü. ²²'Këe =dhe 'ö Zozefu =yaa- ma =ne, Akelaisö, 'ö -kë -gludë Elɔdö gbö 'ka bhë, =ya kë -gludë 'ka ö dë pin =taa Zude -se 'gü, 'ö 'suö -ya -kë -to Zude -se 'gü =dhia. =Dhe 'ö -Zlan =yaa- =kpaɔ, 'yö dho Galile -se 'gü =zian', ²³'yö -ya -a 'kwipö do 'wo- -dhe Nazaletë -a 'gü. -Yö -kë 'dhö kö pë 'ö -Zlan -wodhiölome -nu -wa pö, -a 'dhiö -yaan -mɔ 'kuë =nɛɛ: -Wo -dho -a -dhe Nazaletë mi.

Zan Batisö -bha -Zlan -wo pö -sü

(Maakö 1.1-8; Lukö 3.1-18; Zan 1.19-28)

3 ¹'Töng 'ö 'dhö bhë -a 'ka, më do 'wo- -dhe Zan Batisö -yö -nu 'yënnng -taa Zude -se 'gü, 'ö yö 'wuntaɔsë =blëe' -sü 'gü, ²'ö- pö: «-Ka ka -kwa' ka -bha =sɔɔn yaa -nu -zü, 'ka ka =zuö' -dhië' -Zlan 'piö, bhii -Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- 'gü bhë, =ya yö =klöö!» ³Zan -yö -kë më 'ö -Zlan -wodhiölome Ezai -yö 'wun 'ö -gban -a -bha 'ö- =blëe -a pö -sü 'ka =nɛɛ: *Gɔɔn- do -yö -dhoo bho -sü 'gü 'yënnng -taa =nɛɛ: -Ka kwa Dëme -bha zian -gblooga -nu -pë kë, -wo dɔ kpengdhö -a 'ka!*

⁴Zan -da -bha -sɔ -yö -kë -yɔɔnmia kaa- 'wo- bɔ -a 'ka, 'ö -du kwi dɔ ö bha sɔ -ta, 'ö- -bhöpë -nu -wo -kë -kpaa waa- 'zɔ 'yɔn -nu -an 'ka.

⁵Më -nu 'saadhö 'wo -kë Zeluzalemë, 'wo -kë Zude -se 'gü waa- më -nu 'wo bɔ 'yiga 'wo- -dhe Zuuden -a 'piö =zian', -an 'ple -wo -nu -a 'piö mü, ⁶'ö 'wo wo -bha =sɔɔn yaa -wun -nu =blëe më -nu wö 'dhiö mü. 'Ö Zan -yö -an -bɔ yiö Zuuden =bhaa.

⁷=Dhe 'ö Zan =yaa- yö =ne Falizi -më -nu waa- Saduse -më -nu -wo nu -na =va ö 'piö, kö -yaan -an -bha -go =sɔɔn yaa 'gü -bɔyiödhe kë, 'ö- pö -an -dhë: «Më =suu' -yaazë -nu 'ka =ne =mëe 'në -nu 'dhö =ne, dö 'yö- pö ka -dhë ka -dho dha -Zlan -bha -naazuëdhe 'gbee- 'yö 'dhoë- nu bhë -a -gɔ -ɛ? ⁸-Ka pë -nu kë kö -ya -zɔn =ne 'ka ka =zuö' -dhië'! ⁹'iin kö -kun 'ka ka -zo ta -a

pö -sü 'ka ka -de 'gü -nɛɛ: «Ablaamö -suu' -mü yi 'ka», bhii a -blɛɛ ka -dhë: -Zlan -yö -mɔa kö -guö -nu 'wo -nɛ -yö -an kë Ablaamö -suu' -ta -nu 'ka!
 10=Dua =ya -pë kë 'saadhö kö -yaan 'lü -nu bho 'seidhö. 'Lü 'saadhö 'ö yaa 'dho bha ö bhɛ -së 'ka, -wo -dho -a -kaan' -wo- güö.»

11'Ö Zan -ya pö 'zü: «Ma -zë a ka -bɔ yiö 'yi 'ka kö -yaan -a -zɔn -nɛ 'ka ka -zuö' -dhië', 'kɛɛ mɛ do -yö nu -na n -zLöö, yö -zë -yö -dho ka pa -Zuu 'slöösLö waa- 'siö 'ö mɛ -kë 'slöösLö -an 'ka. -A 'pii =yö 'gbee- 'ö -ziö -a 'ka n -ta. Yaa n -ma 'kun kö 'a 'dho -a 'dhiö 'aan- -a -bha -sakpa bho -a -gen -bha. 12'Dhaa- do -ya kwɛɛ, pë -piö -pë 'ka kö -yaan ö bha -mlü -piö, kö -a -gbo -yaan 'go -a ga -nu ziën. -Yö -dho ö bha -mlüga -nu -lo ö -gɔ 'slëédhö, 'ö -mlü -gbo -nu -güö 'siö 'ö 'yaa -dhuu' -'gbɛɛdhö -a 'gü.»

Yesu -bɔ yiö -sü

(Maakö 1.9-11; Lukö 3.21-22)

13=Dhɛ =ya kë 'dhö, Yesu -yö -go Galile -sɛ 'gü, 'yö nu 'yiga 'wo- -dhɛ Zuuden -a -bhaa, Zan 'piö kö -yaan ö bɔ yiö. 14'Kɛɛ Zan yaa 'wɛ -a -bha, 'ö- pö -a -dhë: «Bhi 'pö, 'a dho bɔ yiö -sü yö ü kwɛɛ =zian' bhë, 'yö 'ü nu ma -zë n 'piö kö 'a ü bɔ yiö =a?»

15'Yö Yesu -ya -pö -a -dhë: «-Bhö 'wɛ -a -bha kö -yö -kë -nɛ -kɔ bhë -a 'dhö -kun. Bhii -kɔ bhë -nɛ 'ö pë 'ö -Zlan -ya pö 'kwa dho -a kaa.»

=Dhɛ =ya kë 'dhö, 'ö Zan -yö -wɛ -a -bha, 'ö Yesu -bɔ yiö. 16=Dhɛ 'ö =ya yën Yesu -bɔ yiö -sü -bha 'ö -luu' -na yiö, 'ö dhang- 'dhi -yö -po 'ö -Zuu 'slöösLö 'ö go -Zlan 'piö bhë 'ö- yö kö -yö -yɔɔ' -na -a -ta; 'kɛɛ -yö -kë -tönggö 'ka 'ö nu 'ö -ya -a -ta 'dhö. 17'Ö -wo -wo do -yö go dhang- 'gü 'wo- ma -nɛɛ: «Mɛ 'ö -nɛ 'ö tɔɔ ma 'në 'ö- -dho -yö n -kë, yö -nɛ 'ö n -ma -zuögludhi -wun 'plɛ 'dhö -ya -sü 'ka -a 'gü.»

'Güdandhe -bha -nu Yesu -ta -sü

(Maakö 1.12-13; Lukö 4.1-13)

4 1=Dhɛ =ya kë 'dhö, -Zuu 'slöösLö -yö yö Yesu -dhë 'dhiö, 'yö dho -a 'ka 'yënnɔ -taa, 'ö dü -ya -piü -sü 'gü dan. 2=Dhɛ 'ö =ya ö -ben 'to, -dhekpaɔyi 'gɔɔ- -yiisië waa- gbeng 'gɔɔ- -yiisië 'ka, 'ö din -ya kun.

3'Ö dü -yö -yɔɔn Yesu -bha, 'yö- pö -a -dhë: «'Ö =ya kë -nɛ -Zlan Gbö -mü ü 'ka, -bhö -a pö -guö -nu 'wo -nɛ -an -dhë -wo 'gla -bluu' -'gü kö 'ü -an -bhö!»

4'Ö Yesu -ya -daa -kë -a -gɔ =nɛɛ: «Pë 'ö -bɛɛn' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhɛ 'gü -ya -pö: *Mɛbheedhe 'ka 'dho -tosiadhɛ kë -bhöpë -de 'sloo -ta. 'Kɛɛ -yö -dho -mɔ -a -bha 'pö kö -yö -tosiadhɛ kë -wo 'saadhö 'ö 'go -na -Zlan 'dhiö bhë -a -ta. »*

5=Dhɛ =ya kë 'dhö, 'ö dü -ya sü 'ö dho -a 'ka Zeluzalemë 'wo- -dhɛ pödhe 'slöösLö bhë -a -bha, 'yö- -ya -Zlan -gba -a 'gü 'kɔ tuö. 6'Ö- pö -a -dhë: «'Ö =ya kë -nɛ -Zlan Gbö -mü ü 'ka, ü -kwaa' -ü -de -zü 'ü ü -de -zuö sia- -de!

Bhii pë 'ö =been' -sü 'ka -ya -pö: -Zlan -dho ö -bha bɔmɛ -nu bɔ, kö -wo wo -kɔ kpɔ ü -gɔ, -yö kè 'dhö kö -kun 'ö pë pin dho to ü -gen -bha. »

7'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «Pë 'ö =been' -sü 'ka -ya -pö 'pö: Kö -kun 'ü ü Dëmɛ ü -bha -Zlan 'gü dan! »

8'Ö dü -ya sü 'zü 'ö dho -a 'ka -tɔn do -gbiin tuö. 'Ö -gludëdhe -pö -nu 'wo 'kpongtaa zö waa- -an -bha 'tɔbhɔdhe -an -zɔn Yesu -dhë, 9'ö- pö -a -dhë: «Ya kè =nɛ 'bha 'gblü n 'dhiö n gba -sü 'ka, pë -nu 'wo bhë 'töüdhö a -dho -an 'plɛ nu ü -dhë.»

10=Dhe =ya kè 'dhö, 'ö Yesu -ya pö -a -dhë: «Dü, -bhö yö 'ma 'ü 'go n 'sɔɔ, bhii pë 'ö =been' -sü 'ka -ya -pö: -Bhö ü Dëmɛ, ü -bha -Zlan dosen 'kpaan gba, 'ü yuö kè yö dosen -a -dhë! »

11=Dhe =ya kè 'dhö zlöö, 'ö dü -yö -kan -a -bha. 'Ö -Zlan -bha bɔmɛ -nu -wo nu -a 'piö, 'wo- gbaa pë 'ö- -wun -ya -kè -a 'ka.

Yesu -yö ö bha yuö zü -dɔ Galile -sɛ 'gü

(Maakö 1.14-15; Lukö 4.14-15)

12=Dhe 'ö Yesu =yaa- ma =nɛ =wa Zan -da -kanso 'gü, 'ö dho Galile -sɛ 'gü.

13Yaa 'to Nazaletë gbɔ, 'kɛɛ -yö -dho 'ö -ya Kapɛɛnaɔmɛ, pödhe 'ö -ya -sü 'ka 'yipuë 'ö Galile 'sɔɔ, Zabilɔn waa- Nɛfutali -an -sɛ 'gü. 14-Yö -kè 'dhö, kö -wo 'ö go -Zlan -wodhiölome Ezai dhiö bhë kö -yaan -mɔ 'kuë =nɛɛ:

15Zabülönë -següme waa- Nɛfutali -següme 'wo 'yoo 'piö 'sɛ 'ö Zuuden =zlöö =zian' -a 'gü, mɛ -nu 'kaa Zuifö 'ka Galile -sɛ 'gü, a- -pö ka -dhë: 16Mɛ -nu 'wo wo -bha -tosiadhe kè -na -dhetiüdhe 'gü bhë, -wo -dho -dhepuudhe =va yö; 'ö mɛ -nu 'wo wo -bha -tosiadhe kè -na, -dhe 'ö ga -ya -dhe trö -a -dhe -bha bhë, -dhepuudhe -dho bhü mü.

17=Dhe =ya 'sü yi 'ö 'dhö bhë -a -bha, Yesu -yö -yö 'wuntaɔsɛ =blɛɛ' -sü -bha 'ö- pö: «-Ka ka bo ka wɔ -kɔ yaa 'ka, 'ka ka =zuö' -dhië' -Zlan 'piö, bhii -Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- 'gü bhë =ya yö -klöö'!»

Yesu -yö 'yiblükëmɛ -yiisië -dhɔɔ -kè

(Maakö 1.16-20; Lukö 5.1-11)

18Yesu -yö -kè 'ta 'sü -dhia Galile 'yipuë 'kpong 'dhiö, 'yö -kpën dheglu 'nëgɔɔnzɛ =plɛ 'wo -kè 'yiblükëmɛ -nu 'ka -an -bha. Mɛ =plɛ 'wo bhë 'wo tɔɔ Simɔ ('wo- -dhe Piɛɛ) waa- ö dheglu Andre; -wo -kè 'yi -blü kè -dhia wo -bha 'kplö -zuö 'yipuë =bhaa -sü 'ka. 19'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Ka ziö n 'piö; a -dho ka kè 'kplö -zuö mɛ -nu -gɔ -mɛ 'ka! »

20=Dhe do bhë 'wo to -a -bha, 'wo wo -bha 'kplö -nu to mü, 'wo -ziö -a 'piö.

21=Dhe 'ö =ya =yɔɔn 'dhiö 'dɛdɛ, 'yö -kpën dheglu 'nëgɔɔnzɛ =plɛ 'bhaa 'ö 'wo -an -dhe Zakö waa- Zan 'wo -kè Zebede gbö -nu 'ka -an -bha. Waa- wo dë Zebede -nu -wo -kè wo -bha 'yitagɔ 'gü, wo -bha 'kplö -nu -yuö kè -dhia. 'Ö Yesu -yö -an -dhɔɔ -kè. 22=Dhe do bhë 'wo to -a -bha, 'wo wo -bha 'yitagɔ waa- wo dë -an to mü, 'wo -ziö Yesu 'piö.

²³Yesu -yö -bɔ Galile -se 'saadhö -a 'gü, -Zlan -wo -pö me -nu -dhë -sü 'ka Zuifö -nu -bha -bhokuëkɔ -nu 'gü. 'Ö 'wuntaəsë 'ö -gban -Zlan -bha -gludëdhe -bha 'yö- -blɛɛ. Kö me -nu 'ö 'yua -suu'- 'oo -suu'- -yö -an -kë, waa- -niɔɔmɛ -nu -an -dhe bo -na. ²⁴-A 'tɔ -yö -pen Sili -sɛ 'saadhö -ta. 'Ö me -nu -wo nu mɛ -nu 'ö -an 'yënnɔ 'dho bhɔ -na 'yua -suu'- 'oo -suu'- -kwaä' -an 'ka; 'wo tɔɔ mɛ -nu 'ö 'puɛ- -yö -an kë -nu, 'tinnɔmɛ -nu, waa- mɛ -nu 'ö -zuu yaa 'dho -an 'piö -nu, -wo -kë -an ziën mü. 'Ö Yesu -yö -an -dhe bo. ²⁵Mɛ -gbaa =va 'wo go Galile oo, pö- 'gɔɔ- do -sɛ oo, Zeluzalɛmë pö- oo, Zude waa- mɛ -nu 'wo 'sɛ 'pian 'ö Zuuden =zlöö =zian', -wo -kë -ziö -a 'piö =dhia.

Yesu -bha mɛ -daän' 'ö- wo -tɔn tuö

5 ¹-Dhe mɛ -gbaa -nu 'wo =nɛ 'ö Yesu =ya -an yö, 'yö -an to -tɔn =gɛnnɔdhö, 'ö -da -tɔn bhë -a tuö, 'ö =yaannu. 'Yö- -bha =guë' -nu -wo dho -a 'piö mü. ²'Ö Yesu -yö yö -Zlan -wo -blɛɛ -an -dhë -sü -bha -a pö -sü 'ka =nɛɛ:

³«Mɛ -nu 'wo wo -de -wun -da sia- -Zlan 'dhiö, -an -bha =yö -së, bhii 'ö tɔɔ -Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- -nu 'gü, -yö -an -bha 'ka.

⁴Mɛ -nu 'ö 'wo 'gbo bɔ -na, -an -bha =yö -së, bhii 'ö tɔɔ -Zlan -dho -an 'yënnɔ =dhuë'.

⁵Mɛ -nu 'wo 'lëälë, -an -bha =yö -së, bhii -Zlan -dho 'kpongtaadhɛ nu -an -dhë =nɛ -kɔ 'ö- 'tɔ go -a 'ka -an -dhë bhë -a 'dhö.

⁶Mɛ -nu 'ö -kë kpɛngdhö -sü -dho 'dhö -an kë -na bhë, -an -bha =yö -së, bhii 'ö tɔɔ -wo -dho -a yö =va.

⁷Mɛ -nu 'wo mɛ -nu 'yena yö -na, -an -bha =yö -së, bhii 'ö tɔɔ -Zlan -yö -dho -an 'yena yö 'pö.

⁸Mɛ -nu 'ö -an -zuöpiödhe 'dhö 'puu, -an -bha =yö -së, bhii 'ö tɔɔ -wo -dho -Zlan yö.

⁹Mɛ -nu 'wo -nëng 'kuë- kë -na mɛ -nu 'ka, -an -bha =yö -së, bhii 'ö tɔɔ -Zlan -dho -an -dhe 'ö bha 'në -nu.

¹⁰Mɛ -nu 'wo -an 'klo bhɔ -na -Zlan -dhɔɔbhaa kë -sü -wun 'gü, -an -bha =yö -së, 'ö tɔɔ -Zlan -bha -gludëdhe -yö -an -bha 'ka.

¹¹-Ya kë =nɛ mɛ -nu =wa 'si -nu bho ka -gɔ, =wa ka 'klo -nu bhɔ 'iin -sua -nu kë ka -gɔ 'wun yaa -blɛɛ ka -gɔ -sü 'ka, ka -bha -kë n bha =guë' -nu 'ka -sü -wun 'gü, ka -bha =yö -së, ¹²ka =zuö' 'glu -yö dhi =va, bhii ka 'kian =va -yö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü. -Kɔ bhë =nɛ 'ö -Zlan -wodhiölome -nu 'wo -kë ka 'dhiö, 'wo -an 'klo bhɔa 'pö.»

'Wun 'ö -gban kweezö waa- -dhepuudhe -an -bha (Maakö 9.50; Lukö 14.34-35)

¹³'Yö Yesu -ya pö 'zü: «'Kpongtaame -nu ziën, ka -kë =nɛ kweezö 'ö =ya kë pë -bha 'ö pë 'yaa bu bhë -a 'dhö. 'Kɛɛ =ya kë =nɛ kweezö din 'yaa- -bha

gbɔ, -wo -dho -a -kɔklɛ kö -a din -yaan kɛ -a -bha 'zü -dɛüwo =e? Kö -a -kaa' -pɛ gbɛ 'yaa -dhö gbɔ, -a =zong' 'wo dho -a wo plaan zlöö, 'ö me -nu -wo =taa -a -ta.

¹⁴Ka 'ka tɔɔ 'kpongtaame -nu -bha -dhepuudhe. Kwa- =tɛi' dɔ =nɛ pödhe 'ö dɔ -sü 'ka -tɔn tuö 'yaa -bin. ¹⁵Waa =labang dɔ kö -waan dɔ 'gbonggbo -löö. -Abi', -wa -dɔ =labang -dɔ -a -ta dhuö -pɛ -ta, 'ö -dhe -po me -nu 'wo kɔɔ 'saadhö -an -ta. ¹⁶-Kɔ bhɛ =nɛ 'ö ka -bha -dhepuudhe dho bhü -a 'ka mɛ -nu 'dhiö. -Yö kɛ 'dhö, kö ka -bha 'wun -sɛ kɛ -sü 'ö bhɛ -waan -a yö, kö ka Dɛ -Zlan 'ö dhang- -nu 'gü bhɛ -waan -a 'tɔ kɛ =va.»

Me =daan' -wo 'ö -gban Moizö -bha tɔng -bha

¹⁷'Ö- pö -an -dhɛ 'zü: «Kö =kun 'ö -kɛ ka -zo 'piö =nɛ, a -nu kö tɔng -nu 'ö Moizö -ya dɔ bhɛ 'aan- -a 'gü =siö', 'iin mɛ =daan' -wo 'ö -Zlan -wodhiölome -nu -wa nu kwa -dhɛ bhɛ kö 'aan- -an 'gü =siö', 'kɛɛ a -nu kö 'aan- -an 'dhiö -mɔ 'kuɛ. ¹⁸Bhii a- -blɛɛ ka -dhɛ giagia 'ka, -a kɛ =yiɛ' kö dhang- waa- 'sɛ -waan ziö, tɔng -nu 'saadhö 'wo =nɛ -a do =bɛɛn' -pin 'iin -a pɛ 'tee do -yö 'ka 'dho go ö pin =taa, 'ö dhö to 'dhö 'ö yöɛ pɛ -nu 'plɛ 'dhiötöy -bha. ¹⁹-A -wun 'gü, tɔng -nu 'wo =nɛ, 'kö -kɛ -a 'teezɛ 'ka, mɛ 'ö yaa- =bhlɛ -ya 'iin 'ö- pö mɛ -nu -dhɛ -wa kɛ =nɛ -kɔ bhɛ -a 'dhö, -yö -dho kɛ mɛ 'teezɛ 'ka, -Zlan -bha -gludɛdhe 'gü dhang- -nu 'gü. 'Kɛɛ mɛ 'ö 'dhoɛ- tɔng -nu 'wo =nɛ -an -bhlɛ -ya, kö -yaan mɛ -nu -daan -a 'ka, kö -waan -a kɛ =nɛ -kɔ bhɛ -a 'dhö, -yö -dho kɛ mɛ =va 'ka -Zlan -bha -gludɛdhe 'gü dhang- -nu 'gü. ²⁰A- -pö ka -dhɛ =nɛɛ: -Zlan -bha -gludɛdhe 'ö dhang- 'gü bhɛ, ka -dho -da -a 'gü, 'kɛɛ kö ka -bha -kɛ kpengdhö -sü bhɛ -ya ziö Zuifö -nu -bha tɔnggɔmɛ -nu waa- Falizi -mɛ -nu -bha -ta.»

Me =daan' -wo 'ö -gban -naazuɛdhe kɛ -sü -bha

²¹'Yö- pö 'zü: «Pɛ 'ö -Zlan -ya pö ka 'bhɛma -nu -dhɛ 'ö tɔɔ =nɛɛ: Kö -kun 'ü mɛ zɛ; mɛ 'oo mɛ 'ö 'dhoɛ- mɛ zɛ, -wo -dho -a 'ka zakanmɛ 'dhiö 'ö ka gia- 'ka- ma. ²²'Kɛɛ ma -zɛ, a- -pö ka -dhɛ =nɛɛ: Me 'oo mɛ 'ö 'dhoɛ- -da -naazuɛdhe 'gü ö dheglu -mɛ buɛndhö, -wo -dho dho -a 'ka 'ö za -yö dɔ -a -bha. Me 'ö =yaa- pö ö dheglu -mɛ -dhɛ: «Laka!» (=Waa- pö 'dhö kö -wa -pö: Wü -mü ü 'ka), -wo -dho -a 'ka zakanmɛ =va 'dhiö, 'iin mɛ 'ö 'dhoɛ- pö ö dheglu -dhɛ: «Some -mü ü 'ka», kö pɛ 'ö- -ma kun 'ö tɔɔ -a 'klo -yaan bhɔ =glöötiaandhö 'siö 'gü.

²³'Ö =ya kɛ =nɛ 'bha nu gbaapɛ -nu 'ka -Zlan wö 'dhiö, -a -bha slabhodhe -bha, 'ö ü -zo =ya -büö =nɛ 'wun 'bhaa -yö ü dheglumɛ -zuɛɛ ü buɛndhö, ²⁴-bhö ü -bha gbaapɛ -nu bhɛ, -an 'to slabhodhe 'dhiö mü 'ü 'dho -kun 'ü =zuögludhi -da kaa- ü dheglu -mɛ bhɛ ka ziɛn, kö 'üɛn- nu ü bha gbaapɛ -nu bhɛ -a 'ka -Zlan wö 'dhiö.

²⁵'Ö =ya kɛ =nɛ mɛ =ya 'wun -ya ü -bha, 'ö 'ka 'dho -na zadɔdhe -bha 'wun bhɛ -a =blɛɛ' -dhia, -bhö -a kɛdhe =mɛɛ' -kö ka -wo -yö -mɔ 'kuɛ 'dhiö

zian -gbloo 'piö, kö -kun 'ö dho ü dɔ zakanme -nu kwɛɛ, kö zakanme -nu -de 'pö -waan ü -dɔ 'dhasi -nu kwɛɛ, kö -waan ü -zuö -kanso 'gü. ²⁶A- -pö ü -dhë 'wun gia- 'ka: Ü 'ka 'dho go mü 'gbɛɛdhö, -a 'ke ü 'ka me 'ö 'dhö bhë -a -bha pɛ 'ö ü -bha bhë -a -yöë piën- nu -a -dhë.»

Me -daan' -wo 'ö -gban dhe 'ö gwaan 'iin gɔɔn- 'ö dhe 'dhoë- -gɔ -an -bha -sɔɔn kë -sü -bha

²⁷Ö Yesu -ya pö: «Ka- ma 'saadhö -nɛ -Zlan -wo -ya pö: Kö -kun 'ö 'ka -da dhe 'piö 'iin 'ka -da ka 'bha dhe -bha gɔɔn- 'piö, ²⁸kɛɛ ma -zë a- pö ka -dhë -nɛɛ: Me 'oo me 'ö 'dhoë- dhebo -ga ö buën- -a -dho -yaan -a kë kö -ya -da -a 'piö ö =zuö' 'gü 'saadhö. ²⁹Ö -ya kë -nɛ ü -kwɛɛ- 'gü 'yanga 'ö- -kë ü -püö =sɔɔn yaa 'gü, kö -bhö -a bho mü 'ü- =zong' ü 'ka =gbiin! -Yö -së kö ü bun -dhe 'bhaa -yö 'go ü -bha 'yö -zië' ü bun -bha -to 'dhö -sü 'wo ü -zong' =glöötiaandhö 'siö 'gü -a -ta. ³⁰Ö -ya kë -nɛ ü -kwɛɛ- 'gü -kɔ =nɛ 'ö ü -püö =sɔɔn yaa 'gü, kö -bhö -a 'klu 'kan 'ü- =zong' ü 'ka =gbiin! Bhii -yö -së ü -bha 'ka kö ü -gbiö do 'iin ü -gen do -yö 'kan ü -bha, 'ö -zië' ü bun -to 'dhö -sü 'ü dhoë =glöötiaandhö 'siö 'gü bhë -a -ta.»

Me -daan' -wo 'ö -gban dhe -bho 'blü -sü -bha
(Matiö 19.9; Maakö 10.11-12; Lukö 16.18)

³¹Ö Yesu -ya pö 'zü -a pö -sü 'ka -nɛɛ: «Me 'ö 'dhoë- ö bha dhebo bho 'blü, -yö -dho -a -bho 'blü 'sëédhe kpa -a -bha. ³²Kɛɛ ma -zë, a- -pö ka -dhë -nɛɛ: Me 'oo me 'ö 'dhoë- ö bha dhebo kë, 'ö yaa 'to ö -wo -ta, -ya 'dho gɔɔn- gbe 'piö kö -a gɔɔn- zii bhë yö -nɛ 'ö- -kë 'ö dhebo bhë 'ö -kë =sɔɔnkédhe 'ka. 'Go mü 'pö, me 'ö 'dhoë- ö -kɔ kpɔ dhe 'ö 'dhö bhë -a -gɔ kö -yaan -a 'sü 'pö, kö -dadhepiöme -mü -a 'ka.»

Me -daan' -wo 'ö -gban -wo -bhö -sü -bha

³³Yö- pö 'zü: «Pë 'ö 'ka- ma, 'ö- -blɛɛ kwa 'bhema -nu -dhë 'ö tɔɔ: Kö -kun 'ü ü -wo -bhö =sua 'ka, 'go mü 'zü: Kö -kun 'ü -wo -bhö =sua 'ka; kɛɛ pɛ 'ü dho -a kë 'ö tɔɔ 'wun 'ü ü -wo -bhö -a -wun 'ka kwa Dème wö 'dhiö bhë, -bhö -a kë! ³⁴Kɛɛ ma -zë, a- -pö ka -dhë: Kö -kun 'ka ka -wo -bhö 'gbɛɛdhö! Kö -kun 'ka ka -wo -bhö dhang- 'gü -dhe 'tɔ 'ka! Bhii 'ö tɔɔ -Zlan -bha 'gɔ -gbloo -mü -a 'ka. ³⁵Iin 'ka -wo -bhö sia- -dhe 'tɔ 'ka bhii 'ö tɔɔ yö -nɛ 'ö -Zlan -gen -lo -a -ta -pɛ 'ka. 'Iin kö 'ka -wo -bhö Zeluzalemë -dhe 'tɔ 'ka, bhii 'ö tɔɔ -yö -gludë -va -bha pödhe 'ka. ³⁶Kö -kun 'ka ka -wo -bhö ka -gɔ 'tɔ 'ka, bhii 'ö tɔɔ ü -kɔ 'ka 'dho -mɔ -a -bha kö 'ü ü -bha wun ga do kë ü -de -dhë 'puu 'iin tii. ³⁷Kɛɛ a- -blɛɛ ka -dhë: Ka -bha -ii- -yö kë -ii- 'ka, 'iin ka -bha -abi' -yö kë -abi' 'ka. -Ya 'go mü, pɛ -nu 'ö me -nu 'dho -a pö -na -a 'piö zlöö bhë -yö -go dü 'piö.»

Me -daan' -wo 'ö -gban -de -gbo bho -sü -bha
(Lukö 6.29-30)

³⁸Ö Yesu -ya pö 'zü: «Pë 'ö 'ka- ma 'zü 'ö tɔɔ -nɛɛ: Me 'ö -ya ö 'bhame 'yan wü, -wa -bha 'wü 'pö 'iin me 'ö -ya ö 'bhame 'sɔn ga 'ye, -wa -bha 'ye

'pö. ³⁹Kεε ma -zè a- -pö ka -dhë: Kö -kun 'ka ka -de -gbɔ bho mε 'ö 'wun yaa -kè ka 'ka bhë -a -ta! 'Ö -ya kè -nε mε -ya ü -kwεε- 'gü 'to -ma, -bhö ü -kwaa- 'gü -bha -zɔn -a -dhë -ya -a -ma 'pö! ⁴⁰Ö -ya kè -nε mε -ya kè -dhö -ya 'dho ü 'ka zakanmε 'dhiö kö -yaan ü bha sɔ 'nè 'kun ü -gɔ, -bhö sɔ 'nè 'ö 'dhö waa- ü bha gblang -a 'plε 'to -a -gɔ! ⁴¹Ö -ya kè -nε mε 'ö -wogbiindhe 'dhö -a -gɔ, -a mε do -yaa- pö ü -dhë 'ü -kwεε- 'gbiin- bun 'ü 'ta 'sü -a 'ka 'kilong do 'piö, -bhö -a bun 'ü 'dho -a 'ka 'kilong -plε -naa -bha! ⁴²Me -ya pè -dhe ü -gɔ, -bhö -a nu -a -dhë! 'Go mü, mε -ya pè 'sënnng -dhe ü -gɔ, kö -kun 'ü -kɔ -a -dhë -a -ta!»

Mε -daan' -wo 'ö -gban -a -dhɔ -kè ö yaagüme 'ka -sü -bha
(Lukö 6.27-28, 32-36)

⁴³Yö- pö 'zü: «Pè 'ö 'ka- ma 'zü 'ö tɔɔ -nεε: Ü -dho -a -dhɔ kè ü -ya 'yɔɔ 'ka, 'ü ü yaagüme -san zè, ⁴⁴kεε ma -zè, a- -pö ka -dhë: -Kaa -dhɔ kè ka yaagüme 'ka, (('ka 'dhuë- 'kpɔ mε -nu 'wo 'kpöü -ya ka -bha -an -bha! -Ka pè -sè kè mε -nu 'wo ka -san zè -na -an -dhë!)) 'Go mü 'ka -bhea' mε -nu (('wo 'wun yaa kè -na 'ö)) 'wo ka 'klo bhɔ -na -an -wun 'gü! ⁴⁵-Yö kè 'dhö kö 'kaan- kè ka Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü bhë -a gbö -nu 'ka. Bhii 'ö tɔɔ -yö 'ö bha lan- -bhü 'pö -sè 'ka, 'wunyaakëme -nu -ta -nε -kɔ 'ö- bhü -a 'ka mε këwunsëzè -nu -ta -a 'dhö. 'Yö 'ö bha dha -nu ban mε -nu 'wo 'wun -kè yaa -an -ta -nε -kɔ 'ö- ban mε -nu 'wo 'wun -sè -kè -an -ta bhë -a 'dhö 'pö.

⁴⁶Ö -ya kè -nε 'ka- -dhɔ kè mε -nu 'wo- -dhɔ -kè ka 'ka bhë -an 'ka, -Zlan -dho ka 'kian nu -kɔklë -ε? -A mε 'kö bhë, mε këwun yaazè 'wo -nε 'nii- -sɔnnng' 'kun -mε -nu 'dhö bhë, wo -de 'pö, -wa -kè -nε -kɔ gia- bhë -a 'dhö. ⁴⁷Ö -ya kè -nε 'ka -mεε kè ka dhegluzè -nu 'sloo 'ka, kö pè 'gblüünzè 'pö 'ka- -kè bhë -a? Me -nu 'ö 'waa -Zlan -bha mε -nu 'ka, wo gia- -wa -kè 'dhö 'pö! ⁴⁸-Dhe 'ö 'dhö -nε, -ka 'wun -nu yö 'ko 'dhiö kpengdhö -nε -kɔ 'ö ka Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü bhë 'ö- kè -na -a 'ka bhë -a 'dhö.»

Mε -daan' -wo 'ö -gban gbaɔ -kè 'yename -nu -dhë -sü -bha

6 ¹Ö Yesu -ya pö 'zü: «-Ka ka -zo kè ka -de 'piö ka ka -bha -Zlan gba -kɔ -nu -wun 'gü, kö -kun 'ö dho kè mε -nu 'yaan 'kun -sü 'ka! -Ya kè -nε 'ka- kè mε -nu 'yaan 'kun -sü 'ka, ka 'ka 'dho ka 'kian gbe yö, ka Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü bhë -a 'piö.

²-Ya kè -nε 'bha 'wëüga nu 'yename -dhë, kö -kun 'ü- -kè 'ö mε 'yan 'yö -da -a 'gü -nε -kɔ 'ö mε 'yan -ta -pè kè -mε -nu 'dhoë- kè -na -a 'ka -bhɔküëkɔ -nu 'gü, 'iin -kpinngga 'piö -dhe -nu -bha bhë -a 'dhö! -Wa -kè 'dhö kö mε -nu -waan wo 'tɔ -blü. A- -blεε ka -dhë 'wun gia- 'ka: Wo -zè -wa wo 'kian yö 'saadhö. ³Kεε bhi -zè, ü 'dhoë- 'wëüga nu 'yename -dhë, -bhöë kè kö -kun 'ö ü 'bhamε -de 'ö ü 'sɔɔ, 'ö- 'wun dɔ! ⁴-Yö kè 'dhö kö gbaɔ 'ü- -kè bhë -yö 'to -bin -sü 'gü, kö ü Dë 'ö pè -nu 'ü- kè -na -bin -sü 'gü 'ö -an yö bhë kö -yaan ü 'kian nu.»

Me -daan' -wo 'ö -gban -bhea' -ko -bha
(Lukö 11.2-4)

⁵Yö- pö 'zü: «Ka -bhea' -na kö -kun 'ka- -kë -ne me -nu 'yan -ta -pë kë -me -nu 'dhö; =wa -dho -kë -do -gean -sü, 'wo -bhea Zuifö -nu -bha -bhökuëkö 'gü, 'iin -kpinngga 'to 'dhiö -dhe -nu -bha -a 'ka kö me -nu 'yan -yaan -da wo 'gü -an 'dhö. A- -blæ ka -dhë 'wun gia- 'ka: Wo -zë =wa wo 'kian yö 'saadhö. ⁶Kë bhi -zë, ü 'dhoë- =bhea' -, -bhö -da ü -go kö 'ü 'kwæ ta ü -blü 'ü -bhea'! -Ya kë 'dhö ü Dë (-Zlan) 'yö ü 'piö -bin -sü 'gü bhë, 'ö pë -nu 'ü- kë -na 'dhö 'ö- yö bhë, -yö -dho ü 'kian nu.

⁷Ka 'dhoë- =bhea' -, kö -kun 'ka 'dhi -wo -yaan -plëzë =blæ =ne me -nu 'ö 'waa -Zlan do -an -bha =bhea' -ko 'dhö! -Yö -an -zo 'piö =ne, me =ya 'wun =blæ' - =va, yö =ne 'ö -Zlan -yö 'ö 'to -kë -a -wo -bha, 'ö- -bha =bhea' -wo -daa -kë. ⁸-Abi', kö -kun 'ka- -kë =ne -an 'dhö! 'Ö tö kö -a -de kaa pë -dhe ka Dë -go -kun, pë 'ö ka -bha -wun -yö yö -a -bha, kö =yaa- do 'saadhö.

⁹=Bhea' -ko 'ö 'ka dho =bhea -a 'ka 'ö =ne:

Yi Dë, bhi 'ü -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü, 'ü 'to 'slööslo bhë -a -bhlë -yö kë -dhö -dhe 'saadhö 'gü.

¹⁰Ü bha 'töbhödhe -yö nu. Ü =dhöbhaa -yö kë 'kpongtaa =ne -ko 'ö- 'ka dhang- 'gü bhë -a 'dhö.

¹¹-Bhöpë 'ö -mò yi =tian' -dæ, -bhö -a nu yi -dhë!

¹²-Bhö ziö yi -bha 'wun =zaa' -sü -nu -ta =ne -ko 'ö 'yi -ziö -a 'ka me -nu -bha 'wun =zaa' -sü -nu -ta 'pö bhë -a 'dhö!

¹³Kö -kun 'ü -kan yi -bha 'güdandhe -zian -ta, 'kë -bhö yi bho këpëyaame -bha 'piigbeedhe =kwaa' -. ((Bhii bhi =ne 'ö -gludëdhe, 'piigbeedhe waa- 'töbhödhe 'dhö ü -go =toëpö 'ka. Amen.))

¹⁴-Ya kë =ne me -nu -bha 'wun =zaa' -sü -nu 'wo- -kë ka 'ka bhë 'ka ziö -a -ta, ka Dë 'ö dhang- 'gü, -yö -dho ziö ka -bha 'wun =zaa' -sü -nu -ta 'pö. ¹⁵Kë =ya kë =ne kaa ziö me -nu -bha 'wun =zaa' -sü -nu -ta, ka Dë -de 'pö yaa 'dho ziö ka -bha =zaa' -sü -nu -ta.»

Me -daan' -wo 'ö -gban -ben 'to -ko -bha

¹⁶Yö- pö 'zü: «-Ya kë =ne ka ka -ben 'to -na, kö -kun 'ka ka wöödhe -kë 'güüzë =ne me 'yan -ta -pë kë -me -nu 'dhö! 'Ö 'wo wo wö -siö kö me 'plë -waan döa =ne -wo wo -ben 'to -sü 'gü. A- -blæ ka -dhë 'wun gia- 'ka: Wo -zë =wa wo 'kian yö 'saadhö. ¹⁷Kë bhi -zë, ü ü -ben 'to -na, -bhö ü wöödhe 'zlu, 'ü ü -bha wun -nu -piö -së 'ka! ¹⁸-Yö kë 'dhö kö -kun 'ö me -nu dho -a =tei' do =ne ü ü -ben 'to -sü 'gü. Ü Dë dosen 'ö -bin -sü 'ka ü 'piö mü bhë, yö =ne 'ö dho -a do. -Ya kë 'dhö pë -nu 'ü- kë -na -bin -sü 'gü bhë, yö 'ö- do bhë yö =ne 'ö dho ü 'kian nu.»

Me -daan' -wo 'ö -gban -bhööpë -nu 'wo dhang- 'gü -an -bha
(Lukö 12.33-34)

¹⁹Yö- pö: «Kö =kun 'ö ka -bha -bhööpë -nu 'kpuεkpödhe -yö -kë 'kpongtaa zö, bhii 'kpongtaadhe 'ö =ne 'ö tɔɔ -dhe 'ö 'lɔɔn -nu waa- 'kaɔ 'wo pë 'gü -siö -a -bha, 'ö =kwaanme -nu -wo 'kɔ kpong wü, 'wo =kwaan -a -bha bhë -a -bha! ²⁰Kεε -ka ka -bha -bhööpë -nu 'kpuε- 'kpɔ dhang- 'gü, -dhe 'ö 'lɔɔn -nu waa- 'kaɔ 'waa pë 'gü -siö- -a -bha, 'ö =kwaanme -nu wo 'ka 'dho 'kɔ kpong wü -waan pë =kwaan -a -bha! ²¹Bhii -dhe 'ö ü bha -bhööpë -nu 'dhö -a -bha, yö =ne 'ö ü =zuö' 'dhö -a -bha 'pö!»

Bun -bha -dhepuudhe
(Lukö 11.34-36)

²²Yö- pö 'zü: «'Yanga -yö -kë =ne bun -bha -dhepuudhe 'dhö. -Potaasü =ya kë 'yanga -gɔ, 'ö ü bun 'gü -dhe 'ple -yö -kë 'puu. ²³Kεε =ya kë =ne ü 'yanga =ya kë yaa, kö ü bun 'ple 'dho -sü -mü -dhetiidhe 'gü. 'Ö =ya kë =ne pë 'ö dho ü gbaa -dhepuudhe 'ka, -yö -dhetiidhe 'gü, kö -dhetiidhe 'ö bhë -yö -dho trö =gbaɔnsü.»

Me -daan' -wo 'ö -gban -Zlan waa- 'wëüga -to -an me do 'piö -sü -bha
(Lukö 16.13)

²⁴Yö- pö 'zü: «Me gbe yaa 'dho -mɔ -a -bha kö -yaan yuö kë -gɔme =ple 'piö. -Yö -dho -a me do -san zë, 'ö- me do -dho -kë. -Yö -dho kpa me do -bha, 'ö -kan me do -bha. -A -wun 'gü, ka 'ka 'dho -mɔ -a -bha kö 'kaan- yuö kë -Zlan waa- 'wëüga -an -dhë 'ko -yië.»

Me -daan' -wo 'ö -gban -zo -yö -Zlan -bha -sü -bha
(Lukö 12.22-31)

²⁵«=Dhe 'ö 'pö, a- -pö ka -dhë: Kö =kun 'ka dɔ pë 'ka dho -a -bhö waa- pë -nu 'ö 'ka dho -a mü kö 'kaan- -tosiadhe kë -a -ta, 'iin sɔ -nu 'ö 'ka dho -a -da ka -bha -an -wun =zɔnng' -ta! -Tosiadhe kë -sü -wun -yö 'gbee- 'ö =zië' -bhöpë -ta, 'ö bun -wun 'dhö 'gbee- 'ö =zië' sɔ -wun -ta, 'wun gia- 'yaa -mü -a?

²⁶-Ma -nu 'wo ziö -na dhang- 'gü =ne, -ka -an -ga! 'Waa pë gbe ta, -an -kɔ këpë -nu gbe 'yaa 'dhö, 'iin -bhöpë -nu 'wo dho -a -lo wo -bha 'slëédhe -nu -bha 'yaa 'dhö. 'Kεε ka Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- 'gü, -yö -bhöpë -nu -an -dhë. =Dhe -kë 'dhö =ne, ka -wun 'yaa 'gbee- yaa =zië' -ma -nu 'wo bhë -an -ta -a? ²⁷Dö -mü ka ziën 'ö- -bha -zotadhe 'gü 'ö dho -dhekpɔyi 'bhaa -da 'ö -bha -tosiadhe yi -ta -ε?

²⁸'Ö bhii =dhe =ya kë 'dhö =ne, -më 'ö -kë 'yö 'ka -ya sɔ 'ö 'ka dho -a kë ka -bha, -a -wun =zɔnng' -ta -i? =Blëë' 'bin -nu 'wo kë -na =bhlöö- =ne, -ka -an -ga bhë 'dhe! 'Waa yuö gbe kë, 'iin 'waa sɔ gbe bɔ. ²⁹-Yö 'dhö, a- =bleë' -na

ka -dhë -ne -gludë Salomɔ -de gia-, -a -bha 'tɔbhɔdhe 'gü, -bhɔɔpë -va 'ö -kë -a -gɔ bhë -a 'ka, sɔ 'ö dho kë -së -ne -blëë' 'bin -nu 'wo bhë -an do 'dhö yaa kë -a -gɔ do. ³⁰-Zlan 'ö sɔ -së -da -na -blëë' 'bin -nu 'wo -dɛɛ -bhlöödhe -nu -bha, 'ö -dhia' 'piö 'wo dho -an kan kö wo -an güö -an -bha bhë, -a -kɔ 'pö yaa 'dho -mɔ -a -bha kö (ka 'ö ka -wun 'dhö -a -gɔ 'gbee- bhë) -yaan sɔ nu ka -dhë bhë -a? Ka- -yö bhë -a, kë ka -bha -zoyösi -yö -ya wo 'tee bhë yö -mü. ³¹-Dhe -kë 'dhö, kö -kun 'ka -ya ka -de -wun -zɔnng' -ta -a pö -sü 'ka -nɛɛ: <-Më -nu 'yi dho -a -bhö -e? -Më 'yi dho -a mü -i? 'lin -më -nu 'yi dho -a kë yi bun -bha -ɛ?> ³²Mɛ -nu 'ö 'waa -Zlan dɔ wo -ne 'ö pë -nu 'wo 'dhö bhë 'wo- -mɛɛ -kplawo. 'Kɛɛ ka Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- 'gü bhë -ya -tei' -dɔ -ne ka -bha -wun -yö -yö -an -bha. ³³-Ka -Zlan -bha -gludëdhe waa- -tosiadhe 'ö kpengdhö -an -mɛɛ' 'dhiö -blɛɛzë, kö pë -nu 'wo to, -Zlan gia- -yaan -an nu ka -dhë, -a -ta 'kpɔ 'ka. ³⁴-A -wun 'gü, kö -kun 'ka -ya -dhe 'ö dho kpaɔ -dhia' -a -wun -zɔnng' -ta! 'Ö tɔɔ -dhekpaɔyi 'saadhö 'ö -dhö, -a -bha -zo -ta -a 'gü -wun -yö -dhö do do 'ka. -Dhe do 'ö -kpaɔ -na bhë -a -bha -sëëbhodhe -yö -mɔ -a 'ka.»

'Wun ö -gban za -dɔ mɛ -bha -sü -bha

(Lukö 6.37-38, 41-42)

7 ¹'Yö- pö -an -dhë 'zü: «Kö -kun 'ka za dɔ mɛ gbe -bha! -Yö kë 'dhö, kö -kun 'ö -Zlan dho za -lo ka tuö. ²Bhii -Zlan -dho za -lo ka tuö -ne -kɔ 'ö 'ka za dɔ -a 'ka mɛ -nu 'wo to -an -bha -a 'dhö. 'Ka za dɔ mɛ -bha 'gbee- 'ka, -Zlan -dho za -lo ka tuö 'pö 'gbee- 'ka. ³-Më 'ö -kë 'ö 'lü -gba -va 'yö -sɔ ü 'yënnghö bhë 'ö 'bhaa- yö, 'ö- pë 'ö dho ü dheglu 'yënnghö bhë, 'yö 'ü -dhe -ga -a 'piö e? ⁴Ü -dho -a pö ü dheglu -dhë -kɔklë: <Dɔ, 'a pë 'ö bhë 'a- bho ü 'yënnghö!>, 'kɛɛ kö ü -bha 'lü -gba -va -yö ü 'yënnghö 'sa? ⁵Mɛ 'yaan- 'kun -mɛ, -bhö ü -bha 'lü -gba bho ü 'yënnghö poo -e, kö 'üën- -dhe yö -së 'ka, 'üën- ü dheglu -bha bho -a 'yënnghö 'pö! ⁶Kö -kun 'ö pë 'ö 'slööslö 'ka- nu gben- -nu -dhë! -Yö kë 'dhö, kö -kun 'wo dho -dhië' ka 'piö -waan ka 'gü -siö'. Kö -kun 'ka ka -bha -zɔɔ -nu 'ö -an -bhlë 'dhö -va, -an -zuö -bhɔtii -nu 'dhiö! 'Yö 'wo -taa' -a -ta dhuö.»

Me -daan' -wo 'ö -gban pë -dhe -sü, pë -mɛɛ' -sü waa- 'kwɛɛ -

ta -ma -sü -an -bha

(Lukö 11.9-13)

⁷'Yö- pö 'zü: «'Ka pë -dhe, ka -dho -a yö! 'Ka pë -mɛɛ', ka -dho -a yö! 'Ka 'kwɛɛ -ta -ma, -wo -dho -a po ka -gɔ! ⁸Bhii me 'oo mɛ 'ö pë -dhe, -ya yö, 'ö mɛ 'ö pë -mɛɛ 'ö- yö, 'ö 'wo 'kwɛɛ -po mɛ 'ö 'kwɛɛ -ta -ma -a -gɔ. ⁹Mɛ 'bhaa -yö -dhö ka ziën zö, 'ö- -bha 'në -ya -bluu'- -dhe -a -gɔ, 'ö -guö kpö nu -a -dhë -a? ¹⁰'Iin 'ö dhö -mɛɛ 'në sü 'ö- nu -a -dhë kö -ya 'yuö- -dhe -a -gɔ -e? ¹¹-Dhe mɛ 'ö 'ka mɛ -nu këwunyaazë -nu 'ka, 'ka dɔ pë -sɛɛɔ -nu ka -bha 'në -nu -dhë -dhe -dɔ bhë, kö -sama 'sama, -më 'ö -kë ka Dë 'ö dhang- 'gü,

'yaa 'dho pë -sɛɛbo -nu nu mɛ 'wo- -dhe -a -gɔ -an -dhë -ɛ? ¹²Pë 'ka- 'piö kö mɛ -nu -wa kɛ ka -dhë bhë, -kaa kɛ -an -dhë 'pö! Bhii pë 'ö Moizö -bha tɔng waa- -Zlan -wodhiölome -nu -bha 'sëedhe -wa -zɔn -a 'ka yö -mü.»

Mɛ -daan' -wo 'ö -gban 'kɔdhi 'sɔɔsɔ -bha

(Lukö 13.24)

¹³'Yö- pö 'zü: «-Da 'kɔdhi 'gbea -bha -sü 'ka- -ga -na bhë, =yö 'pëpë 'dhö; 'kɛɛ yö =nɛ 'ö tɔɔ zian -gblooga 'gbea 'ö dho mɛ 'bhee- 'ka 'gü -siö' -zian 'piö; yö =nɛ 'ö mɛdhevadhe dhö -a -zian -ta bhë. =Dhe 'ö 'dhö =nɛ, -ka -da 'kɔdhi 'sɔɔsɔ -bha =zian! ¹⁴'Kɛɛ 'kɔdhi 'sɔɔsɔ bhë, yö =nɛ 'ö tɔɔ 'kɔdhi 'ö- -da mü -sü 'dhö 'gbee- 'ka. Yö =nɛ 'ö tɔɔ zian -gblooga 'ö dho -toëpö -këdhösü -zian 'piö, 'ö mɛ -nu 'wo- -ta, 'wo 'tee.»

Mɛ -daan' -wo 'ö -gban 'lü waa- ö bhe -an -bha

(Lukö 6.43-44)

¹⁵'Yö Yesu -ya pö -an -dhë 'zü: «-Ka ka -de kɛ 'slë 'ka -Zlan -wodhiölome -nu =suazë -gɔ! 'Bhla kwi =nɛ 'wo- -da wo -bha 'ö 'ka -an -ga, 'wo -kë 'bhla 'ka ka -dhë bhë, 'kɛɛ a- -pö ka -dhë: =N 'n; wo -zë, =laa' -mü -an 'ka 'dhe! ¹⁶Ka -dho -an dɔ -an kɛpë -nu -bha. 'Waa lɛzɛn -kpa bho 'kpa dan -kpɔɔ 'gü, 'iin 'waa figö bhe bho dhetii 'ginng 'gü. ¹⁷'Lü 'ö 'lü -së 'ka, -yö -bha ö bhe -së 'ka, 'ö 'lü mɛ 'ö- yaa 'ka, 'yö bha ö bhe yaa -nu 'ka 'pö. ¹⁸'Lü 'ö 'lü -së 'ka, 'yaa bha ö bhe yaa -nu 'ka; 'ö 'lü 'ö 'lü yaa 'ka, 'yaa bha 'pö ö bhe -së -nu 'ka. ¹⁹'Lü 'oo 'lü 'ö yaa bha ö bhe -së -nu 'ka, -a 'kan =nɛ 'wo dho -a wo -waan -a -zuö siö. ²⁰-Kɔ do bhë -a 'ka, ka dho -Zlan -wodhiölome =suazë -nu dɔ -a 'ka -an kɛyuö -nu -bha.»

(Lukö 13.25-27)

²¹'Yö- pö: «Yaa kɛ =nɛ mɛ -nu 'ö 'wo dho -a pö «N Dɛmɛ, n Dɛmɛ» 'töüdhö bhë =nɛ 'ö 'wo dho -da -Zlan -bha -gludëdhe 'gü dhang- 'gü; 'kɛɛ dosen mɛ 'ö 'dhoë- n Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü, pë 'ö- 'piö 'ö- kɛ. ²²-Zlan -bha zakanyi 'ka, mɛdhevadhe -wo -dho -a pö n -dhë -nɛɛ: «N Dɛmɛ, n Dɛmɛ, yi -Zlan 'dhi -wo -pö ü 'tɔ 'gü, yi -zuu yaa -nu -kë mɛ -nu 'gü ü 'tɔ 'gü, 'ö 'yi -dhidhaa -plëézë -nu -kë ü 'tɔ 'gü». ²³'Kɛɛ a -dho -a pö -an -dhë 'sönggö -sönggö: «N 'ka ka dɔ 'gbeedhö, ka 'ö ka -bha -yö -kë 'wun yaa kɛ -sü 'ka -kplawo bhë, -ka =yɔɔn 'ma, 'ka 'go n 'sɔɔ!» »

'Kɔ dɔ -dhe -ple

(Lukö 6.47-49)

²⁴'Yö- pö 'zü: «'Ö mɛ 'oo mɛ 'ö 'ö 'to to 'wun -nu 'ka 'go -na -a ma -dhia =nɛ -a -bha, 'ö- kun -a 'kun -kɔ gia- 'ka, -yö -dho bho mɛ do 'wun -bho 'kou dɔ -sü -zë, 'ö 'ö -bha 'kɔ dɔ -guö -ta -a -bha. ²⁵'Ö dha -yö ban, 'ö 'yiga -nu -wo pa, 'ö 'tëë -yö -ziö 'gbee- 'ka 'kɔ bhë -a -bha, 'kɛɛ yaa -lo, bhii 'ö tɔɔ -a

-gen -yö -gban -sü 'ka -guö -ta. ²⁶'Kee me 'oo me 'ö 'wun 'ka 'go -na -a ma -dhia -ne, =yaa- ma 'ö yaa- 'kun -a 'kun -ko -së 'ka, -yö -dho bho me do 'ö 'yaa 'wun -bho 'kou do 'ö 'ö -bha 'ko do 'yënnng 'gü -a -bha. ²⁷'Yö dha -nu -wo -ban, 'ö 'yiga -nu -wo pa, 'ö 'tëe -nu -wo -ziö 'gbee- 'ka 'ko bhë -a -bha, 'yö -lo. 'Ö 'ko 'ö 'dhö bhë, 'ö- -siö' 'töüdhö.»

Yesu -bha -wogbiindhe

²⁸=Dhe 'ö Yesu =ya yën 'wun -nu 'wo =ne -an =blee'- -sü -bha, me gbung -nu 'wo -kë mü bhë, 'tetundhe =va -yö -da -an 'gü, -a -bha me =daan' -ko =suu'- bhë -a -wun 'gü. ²⁹Bhii 'ö tɔɔ yaa kë =ne Zuifö -nu -bha tonggɔme -nu -bha me =daan' -ko 'dhö, 'kee -yö me -nu -daan -wogbiindhe 'ka.

Yesu -bha -wee =yuame do -dhe bo -ko

(Maakö 1.40-45; Lukö 5.12-16)

8 ¹=Dhe Yesu =ya 'go -tɔn tuö, me -gbaa =va -wo -ziö -a 'piö. ²'Ö =wee =yuame do -yö =yɔɔn -a -bha, 'ö -lo ö kpɔn 'gü -a 'dhiö 'ö- pö -a -dhë: «N -Gɔme, 'ö =ya kë =ne =ya dhi ü -dhë, -bhö n -dhe bo!»

³'Ö Yesu -yö ö -ko pa -a 'ka, 'ö- pö: «-Yö -dhi n -dhë; ü -dhe -yö bo!»

-Dhe do bhë 'wo to -a -bha, 'ö- -bha =wee =yua' -yö go -a -bha, 'ö- bun -kë 'slööslö.

⁴=Dhe =ya kë 'dhö, Yesu -ya -pö -a -dhë: «-Bhö ü 'to 'to -së 'ka, 'wun 'ö bhë kö =kun 'ü- =blee me gbe -dhë! -Bhö 'dho 'ü ü -de -zɔn -Zlan -bha slabhome -dhë, -ko 'ü- 'ka zlöö bhë -a -zɔn -sü 'ka! 'Go mü, 'ü sla- bho =ne -ko 'ö Moizö -ya -zɔn -a 'ka -a 'dhö, kö -yaan -zɔn me 'ple -dhë =ne ü -dhe =ya bo!»

Yesu -bha Wlɔmë -me -nu -bha 'dhasi -gɔme -bha yuökëme -dhe bo -ko

(Lukö 7.1-10)

⁵Yesu -yö -kë -da -dhia Kapɛɛnaɔmë plöö, 'ö Wlɔmë 'dhasi -këng' do -gɔme do -yö -yɔɔn -a -bha, -a -dhe -a -gɔ -sü 'ka kö -yö nu ö -dhë, ⁶'Ö- pö: «N -Gɔme, n bha yuökëme -yö wɔ -sü 'ka kɔɔ, 'tinng =yua' =yaa- 'kun, 'ö- 'yënnng 'dhö bho -na =gbaɔnsü.»

⁷'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «A -dho -lo ü -gɔ kɔɔ kö 'a- 'dhe bo.»

⁸'Kee 'dhasi -këng' do -kɔɔnme 'ö bhë -ya -pö -a -dhë: «N -Gɔme, yaa n -ma 'kun kö 'ü -da n -gɔ kɔɔ, 'kee -bhö ü -wo dosen 'kpaan pö, ma yuökëme bhë -a -dhe -dho bo. ⁹Ma gia-, n -kɔɔnme -nu -wo -dhö, 'ö 'a 'dhasi 'bhaa -nu -kɔɔn 'pö. =Ya kë =ne 'ma- pö me do -dhë -yö 'dho, 'yö dho n -wo 'ka; 'ö 'ma- pö -a 'bhaa -dhë -yö nu, 'ö nu n -wo 'ka, 'ö 'ma- pö ma yuökëme -dhë: «-Bhö pë 'ö =ne -a kë!» 'Ö- kë n -wo 'ka.»

¹⁰=Dhe 'ö Yesu =yaa- -wo 'ö bhë -a ma, 'ö- -ga -kpe 'ka, 'yö- pö me -nu 'wo -kë -a 'piö bhë -an -dhë: «A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka, -zoyösü =suu'- 'ö =ne, n 'ka- yö Izlaelö -se 'gü do. ¹¹A- -pö ka -dhë =nee: Medhevadhe -wo -dho

go lan- bhö =zian', 'wo go lan- -piö =zian', 'ö 'wo -yadhe sü Ablaamö 'dhö, Izaakö 'dhö, 'ö Zakabö 'dhö -an 'piö -Zlan -bha -gludëdhe 'gü dhang- -nu 'gü, 'wo pë -nu -bhö wo 'ko -bhaa. ¹²'Kεε me -nu 'wo dho kë -Zlan -bha -gludëdhe -pö -bha 'ka -bezë, 'ö waa kë -a 'ka gbö bhë, -wo -dho -an -zuö plaan -dhetiidhe 'gü, 'ö -dhe bhë -a 'gü 'wo 'gbö -nu bɔ, 'wo wo 'sɔn -nu -bhö -a -bha.»

¹³-Dhe =ya kë 'dhö, 'ö Yesu -ya pö 'dhasi =këng' do =kɔɔnme bhë -a -dhë: «-Bhö 'dho ü -gɔ kɔɔ, -yö -dho kë ü -dhë =ne -kɔ 'ü ü -zo yöë bhë -a 'dhö!»

'Ö 'dhasi =këng' do =kɔɔnme 'ö bhë 'ö -bha yuökëme -dhe -yö bo 'töng gia- bhë -a 'ka.

Yesu -bha 'yuame =plëezë -dhe bo -kɔ

(Maakö 1.29-34; Lukö 4.38-41)

¹⁴Yesu -yö -dho Pïεε -gɔ kɔɔ; 'yö Pïεε =da yö kö -yö =waannu =süë', 'ö tɔɔ 'gii- -kɔ -yö -kë -a kwi =löö. ¹⁵'Ö Yesu -yö pa -a -kɔ 'ka, 'ö to mü 'ö -bha 'yua -yö bo 'ö =luu 'ö yö -bhöpë -kë -an -dhë -sü -bha.

¹⁶-Dhe 'ö 'yinia -dhe =ya dɔ, 'ö me -nu -wo nu, me 'ö -zuu yaa -yö -kë -an 'gü =plëezë 'ka bhë -an 'ka Yesu 'piö. 'Yö -zuu yaa -nu 'wo bhë, Yesu -yö -an -kë me -nu 'wo bhë -an 'gü ö -wo 'ka; 'ö 'yuame -nu 'wo -kë mü 'töüdhö, 'yö -an 'ple -dhe bo. ¹⁷-Ya -kë 'dhö, kö pë 'ö -Zlan -wodhiölome Ezai -ya =blëe bhë, -a 'dhiö -yaan -mɔ 'kuë. -Ya -pö: -Yö yi 'tɔ -siö -dhe -nu -bho yi -bha, 'ö yi -bha 'yua -nu bho yi 'gü.

Me 'wo- 'piö kö -wo ziö Yesu 'piö

(Lukö 9.57-62)

¹⁸-Dhe 'ö Yesu -yö me gbung -nu 'wo -kë -a -zü bhë -an yö, 'yö- pö ö -bha =guë' -nu -dhë kö -wo bɔ 'yi 'kpong gbe 'dhiö =zian'. ¹⁹-Dhe 'ö =ya kë 'dhö, 'ö Zuifö -nu -bha tɔnggɔme do -yö =yɔɔn -a -bha 'ö- pö -a -dhë: «N -Gɔme, -dhe 'saadhö 'ü dhö dho -a -bha, a -dho ziö ü 'piö.»

²⁰'Ö Yesu -ya -daa -kë -a -gɔ 'ö- pö: «Diɔng -nu -wɔ -a 'gü -du -yö -dhö, 'ö -ma -nu -wɔ -a 'gü -kɔ 'dhö -dhö, 'kεε -dhe 'ö dho kë ma Mëgbö n wɔ -dhe 'ka, kö 'aan- n 'tεε pa -a -bha 'yaa -dhö.»

²¹'Ö- -bha =guë' -nu me do -ya pö -a -dhë: «N -Gɔme, -bhö 'we -a -bha 'dhiö n -gɔ, kö 'a 'dho n dë -bin -dhia. 'Ma 'go mü kö 'a nu 'a ziö ü 'piö.»

²²'Ö Yesu -ya -daa -kë -a -gɔ 'ö- pö: «-Bhö ziö n 'piö 'ü ü =kwaa' game -nu -zü, -wo wo 'ko -bin 'sa!»

Yesu -bha 'buu -dho sia- -kɔ

(Maakö 4.35-41; Lukö 8.22-25)

²³-Dhe -kë 'dhö, Yesu -yö -da 'yitagɔ do 'gü, 'ö- -bha =guë' -nu -wo -ziö -a 'piö. ²⁴'Kan 'wo- wo wo -ta =ne, 'ö 'buu 'gbee- -yö yö ziö -sü 'gü, 'yipuë -va bhë -a -ta kö 'yi -yö -ma -na 'yitagɔ bhë -a -bha 'gbee- 'ka, kö 'yi kpö -nu

-wo -luu' -na -dhe 'saadhö 'gü, kö 'yi -yö -lo -na 'yitagö 'ö bhë -a 'gü. Yesu 'pö, -yö -kë yi zë -dhiadhö. ²⁵'Ö- -bha -guë' -nu -wo =yɔɔn -a -bha, 'wo pa -a -bha, 'wo- pö -a -dhë: «Yi Dëmë, -bhö kwa dha, kwa 'dhoë- ga!»

²⁶'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Më 'ö -kë 'ka -suö -duö 'dhö e? Kë 'ö ka -bha -zo -yö -Zlan -bha -sü -ya wo 'tee bhë, -yö ya -dhe!»

=Dhe =ya kë 'dhö, 'yö -luu 'yö 'wun =bleë 'gbee- 'ka 'buu waa- 'yi kpö -nu -va bhë -an 'ka, 'ö -dhe -ga diin =va -yö -kë -dhö.

²⁷'Ö 'tetundhe -yö -da -an 'ple 'gü, 'ö 'wo- pö: «Më =suu'- -mlë 'ö =ne 'ö 'buu -nu, 'yi kpö -nu -de gia-, -wo 'wun ma -a -ta =neë -ë?»

Yesu -bha gɔɔn- -nu =ple 'ö -zuu yaa -nu -wo -kë -an 'gü -an -dhe bo -ko
(Maakö 5.1-20; Lukö 8.26-39)

²⁸=Dhe 'ö Yesu =ya -lo Galile 'yipuë bhë -a zlöö, Gadaleni -së 'gü =zian, 'ö gɔɔn- -nu =ple -wo -go blɔɔn- =taa =zian, 'wo nu -a -gɔ zian-. Më =ple 'wo bhë -zuu yaa -nu -wo -kë -an 'gü; 'ö- -wun 'gü -wo -kë -suö -an -dhë -dhia zian bhë -a -ta; -dhe 'to -na zlöö, kö bɔ -dho 'yaa më gbe kë -na zian -gblooga 'ö bhë -a 'ka gbo; ²⁹'wo yö =gblaä 'gbla -sü 'gü 'wo- pö: «-Më 'ü 'dhoë- kë yi 'ka bhë =ë, -Zlan Gbö, ü -nu zö kö 'üën- yi 'klo bho -a 'töng 'yö dho kaa bhë -a 'dhiö a?»

³⁰-Bhotii -gbaa =va -wo -kë wo -bha -bhöpë =mëë' -dhia -an 'ka =gbiin 'dëdë 'ka. ³¹=Dhe -ya -kë 'dhö, 'ö -zuu yaa -nu 'wo bhë -wo =bhea Yesu -dhë 'wo- pö: «-Ya kë =ne ü -dho yi kë, kö -bhö yi bɔ -bhotii -nu 'wo =ne -an 'gü!»

³²'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Ka 'dho!» 'Ö -zuu yaa -nu -wo go gɔɔn- -nu =ple 'wo bhë -an 'gü, 'wo dho -bhotii -nu 'wo bhë -an 'gü. 'Ö to mü, -bhotii -nu 'wo bhë 'ö -an -blazë, -wo =yɔɔ goo -bha, 'ö 'wo nu 'wo -püö 'yipuë bhë -a -bhaa 'töüdhö, 'ö -an 'ple 'gü -yö -siö yiö.

³³'Ö gɔɔn- -nu 'wo -kë -bhotii -maakëme -nu 'ka bhë, 'wo =duë 'wo dho plöö, 'ö pë -nu 'wo kë 'saadhö waa- 'wun 'ö -gban gɔɔn- -nu =ple 'ö -zuu yaa -nu -wo -kë -an 'gü -be -a -bha bhë, 'wo- =bleë më -nu -dhë. ³⁴=Dhe =ya kë 'dhö, 'ö më -nu 'töüdhö 'wo go pö- bhë -a 'gü, 'wo yö plaan, 'wo dho Yesu -gɔ zian-. =Dhe 'ö 'wo- yö, 'wo =bhea -a -dhë kö -yaan 'go wo -bha 'segö bhë -a -ta.

Yesu -bha 'tinnngme do -dhe bo -ko
(Maakö 2.1-12; Lukö 5.17-26)

9 ¹Yesu -yö -da 'yitagö 'gü, 'yö 'yipuë =va bhë 'yö- -kan 'zü, 'yö nu ö -gɔ plöö. ²'Ö më -nu -wo nu 'tinnngme do 'ö -kë wɔ -sü 'ka =sëë' -ta -a 'ka -a -dhia. =Dhe 'ö Yesu =ya gɔɔn- -nu 'wo bhë -an -bha -zo -yö ö -bha -sü yö, 'yö- pö 'tinnngme bhë -a -dhë: «Ma 'në, ü 'gü dɔ ü -de -gɔ 'gbee-, 'ma ziö ü bha =sɔɔn yaa -nu -ta!»

³=N 'n, =dhe -kë 'dhö, 'ö Zuifö -nu -bha tɔnggɔmë -nu më 'bhaa -nu -wo yö -a pö -sü 'gü wo =zuö' 'piö =neë: «'Ö, gɔɔn- bhë =ya =daɔn pö -Zlan -dhë.»

⁴Yesu -yö -an -bha -zo -ta -a 'gü -wun -dɔ. -Dhe -kè 'dhö, 'yö- pö -an -dhè: «Mè -kè 'ö -zotadhe yaa -suu' -nu 'wo -ne 'wo -kè ka 'gü i? ⁵-A pö -sü 'ü bha -sɔɔn yaa -nu -wun -ya yën' 'pö 'pëpë, 'iin -a pö -sü 'ü -bhö -luu' -'ü 'ta 'sü' bhè yö 'pö 'ö 'pëpë e? ⁶'Kεε a- 'piö kö 'ka- dɔa -ne, -kɔ -mɔ 'wuën- sü -yö ma, Mεgbö, n -gɔ 'kpongtaa zö kö 'a ziö mε -nu -bha -sɔɔn yaa -nu -ta.»
-Dhe -ya kè 'dhö, 'ö- pö 'tinngme bhè -a -dhè: «-Bhö -luu' -'ü -bha -sεε' 'sü 'ü 'dho ü -gɔ kɔɔ!» ⁷'Ö gɔɔn- 'ö bhè 'ö -luu, ('ö ö -bha -sεε' sü,) 'ö dho ö -gɔ kɔɔ.

⁸-Dhe 'ö mε gbung -nu 'wo -kè mü -wa pè -nu 'wo -ne -an yö, 'suö -yö -da -an 'gü, 'wo yö -Zlan 'tɔ -blü -sü -bha, -kɔ -mɔ 'wun -bha -sü -suu' -'ö -nu mε 'bhee- -nu -dhè 'dhö bhè -a -wun 'gü.

Yesu -bha Matiö -dhɔɔ kè -kɔ
(Maakö 2.13-17; Lukö 5.27-32)

⁹Yesu -yö -go -dhe bhè -a -bha. 'Ö- -bha ziö -sü 'ka, kö -ya ö 'bhle 'tee -yɔɔn 'dhiö, -yö -kpën gɔɔn- do 'wo- -dhe Matiö -a -bha kö -yö -ya -sü 'ka 'nii- -sɔɔng' -bho -a 'gü -kɔ 'gü, 'yö- pö -a -dhè: «-Bhö ziö n 'piö!» 'ö Matiö -yö -luu 'yö -ziö -a 'piö.

¹⁰Yesu waa- ö -bha -guè' -nu -wo -kè pè -bhö -sü 'gü Matiö -gɔ kɔɔ. 'Nii- -sɔɔng' 'kun -mε -nu -plëézé waa- mε -nu 'ö -an 'tɔ 'gü -ya -siö' -an kèpè yaa -nu -wun 'gü, -wo -kè -an 'piö mü pè -bhö -dhia 'pö.

¹¹-Dhe 'ö Falizi -mε -nu -wo 'wun 'ö bhè -a yö, 'yö 'wo- pö Yesu -bha -guè' -nu -dhè: «-Mè 'ö -kè 'ö ka -gɔmε waa- 'nii- -sɔɔng' 'kun -mε -nu waa- mε -nu 'ö -an 'tɔ 'gü -ya -siö' -an kèpè yaa -nu -wun 'gü, 'wo pè -bhö -na wo 'ko -bhaa bhè -ε?»

¹²Yesu -yö -an -wo -ma; 'yö- pö -an -dhè: «Mε -nu 'ö 'yua 'yaa -an -bha bhè, -an -bha -wun 'yaa -dhɔngtrɔ -bha; 'kεε mε -nu 'ö 'yua 'dho -an -bha -ne 'wo nu -dhɔngtrɔ 'piö. ¹³-Wo kpö 'nè 'bhaa -yö -ya -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhe 'gü. -Ka 'dho 'ka- pö, 'ka ka -zo 'ta -a -gen -wun 'gü kö 'kaan- -a dɔ. -Wo bhè -ya pö: Mε 'yena yö -sü 'ö tɔɔ pè 'ö- -dhɔ -yö n -kè. 'Kεε 'maa slapè -nu 'piö. » 'Ö Yesu -ya pö 'zü: «Bhii n 'ka nu mε -nu 'wo kpengdhö -an -dhe -dhia, 'kεε mε -nu 'ö 'wo -sɔɔnyaame -nu 'ka -zian' 'yö 'a nu -an -dhe.»

'Wun 'ö -gban -ben 'to -sü -bha -a -blεε' -'ö Yesu -ya wo
(Maakö 2.18-22; Lukö 5.33-39)

¹⁴Zan Batisö -bha -guè' -nu -wo -yɔɔn Yesu -bha, 'wo- -dheε' kpɔ -a pö -sü 'ka -neε: «-Mè 'ö -kè 'ö yié- Falizi -mε -nu 'yi yi -ben to -kplawo, 'ö ü -bha -guè' -nu 'waa- kè -ne -kɔ bhè -a 'dhö 'pö e?»

¹⁵'Ö Yesu -ya -daa -kè -an -gɔ 'ö- pö: «Mε -nu 'wo -an -dhɔɔ -kè, dhe 'sü 'wlaan- -ta, -an wö 'ka 'dho -siö kö dhe 'sü -gɔɔn -yö -tun -an 'piö. 'Kεε 'töng -dho nu kö -waan dhe 'sü -gɔɔn 'sü -an -gɔ; 'töng 'ö 'dhö bhè 'wo dho wo -ben to -a 'ka.

16 Me gbe 'yaa sɔ 'klu -dëü =nëng sɔ 'klu zii -bha -yaan -an -wɔ. =Ya kë 'dhö, sɔ 'klu -dëüzë -yö -dho dho 'kou, 'ö ziizë -gan, 'ö 'blë -dhe -yö -kë 'zü -va. 17 Go mü 'zü, yɔ 'ö 'vuu dho -da -na, 'waa- yö 'pö =puu' zii 'gü. =Ya kë 'dhö 'puu bhë -yö -wü, 'ö yɔ -yö 'daawo. 'Ö kö pë 'plë 'gü =ya -siö'. Pë 'wo- -kë 'ö tɔɔ yɔ -dëü yö 'wo- wo =puu' -dëü 'gü, 'ö -an 'plë -wo to -së 'ka.»

Zuifö -nu -kɔɔnmɛ 'dhu do waa- dhebo 'yö pa Yesu -bha sɔ 'ka
(Maakö 5.21-43; Lukö 8.40-56)

18 Yesu -yö -to 'wun -blɛɛ -an -dhë -sü 'gü, 'ö Zuifö -nu -kɔɔnmɛ do -yö -nu 'yö -lo ö kpɔn 'gü Yesu 'dhiö, 'ö- pö -a -dhë: «N 'dhu 'gü =ya -siö' 'piöklöözë =nɛ, 'kɛɛ -bhö nu 'ü ü -kɔ kpa -a -ta kö -yö -büö.»

19 Yesu -yö -luu 'ö waa- ö bha =guë' -nu 'wo -ziö -a 'piö.

20 Dhebo do 'ö fei yën =yua' -yö -kë -a 'yënnng bhɔ =dhia -kwe 'gɔɔ- do ö ga =plë 'piö bhë -yö -yɔɔn Yesu -bha, -bɔ -a =zlöö -sü 'ka, 'yö pa -a -bha sɔ 'to 'dhiö 'ka. 21 Bhii -ya -pö ö -de 'gü =nɛɛ: «Ma n 'gü dɔ 'gbee- =sia 'ma 'pa -a -bha sɔ 'to 'dhiö 'kpaan -de 'ka, n -dhe dho bo.»

22 Yesu -yö -dhiö ö -zü, 'ö- yö, 'ö- pö -a -dhë: «Ü 'gü dɔ 'gbee-, n 'dhu! Ü -bha -zo yö -sü =ya ü -dhe bo.»

'Ö -dhe do bhë -a 'gü 'ö- -dhe -yö bo.

23 Yesu -yö -lo Zuifö -nu -kɔɔnmɛ do bhë -a -gɔ kɔɔ. =Dhe 'ö =ya -kpën 'truupiömɛ -nu waa- mɛ -nu gbung 'wo -kë 'gbo bɔ =dhia wo -de =maa 'ma -sü 'ka bhë -an -bha, 24 'yö- pö -an -dhë: «-Ka 'go zö 'ka yö plaan, bhii 'nëdhezë bhë yaa ga, yi 'ö- zë -na bhë.»

'Ö 'wo yö wo -wo -lo -a 'ka -sü 'gü. 25 =Dhe =waa- pö mɛ gbung 'ö bhë -an -dhë -wo 'dho plaan, 'ö =wa yö plaan, 'ö Yesu -yö -da kɔɔ mü, 'yö -ya 'nëdhezë 'ö bhë -a -kɔ -bha; 'ö =dhe =ya -büö, 'ö -luu. 26 'Ö 'wun bhë 'ö- -taɔ -yö -pɛn 'sɛgɔ 'pian 'ö bhë -a -ta.

Yesu -bha 'yënnngtiime =plë -dhe bo -kɔ

27 Yesu -yö -go -dhe bhë -a 'gü. -Yö -kë bɔ =dhia -dhe 'bhaa -bha, 'ö 'yënnngtiime =plë -wo yö -ziö -a 'piö -sü -bha =gblaa 'gbla -sü 'ka =nɛɛ: «-Bhö yi 'yena yö e, Davidö gbö!»

28 =Dhe 'ö Yesu -ya -lo kɔɔ, 'ö 'yënnngtiime =plë 'wo bhë 'wo =yɔɔn -a -bha 'zü; 'ö Yesu -yö -an -dheɛ' kpɔ 'ö- pö: «Ka- -dhe 'wun gia- =nɛ, a -mɔ -a -bha kö 'aan- ka -dhe bo =a?»

'Ö 'wo- -daa -kë -a -gɔ 'wo- pö: «=li dhö, yi ü -wun -dhe 'wun gia-, yi -Gɔmɛ.»

29 =Dhe =ya kë 'dhö, 'ö Yesu -yö ö -kɔ yö -an wö -bha -a pö -sü 'ka =nɛɛ: «Kö -yö kë ka -dhë =nɛ -kɔ 'ö 'ka ka -zo yöë n -ma bhë -a 'dhö!»

30 'Ö -an 'yan -yö -dhe yö. 'Ö Yesu -ya pö -an -dhë, -gbaɔn -a -ta dhuö -sü 'ka =nɛɛ: «-Ka ka 'to 'to -së 'ka, 'wun 'ö =nɛ kö =kun 'ka- =blɛɛ mɛ gbe -dhë!»

31 'Kɛɛ -wo -dho, 'ö 'wo Yesu -wun =blɛɛ 'sɛgɔ 'pian 'ö zian bhë -a 'ka bhë -a -ta, -dhe 'saadhö 'gü.

Yesu -bha 'tuunme do -dhe bo -ko

³²Yesu -yö -kë 'dho -dhia, 'ö 'wo nu gɔɔn- do 'ö 'tuunme 'ka -a -dhia; pë -kë 'ö -kë 'dhö bhë 'ö tɔɔ -zuu yaa -yö -kë -a 'gü. ³³Dhe -zuu yaa bhë 'ö Yesu =yaa- kë, =ya 'go -a 'gü, 'ö 'tuunme bhë 'yö yö 'wun =blɛɛ'- -sü -bha. 'Tetundhe -yö -da me -gbaa =va 'wo -kë mü bhë -an 'gü, 'ö 'wo- pö: «Kwaa pë 'ö =suu'- 'dhö =ne -a yö Izlaelö -se =ne -a 'gü do!»

³⁴'Kɛɛ Falizi -mɛ -nu -zë -wa -pö: «-Zuu yaa -nu -gɔmɛ =ne 'ö -ko -mɔ 'wun -bha -sü nu Yesu -dhë, 'yö -zuu yaa -nu 'wo bhë 'yö -an kë -na -a 'ka bhë.»

Yesu -bha me -gbaa -nu 'yena yö -sü

³⁵Yesu -yö -bɔ 'kwi -pö -nu waa- pödhe -nu 'gü, 'yö mɛ -nu =daan Zuifö -nu -bha -bhɔkuëkɔ -nu 'gü, 'wuntaɔsë 'ö -gban -Zlan -bha -gludëdhe -wun -bha -a =blɛɛ'- -sü 'ka, kö -yö 'yuame 'saadhö waa- 'tɔsiömɛ -nu -an -dhe bo -na. ³⁶'Ö mɛ -gbaa -nu 'wo -kë -a 'piö bhë, -an 'yena =va -yö -da -a 'gü, bhii 'ö tɔɔ -an 'gü =ya ga. 'Go mü =faan' 'yaa -an 'gü gbɔ, 'ö =wa kë =ne 'bhla -nu 'ö -an -maakëmɛ 'yaa 'dhö 'ö =wa -pen -an 'dhö. ³⁷-A -wun 'gü 'ö Yesu -ya pö 'ö bha =guë' -nu -dhë: «-Mlü =ya ga =va 'kɛɛ yuökëmɛ -nu 'waa =va; ³⁸kö -ka =bhɛa' bhlö- dëmɛ -dhë kö -yö yuökëmɛ -nu 'bhaa bɔ kö -waan -a -bha -mlü -nu 'kan!»

Yesu -bha ö -bha bɔmɛ -nu 'gɔɔ- do ö ga =plɛ -dhɔɔ kë -sü

(Maakö 3.13-19; Lukö 6.12-16)

10 ¹Yesu -yö ö bha =guë' -nu 'gɔɔ- do ö ga =plɛ 'wo bhë -an -dhɔɔ -kë, 'yö -ko -mɔ 'wun -bha -sü nu -an -dhë kö -waan -zuu yaa -nu bho -a 'ka mɛ -nu 'gü, -waan 'yuame -nu 'saadhö waa- =niɔɔmɛ -nu -an -dhe bo. ²Yesu -bha bɔmɛ 'gɔɔ- do ö ga =plɛ 'wo bhë -an 'tɔ 'ö =ne: Mɛ -blɛɛzë 'ö tɔɔ Simɔ 'wo- 'tɔ kpɔ Piɛɛ 'ka, waa- ö dheglu Andre; Zakö waa- ö dheglu Zan, 'wo -kë Zebede gbö -nu 'ka; ³Filipö, Baatelemi, Toma, Matiö 'yö -kë 'nii- =sɔnnɔg' 'kun -mɛ 'ka -be; Zakö 'ö -kë Alefe gbö 'ka; Taade, ⁴Simɔ 'yö -kë 'yënnɔsiömɛ 'ka ö -bha 'sɛgɔ -wun 'gü, Zuda Ikalitö 'ö dho zlöö 'ö Yesu dɔ ö yaagüme -nu kwɛɛ.

Yesu -bha ö bha bɔmɛ -nu 'gɔɔ- do ö ga =plɛ 'wo bhë -an bɔ 'ö- wo

(Maakö 6.7-13; Lukö 9.1-6)

⁵Yesu -yö ö bha =guë' -nu 'gɔɔ- do ö ga =plɛ 'wo bhë -an -bɔ, -a -pö -an -dhë -sü 'ka =nɛɛ: «Kö =kun 'ka dho 'sɛgɔ 'ö mɛ -nu 'wo- 'gü, 'waa Zuifö 'ka bhë -an 'gü, 'iin kö =kun 'ka -da Samali -mɛ -nu -gɔ pödhe -nu 'gü! ⁶-Ka 'dho =zian' 'bhla -tuë -nu 'wo =dhɔng' -sü 'ka Izlaelö -se 'gü -an 'piö! ⁷Ka -bha 'ta 'ö bhë -a 'gü, -ka -Zlan -wo =blɛɛ'- -a pö -sü 'ka =nɛɛ: «-Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- -nu 'gü bhë, -a 'töng =ya yö =klöö.» ⁸-Ka 'yuame -nu

-dhe bo, 'ka me -nu bho ga 'gü, -ka -wee -yuame -nu -dhe bo, 'ka -zuu yaa -nu bho me -nu 'gü! 'Piigbeedhe 'ö -Zlan -ya nu ka -dhë kö pë -nu 'wo bhë 'ka -an kē -a 'ka bhë, -ya gbaɔ ka -gɔ 'kpaan. Ka -de 'pö, -ka 'wunsë -nu 'wo bhë -an kē me -nu -dhë 'kpaan. ⁹Kö -kun 'ka 'wëü- 'dhe -nu, 'iin 'wëü- 'sëen- -nu -an gbe sü ka -kɔ 'piö! ¹⁰'Go mü, kö -kun 'ka pë -da -a 'gü -pë 'wo dho -a 'ka 'ta -nu 'gü -nu, 'bhei kē -ple -naa -nu, -yö -gean -sakpa -nu, 'iin 'lünë gbe -nu sü ka -kɔ 'piö! 'Këë kē- wo 'dhö bhë, yuökëme =dua' -mü kö pë 'ö- -bha -wun 'dhö -a -bha -a nu -a -dhë.

¹¹'Ya kē =ne 'ka -da 'kwi -pö 'iin pödhe -nu 'gü, -ka me 'ö -dho =kaa', kö -yaan ka -nia 'kun -a =mëë', kö 'ka 'dho -a -gɔ kɔɔ; -ka 'to mü, -yö 'dho -yö yöë ka -bha -go pödhe bhë -a 'gü -yi -bha. ¹²'Kɔ 'saadhö 'ka dho -da -a 'gü, -ka -a pö -a 'gü -me -nu -dhë: «Zuöyagluu -yö kē ka -gɔ!» ¹³'Ya kē =ne 'kɔ bhë -a 'gü -me -nu =wa ka -nia 'kun, ka -bha =zuöyagluu -mëë bhë -yö 'to -an -ta. 'Këë =ya kē =ne waa ka -nia 'kun, ka -bha =zuöyagluu -mëë 'ö bhë -ka -a 'sü 'ka ziö ka -bha pë 'ka! ¹⁴'Ya kē =ne 'kɔ 'bhaa 'gü, 'iin 'kwipö 'bhaa 'gü, waa 'we -a -bha -waan ka -nia 'kun, 'iin -waan wo 'to kē ka -wo -bha, -ka 'go -dhe bhë -a 'gü; 'këë -ka ka -gen -kpënnng -yö kē 'dhö kö -büö -bi 'ö to ka -gen -bha pödhe bhë -a 'gü bhë -yö 'go mü. ¹⁵A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka, -Zlan -bha zakanyi 'ka, Sodömë -me -nu waa- Gomɔɔ -me -nu, pë 'ö dho kē -an 'ka, yö 'ka 'dho kē pë gbe 'ka -yaan zië pödhe 'ö 'dhö bhë -a 'gü -me -nu -bha -ta.»

'Klobhdhe -yö -dho nu

(Maakö 13.9-13; Lukö 21.12-17)

¹⁶'Yö- pö -an -dhë 'zü: «-Ka ka 'to 'to, a ka -bɔ =ne 'bhla -nu 'dhö -laa' -nu ziën. -A -wun 'gü, -ka kē -glengzë, 'ka kē me -nu 'ö 'wun yaa 'yaa -an 'gü -an 'ka! ¹⁷-Ka ka -zo kē ka -de 'piö me -nu -gɔ, bhii -wo -dho bɔ ka 'ka za -dɔ -a 'gü -kɔ -nu 'gü; 'go mü 'wo dho ka -ma -klaaga -nu 'ka, Zuifö -nu -bha -bhöküëkɔ -nu 'gü. ¹⁸-Wo -dho dho ka 'ka me -gɔ =taa -me -nu waa- -gludë -nu -an 'dhiö n -wun 'gü; 'këë kē- wo 'dhö bhë -yö -kë 'dhö kö 'kaan- ka -bha -tɔmɔdhe -nu kē -an wö 'dhiö 'iin me -nu 'waa Zuifö 'ka -an wö 'dhiö. ¹⁹'Ö =wa ka 'kun -wa 'dho ka 'ka za -dɔ -a 'gü -kɔ -nu 'gü, kö -kun 'ka -ya pë 'ka dho -a =bleë'- -a -wun =zɔnnng' -ta 'iin -kɔ 'ö 'ka dho 'wun =bleë'- -a 'ka -a -wun =zɔnnng' -ta! -Wo 'ö 'ka dho -a =bleë'- -an wö 'dhiö, -yö -dho dɔ ka 'dhi 'töng gia- bhë -a 'ka. ²⁰-Wo -nu 'wo bhë waa 'dho go ka 'gü, 'këë -Zuu 'slööslö 'ö go ka Dë -Zlan 'piö =ne, 'ö dho bɔ ka 'gü -yaan -an =bleë'-.

²¹Dhegluzë -nu -wo -dho wo 'ko dɔ me -nu kwëë 'wo -an zë. -Kɔ do bhë -a 'ka, 'ö 'në dë -nu dho -a kaa wo bha 'në -nu 'ka 'pö. 'Në -nu -wo -dho dɔ wo me -nu -gɔ, 'ö 'wo -an dɔ me -nu kwëë 'wo -an zë. ²²Me -nu 'saadhö -wo -dho ka -san zë n -wun 'gü, 'këë me 'ö 'dhoë- 'ö 'gü dɔ 'gbee- -kplawo -yaan 'dho -yaan yöë -a 'dhiötöy -bha, -yö -dho dha. ²³'Ya kē =ne =wa ka 'klo bho

'kwi -pö do 'gü, -ka =duë 'ka 'dho -a gbe 'gü, 'ka dhoë 'dhiö -kplawo! A- pö ka -dhë 'wun gia- 'ka: Ka 'ka 'dho yën -bɔ Izlaelö 'kwipö 'plë 'gü -sü -bha kö ma Mëgbö 'ma nu.

²⁴=Guë' 'në gbe 'yaa =va ö -gɔmɛ -ta. 'Go mü, yuökëme 'yaa =va ö -kɔɔnmɛ -ta. ²⁵Pë dho kë 'ö tɔɔ =guë' -yö -dho kë -nɛ ö -gɔmɛ 'dhö, 'ö yuökëme -yö -kë 'pö =nɛ ö -kɔɔnmɛ 'dhö. =Ya kë -nɛ me -nu =wa 'kɔ -kɔɔnmɛ -dhe Bëzebilö kö -wo -dho 'tɔ 'ö -ziö -a me 'ö bhë -a -ta, -a nu -a 'piö -me -nu -dhë.»

'Wun 'ö -gban me 'wo dho suö -a -dhë -a -bha

(Lukö 12.2-7)

²⁶'Yö Yesu -ya pö -an -dhë 'zü: «Kë kö -kun 'ka -suö me -nu -dhë! Bhii 'ö tɔɔ pë 'ö -bin -sü 'ka 'ö dho kun -yö -dhegbeadhe 'gü -sü 'ka 'yaa 'dhö, 'ö 'sloo 'ka -wun 'ö me -nu dho kun -a =tɛi' dɔ -sü 'ka 'yaa 'dhö. ²⁷Dhe -kë 'dhö bhë, 'wun -nu 'a- =blɛɛ' -na ka -dhë -bin -blü =nɛ, -ka -a =blɛɛ' -dhebongdhe 'gü, 'iin 'wun -nu 'a- =blɛɛ' -na ka -dhë 'sloo 'ka bhë, -ka gblaa 'gbee- 'ka 'dhëedhe -nu -bha, -a =blɛɛ' -sü 'ka! ²⁸Kö -kun 'ka -suö me -nu 'wo dho ka bun zë, 'ö -an -kɔ yaa 'dho -mɔ ka nii zë -sü -bha bhë -an -dhë! -Ka 'suö =zian' -Zlan 'ö- -kɔ -yö -mɔ ka bun waa- ka nii -an zë -sü -bha kö -yö -an -zuö =glöötiaandhö 'siö 'gü bhë -a -dhë! ²⁹Kë 'ö- wo =nɛ 'waa =zöng' -plë 'dhɔɔ dɔ -su ga do -bha -a? ('Ö bhii -an -bhlë 'yaa =va); 'kë kö -an do -de 'yaa -püö sia- -a 'ke 'ö ka Dë yaa 'we -a -bha -a 'ka.

³⁰'Kë -ya kë ka -zë ka -bha 'ka, ka Dë -yö ö -zo -kë ka 'piö -së 'ka, -a -de ka -bha wun ga -de gia- -nu 'wo ka tuö bhë, 'yö -an 'plë -da 'kuë- -sü dɔ. ³¹-A -wun 'gü, kö -kun 'ö 'suö -yö ka -kë; ka -wun -yö 'gbee- 'yö -zië' =zöng' -nu =plëézë -ta.

(Lukö 12.8-9)

³²Me 'oo me 'ö 'dhoë- pö me -nu wö 'dhiö -nɛ -yö -bɔ n 'ka, ma -de 'pö, n Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü bhë -a wö 'dhiö, a -dho -a pö -yö n -ma 'ka 'pö. ³³'Kë me 'ö 'dhoë- pö me -nu wö 'dhiö 'yaa n dɔ, ma -de 'pö, a -dho -a pö n Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü bhë -a wö 'dhiö -nɛ 'maa- dɔ 'pö.»

Yesu -bha nu -gen 'ö yö gia- 'ö- -blɛɛ

(Lukö 12.51-53; 14.26-27)

³⁴'Yö- pö: «Kö -kun 'ö -kë ka -zo 'piö -nɛ a -nu dhidhe -wun 'ka 'kpongtaame -nu -dhia. N 'ka nu -dhi 'kuë 'ka, 'kë -siödhe 'a nuë. ³⁵Bhii a -nu 'gügludhe -da -dhia 'në gɔɔn- waa- ö dë, 'në dhe waa- ö dhe, dhe 'në waa- ö =da -an ziën. ³⁶-Siökuédhe -yö -dho -da 'kɔ do 'gü -mɛ -nu giagia ziën. ³⁷Me 'ö 'dhoë- ö dë waa- ö dhe -an -dho kë -yaan zië n -dho 'ö- 'gü -a -ta kö 'yaa ma me 'ka. Me 'ö 'dhoë- ö gbö 'iin ö 'dhu -an -dho kë -yaan zië n -ta 'zü kö yaa- -ma 'kun kö -yaan kë ma me 'ka. ³⁸Me 'ö yaa ö -bha

-gaatalü 'sü yaa zië n 'piö kö yaa- -ma 'kun -yaan kë ma me 'ka. ³⁹Me 'ö-
'piö kö 'ö ö -bha -tosiadhe -së kë ö -de -dhë, -a 'gü -dho -siö' -a -g; 'këe me
'ö 'dhoë- ö -bha -tosiadhe 'gü -siö' n -wun 'gü, -yö -dho -a yö.»

'Wun 'ö -gban 'kian -nu -bha
(Maakö 9.41)

⁴⁰'Yö- pö: «Me 'ö 'dhoë- ka -nia kun, kö -ya n -nia 'kun. 'Ö me 'ö
'dhoë- n -nia kun kö -ya me 'ö n b; bhë -a -nia 'kun. ⁴¹Me 'ö 'dhoë- -Zlan
-wodhiölome -nia kun, -a -bha -kë -Zlan -wodhiölome 'ka -sü -wun 'gü,
'kian 'ö -Zlan dho -a nu ö -wodhiölome -dhë bhë -yö -dho -a nu -a -dhë
'pö. 'Ö me 'ö 'dhoë- me kpengdhö -nia kun, -a -bha -kë me kpengdhö 'ka
-sü -wun 'gü, 'kian 'ö -Zlan dho -a nu me kpengdhö 'ö bhë -a -dhë bhë -yö
-dho -a -bha nu -a me -dhë 'pö. ⁴²A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka -në: 'Kö -kë
-në ma me -nu 'wo -në -a me do 'ö -bhlë 'yaa- -bha yö -mü, me 'ö 'yi -saa
-k; do 'kpaan nu -a -dhë, -a -bha -kë ma me 'ka -sü -wun 'gü, -yö -dho ö
'kian yö.»

Zan Batisö -bha b; me -nu
(Lukö 7.18-35)

11 ¹-Dhe Yesu -ya yën 'paanbhodhe -nu 'wo -në -an -nu ö bha -guë'
-nu 'g; do ö ga -plë 'wo bhë -an -dhë -sü -bha, 'yö go -dhe bhë -a
-bha, 'yö dho ö bha me -nu -daan' -wo waa- -Zlan -wo pö -sü -an 'ka pödhe
-nu -bha 'se bhë -a -ta. ²Zan Batisö -yö -to -kanso 'k; dhö, 'ö yuö 'ö Klito
'dhö -a kë -na bhë -ya -ta; -ma.

-Dhe -ya kë 'dhö, 'yö ö bha -guë' -nu 'bhaa b;, ³kö -waan Yesu -dhe'
'k; -në: «Ü me 'ö 'yi- d; -në -yö -dho nu bhë -a 'ka, 'iin yi -dho -ya me
gbe 'bhaa -g; ee?»

⁴Yesu -ya -daa -kë -an -g; 'yö- pö: «-Ka 'dho, pë -nu 'ka -an -wun
ma 'ö 'ka 'yan -kpën -a -bha 'nö bhë, 'ka- -wun -blë' -Zan -dhë -në:
⁵'Yënnngtiime -nu -wo -dhe yö -na, -genlome -nu -wo 'ta -sü -na, -wee
-yuame -nu bun -ya kë 'slööslö, 'totame -nu -wo 'wun ma -na, game -nu
-wo 'go -na ga 'gü, 'ö 'yename -nu -wa 'wunta; së ma. ⁶-Zuögludhi -yö kë
me yaa 'dho ö bo -zo -yö n -ma -sü 'ka bhë -a -g;!»

⁷-Dhe 'ö Zan -bha -guë' -nu -wa ziö -wa 'dho, 'ö Yesu -yö 'wun 'ö -gban
Zan -bha 'ö- -blë me gbung -nu 'wo -kë mü bhë -an -dhë, 'ö- pö: «-Më 'ka
dho -a -ga -dhia 'yënnng -taa -ë? 'Lü 'në 'ö =tuun' -na 'tëë -kwa' yö -mü -a?
(-Yö -kë n 'gü -në 'yaa -mü). ⁸-Dhe 'ö 'dhö, -më 'ö 'ka dho -a -ga -dhia -ë?
G; do 'ö s; -së 'dhö -a -bha yö -mü -a? 'Kë yö -ga 'ö me -nu 'wo s; -së
kë -na wo -bha bhë 'sa, -wo -kë -gludë -nu -g; k; -dhe -nu -bha. ⁹-ëë, -më
'ö 'ka dho -a -ga -dhia 'sa? -Zlan -wodhiölome do -mü -a? A- -pö ka -dhë,
-ii, -a -de -a -bhlë -yö -va 'ö -ziö -Zlan -wodhiölome -nu -ta. ¹⁰Bhii Zan
-yö me 'ö -Zlan -bha 'sëedhe -bëen' -wo -yö 'wun -gban -a -bha yö -mü -a

'ka =nɛɛ: -Zlan -ya -pö: -Dhe -ga zö, 'ma ma bɔmɛ do bɔ ü 'dhiö kö -yaan ü bha zian -gblooga -yuö kè. ¹¹A- -pö ka -dhè 'wun gia- 'ka: Mɛ -nu 'wo bhɔ 'kpongtaa zö -a mɛ 'ö- -gɔ dho -luu'- -yaan ziè Zan Batisö -ta 'yaa 'dhö. 'Kɛɛ kö mɛ 'ö mɛ 'tee 'ka -Zlan -bha -gludèdhe 'ö dhang- 'gü bhè -a 'gü, -yö Zan -bha -va. ¹²Ö sü 'töng 'ö Zan Batisö -yö -Zlan -wo -blɛɛ -a 'ka -a -bha, 'ö yöë -dɛɛ -bha, -Zlan -bha -gludèdhe 'ö dhang- -nu 'gü, -ya kè 'gü -dɔ -de -gɔ 'gbee- -sü -wun 'ka; bhii 'gü -dɔ -de -gɔ 'gbee- -mɛ =faanzè =nɛ 'yö dho kè -a -bha. ¹³-Zlan -wodhiölomɛ -nu 'saadhö waa- tɔng -nu 'ö Moizö -yö -an nu kwa -dhè bhè, 'wun 'ö -gban -Zlan -bha -gludèdhe 'ö bhè -a -bha, -wa -blɛɛ 'ö nu 'ö yöë Zan Batisö -bha 'töng -bha. ¹⁴Ö -ya kè =nɛ, ka 'to -yö n -ma, kö -kaa -dhe 'wun gia- =nɛɛ: Zan -yö Eli 'ö- -bha nu -sü -wun -yö -blɛɛ -Zlan -bha 'sèédhe 'gü bhè -a 'ka. ¹⁵Ö -ya kè =nɛ ka 'wun ma -to -yö -dhö, kö 'wun =nɛ, -kaa -gɛn ma bhoo-!>

¹⁶Ö Yesu -ya pö: «Dö 'a dho =dɛɛ =nɛ -a 'gü -mɛ -nu -zɔn -a 'ka ɛ? -Wo -bhɔ 'nè 'sɛɛn- -nu 'wo -ya -sü 'ka pö- 'dhèédhò -dhe -nu -bha, 'ö 'wo 'we -na wo 'ko 'piö -an -bha ¹⁷-a pö -sü 'ka =nɛɛ: «Yi 'truu -nu -piö ka -dhè, 'ö kaa 'tan kè, 'ö 'yi ga -gbo bɔ ka -bha 'ö kaa -da 'yena 'gü!» ¹⁸-Kɔ do bhè -a 'ka Zan -bha -kèdhösü 'gü, yaa pè =plèézè gbe -bhö, 'iin yaa -dɔɔn gbe mü, 'ö mɛ -nu -wa pö: «Zuu yaa -ya 'gü!» ¹⁹Ö ma Mɛgbö 'a nu 'a pè -nu -bhö, 'a -dɔɔn -nu mü, 'ö mɛ -nu -wa pö: «Ka -dhe -ga, gɔɔn- 'ö =nɛ -a -bha -zo -ta -a 'gü -wun 'ö tɔɔ -bhöpè -wun waa- -dɔɔn mü -sü; -yö 'nii- =sɔnnɔg' 'kun -mɛ -nu waa- kèwunyaamɛ -nu 'bhamɛ 'ka!» 'Kɛɛ a- -pö ka -dhè =nɛɛ: -Zlan -bha 'wunbhokoudɔdhe -yö ö -de -zɔn kpengdhö ö kèpè -nu 'gü.»

**Pödhe me -nu 'ö waa Yesu -wo -dhe 'wun gia-
(Lukö 10.13-15)**

²⁰Ö Yesu -yö yö 'we -sü 'gü pödhe -nu 'ö -dhidhaapè -plèézè =va -dhe -kè -an 'gü bhè -an 'gü -mɛ -nu -dhè, 'ö tɔɔ waa wo =zuö' -dhiè'- -Zlan 'piö, 'ö- pö: ²¹«Kolazen -mɛ -nu, 'wun 'yenazè -yö -dho nu ka -ta; Betesaida -mɛ -nu, 'wun 'yenazè -yö -dho -lo ka -ta 'pö! Bhii -dhidhaapè -nu 'a -an kè ka =plöö 'ma bhè, =ya kè -bezè =nɛ, -yö -kè Tii -dhe -bha 'iin Sidɔn -dhe -bha -be, -wo -dho to mü 'wo wo =zuö' =dhiè -Zlan 'piö. -Wo -dho -bhɔɔ' 'kaazè -da wo -bha 'wo 'yoo -kè wo -bha -bezè kö -waan -zɔn =nɛ wo wö -yö -siö -sü 'ka wo -bha =sɔɔn yaa -nu -wun 'gü. ²²-Dhe -kè 'dhö, a- -pö ka -dhè: -Zlan -bha zakanyi 'ka, Tii -dhe waa- Sidɔn -dhe -an -bha 'klobhɔdhe -yö -dho kè 'tee 'ö =ziè' ka -bha -ta. ²³Kapɛɛnaɔmè -mɛ -nu, ka -de 'pö, -yö ka -zo 'piö =nɛ, ka -gɔ -dho -luu'-, 'ö yö -a 'ka dhang- -bha -a? Pè dho kè ka 'ka 'ö tɔɔ ka -gɔ dho =yɔɔ'- 'ö dho -a 'ka =glöötiaandhö 'siö 'gü. Bhii -ya kè =nɛ -dhidhaapè -nu 'wo -kè ka =plöö =nɛ -wo -kè Sodɔmè -bezè, kö Sodɔmè -mɛ -nu 'wo bhè -wo -dho kè -dhö dɔ 'kwa- wo =dɛɛ -yi 'ö =nɛ -a 'gü. ²⁴Ka -zè 'pö, ka n -wo -ma -sè 'ka, a- -pö ka -dhè: -Zlan -bha zakanyi 'ka, pè 'ö -kè Sodɔmè 'ka bhè -yö 'tee.»

-Ka nu n 'piö kö 'ka 'tɛɛ pa -sü yö
(Lukö 10.21-22)

²⁵Yesu -yö -to -dhe do bhë -a 'gü yi bhë -a 'ka, 'ö yö -bhea' -sü -bha 'ö-pö: «Oo, n Dë, n Dëmɛ, 'ö dhang- waa- 'kpongtaadhe =kɔɔn, a ü zuö -pö, bhii pë 'ö -bin -sü 'ka mɛ 'kpaakpa -nu waa- pëdɔmɛ -nu -an -gɔ bhë 'ü-zɔn 'nɛ 'sɛɛn- -nu -dhë. ²⁶=Ii-, n Dë, -yö kɛ -sü 'ka 'dhö, 'yö tɔɔ ü -zo 'kun -wun -mü.»

²⁷Go mü 'ö- pö 'zü ö bha =guë' -nu -dhë: «N Dë =ya pë 'plɛ 'saadhö -lo n kwɛɛ. Mɛ gbɛ 'yaa ma -Zlan Gbö n dɔ, -a 'ke yaa kɛ n Dë -de 'ka. 'Ö mɛ gbɛ 'yaa n Dë dɔ, -a 'ke yaa kɛ ma -Zlan Gbö waa- mɛ -nu 'ö 'a- 'piö, 'ö 'wun -nu 'ö 'wo bhë 'a- -zɔn -an -dhë -a 'ka.

²⁸Mɛ -nu 'saadhö 'ö ka 'gü =ya ga =kwɛɛ- bun -sü 'ka, -ka nu n 'piö; a -dho ka gbaa 'tɛɛ pa -sü 'ka! ²⁹-Ka ma tɔng -nu 'kun, 'ka ka =kwa' ka -de -wun -zü, 'a ka =daan' 'wundɔdhe 'ka, bhii ma 'wun =yö -sɛ, 'ö n =zuö 'dho -saa. =Ya kɛ 'dhö, ka -dho ka 'tɛɛpasü yö. ³⁰Ma tɔng 'a dho -a nu ka -dhë 'kaan- -a bun bhë -yö 'föngfö, 'ö =kwɛɛ- 'a dho -a nu ka -dhë 'pö 'yö 'föngfö.»

'Wun 'ö -gban =glooyi -bha
(Maakö 2.23-28; Lukö 6.1-5)

12 ¹=Dhe 'töng 'bhaa =ya ziö, Yesu -yö -kɛ ziö -dhiadhö 'blee- 'ö 'wo 'bluu- -pɛ -kɛ -a 'ka -a -bhlö -nu 'gü Zuifö -nu -bha =glooyi 'ka. Din -yö -kɛ -a -bha =guë' -nu -bha. =Dhe -kɛ 'dhö 'wo yö 'blee- 'ö bhë -a -kpa -nu 'bhaa 'kan -sü -bha 'ö 'wo- =kia' -nu bho -a -bha, 'wo- -bhö. ²=Dhe 'ö Falizi -mɛ -nu =wa -an yö, 'wo- pö Yesu -dhë: «-Bhö -dhe -ga, pë giagia 'ö kwa -bha tɔng -ya pö kö -kun 'kwa- -kɛ =glooyi 'ka bhë 'ö ü bha =guë' -nu 'wo- kɛ -na bhë!»

³'Ö Yesu -ya -daa -kɛ -an -gɔ 'ö- pö: «Pë 'ö Davidö -ya -kɛ kö yö 'dhö waa- ö -bha mɛ -nu, din =ya -an 'kun, 'ö =bɛɛn' -sü 'ka bhë kaa- pö =a? ⁴-Yö =bɛɛn' -sü 'ka =nɛ -yö -da -Zlan -gɔ kɔɔ; yö 'dhö waa- ö -bha mɛ -nu 'dhö, 'wo =bluu' -'wo -Zlan gba -na -a 'ka bhë 'wo- sü 'wo- -bhö, 'kɛɛ kö -an =dua' 'yaa -mü kö -waan -a -bhö. Bhii 'ö tɔɔ kwa -bha tɔng -ya -pö sla- -bho -Zlan -dhë -mɛ -de 'sloo =nɛ 'wo dho -a -bhö. ⁵'Go mü 'zü 'ö -ya -sü 'ka Moizö -bha tɔng 'gü =nɛ, kwa -bha =glooyi 'ka, sla- -bho -Zlan -dhë -mɛ -nu 'ö yuö 'dhö -an kwɛɛ, -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'gü, tɔng 'ö -gban =glooyi -bha bhë 'waa- 'kun bhë 'wun gbɛ 'yaa -an -bha. -A mɛ bhë 'kaa- -wo pö =a? ⁶'Kɛɛ a- -pö ka -dhë: Pë do 'bhaa -yö zö 'ö =va 'ö =zië' -Zlan -gba -a 'gü -kɔ -ta. ⁷'Ö =ya kɛ =nɛ pë 'ö -ya -sü 'ka -Zlan -bha 'sëädhe 'gü, ka- -gɛn dɔ -bezë kö mɛ -nu 'ö 'wun 'yaa -an -bha, ka 'ka 'dho za -lo -an tuö. Pë 'ö =bɛɛn' -sü 'ka bhë 'ö tɔɔ: 'Glusë kɛ -sü 'ö tɔɔ pë 'ö- -dho -yö n -kɛ, 'kɛɛ n 'to 'yaa ka -bha slapɛ -nu -dhë. ⁸Bhii ma Mɛgbö 'a =nɛ, 'a tɔɔ =glooyi gia- 'ö bhë -a -gɔmɛ.»

'Wun 'ö sü gɔɔn- 'ö- -kɔ -yö ga -a -bha bhê -a -ta
(Maakö 3.1-6; Lukö 6.6-11)

9'Yö Yesu -yö go -dhe bhê -a -bha, 'yö dho Zuifö -nu -bha -bhɔkuëkɔ do 'gü. 10Gɔɔn- do 'ö- -kɔ -yö ga -a -bha -yö -kê mü. 'Ö me -nu 'wo -kê mü, 'wo Yesu -dheɛ' kpɔ 'wo- pö: «Kwa -bha tɔng -yö -we -a -bha kö 'kwa me -dhe bo =glooyi 'ka a?» -Wa -kê 'dhö kö 'waan- 'wun -dɔ -a -bha -dhe yö.

11'Ö Yesu -ya -daa -kê -an -gɔ 'ö- pö: «'Ö =ya kê =ne, me =ya kê -dhö ka ziën, 'ö 'bhla do =ya kê -a -gɔ, 'ö- -bha 'bhla bhê =ya -püö -glu 'dhi -gbiin do 'gü =glooyi 'ka, yö 'ka 'dho -mɔ -a -bha kö -yaan -a bho -glu 'dhi bhê -a 'gü a? =li-, -a me 'kö bhê za 'yaa- -bha, -yö -dho -a bho mü. 12Me 'bhee- -wun 'pö -yö 'gbee- 'yö =zië' 'bhla -ta! 'Ö bhii, kö -dhe 'ö 'dhö bhê, kö kwa -bha tɔng -yö -we -a -bha 'sa kö 'kwa 'wun -sê kê me -dhê =glooyi 'ka.»

13'Ö Yesu -ya pö gɔɔn- bhê -a -dhê: «-Bhö ü -gbiö 'po!» 'Yö ö -gbiö -po, 'ö- -gbiö -yö bo 'yö -kê =ne -a do 'ö to bhê -a 'dhö. 14'Ö Falizi -me -nu -wo dho 'wo yö me -gɔ =taa -me -nu -bha, -kɔ 'wo dho -a kaa kö 'waan- Yesu zê -a -wun 'gü.

'Wun 'ö -gban yuökême 'ö -Zlan -ya -ya -de -ta -a -bha

15=Dhe 'ö Yesu -yö ö zê -wun ma, 'yö go -dhe 'ö bhê -a -bha. Me -gbaa -wo -ziö -a 'piö. 'Yuame -nu -wo -kê me -nu 'wo bhê -an ziën 'pö, 'yö -an 'ple -dhe bo. 16'Kee -yö 'wun -blee -an -dhê 'gbee- 'ka =nee: «Kö -kun me 'ö 'a- 'ka =ne, 'ka- -blee me gbe -dhê!» 17-Yö -kê 'dhö kö -wo 'ö -Zlan -wodhiölome Ezai -ya -blee bhê -a 'dhiö -yaan -mɔ 'kuë. -Wo bhê -ya -pö =nee: -Zlan -ya -pö: 18Ma yuökême 'a- sü, yö =ga 'ö =ne! Yö =ne 'ö- -dho -yö n -kê, 'a n -ma =zuögludhi -wun 'ple -ya -a kwee, yö =ne 'a dho n -Zuu -ya -a 'gü; ma za 'a dho -a kan bhê -yö -dhoë -wun -blee- 'kpongtaame -nu -dhê. 19Waa- me gbe waa 'dho -dɔn bho, 'iin yaa 'dho =gbla gbla; waa 'dho -a yö 'wun -blee 'gbee- =dhia -kpinngga -nu 'piö. 20Yaa 'dho -tê 'lü 'ö =wüüü' -sü 'ka -a ye; yaa 'dho -labang 'ö- 'bhü -ya 'to 'tee -a -dhuu', 'ö dho 'ö yö -a -bha -to -a 'gbee- 'ka -sü 'wun kpengdhö 'gü -yi -bha.

21'Ö 'kpongtaame -nu 'saadhö dho wo -zo yö -a -bha.

Yesu -bha za 'wo- dɔ -a -bha bhê -a -daa kê -kɔ
(Maakö 3.22-30; Lukö 11.14-23)

22=Dhe =ya kê 'dhö, 'wo nu gɔɔn- 'yënnngtiizê do 'ö 'yaa 'we bhii 'ö tɔɔ -zuu yaa -yö -kê -a 'gü bhê -a 'ka Yesu 'piö. Yesu -yö gɔɔn- 'ö bhê -a -dhe -bo, 'ö yö 'wun =blee' -sü -bha, 'ö- 'yan -yö -dhe yö 'pö. 23Me gbung -nu 'wo -kê mü bhê, 'wun bhê -yö -an 'te tun, 'ö 'wo- pö: «-Yö -dho kê Davidö gbö ('ö kwa -ya -a -gɔ =ne -a) 'ka.»

24'Kee =dhe 'ö Falizi -me -nu =wa -an -wo ma, 'wo- pö: «Gɔɔn- 'ö =ne -zuu yaa kê 'ö- wo -na bhê -a -gen 'ö tɔɔ Beezebilö 'ö -zuu yaa =kɔɔnme 'ka bhê =ne 'ö -kɔ -mɔ 'wun -bha -sü nu -a -dhê.»

25 'Kee -an -zo -ta -a 'gü -wun bhë Yesu -ya -dɔ. =Dhe -kë 'dhö 'ö- pö -an -dhë: «-Gludëdhe -pö me 'ö -a 'gü -me -nu 'dho -glu gɔn -na wo 'ko 'ka bhë -an 'dhiötodhe do 'ö tɔɔ 'güsüdhe. 'Go mü 'zü, pödhe 'saadhö, 'iin 'ko 'saadhö 'ö- 'gü -me -nu 'wo dɔ kö -wo -ya wo 'ko -gɔ 'yënnng bhë, 'ka- yö do -nɛ -an -bha -kë 'kuë- -sü -ya 'dho 'dhiö a? 26 'Ö -ya kë -nɛ Satan -ya -ya ö -bha 'següme -nu -bha -glu 'ka, kö -ya -glu gɔn ö -de 'ka. -Yö ka -de 'gü -nɛ, 'segɔ 'ö 'dhö bhë -glɔɔsü -dho kë -a -gɔ -a? 27 'Ö -ya kë 'zü -nɛ 'ma -zuu yaa kë -zuu yaa -kɔɔnme 'ka, kö ka -bha -guë' -nu -wo -dho -a kë -më 'ka 'pö e? -A me bhë 'ma 'go -a 'gü, wo gia- -ga 'wo dho za -siö ka -gɔ. 28 'Kee -ya kë -nɛ -Zuu 'slööslö 'ö go -Zlan 'piö bhë -nɛ 'a -zuu yaa -kë -a 'ka, kö -kaa dɔa -nɛ -Zlan -bha -gludëdhe -ya yö ka -bha 'saadhö -o! 29 ('Wun 'ö -gban ma -zuu yaa kë -sü -bha me -nu 'gü bhë a- -pö ka -dhë:) Dö 'ö- -kɔ dho -mɔ -a -bha kö -yaan -da gɔɔn- 'gü 'gbeezë -gɔ kɔɔ -yaan -a -bha 'kɔɔpë -nu 'sü kö yaa gɔɔn- 'gü 'gbeezë 'ö 'dhö bhë -a -lö 'dhiö e? 'Kee -yaa- -lö 'pië- wo 'dhiö, 'yö dho -mɔ -a -bha pë -nu 'sü -sü -bha. 30 =Dhe -kë 'dhö a- -pö 'ka -dhë: Me 'ö yaa nu n -dhë kö -yö -nu n -gɔ. 'Ö me yaa nu n -dhë, ma pë -nu -kpɔ 'kuë- -sü 'gü, kö -yö -nu ma pë -pen -dhia. 31 -A -wun 'gü a- -pö ka -dhë: -Zlan -dho ziö mebbeedhe -nu -bha -sɔɔn yaa -nu waa- -an 'dhi -wo yaa -nu 'saadhö -ta. 'Kee me 'ö 'dhoë- 'wun yaa -bleë'- -Zuu 'slööslö -gɔ, -Zlan 'ka 'dho ziö -a -bha 'wun 'dhö bhë -a -ta. 32 Me 'ö 'dhoë- 'wun -bleë'- ma Megbö n 'ka, -Zlan -dho ziö -a -bha 'wun -zaa'- -sü bhë -a -ta, 'kee me 'ö 'dhoë- 'wun yaa -bleë'- -Zuu 'slööslö -gɔ, -Zlan 'ka 'dho ziö -a -bha 'wun -zaa'- -sü 'ö bhë -a -ta 'töng 'ö -nɛ 'iin 'töng 'ö dho nu -an 'gü.»

'Wun 'ö -gban 'lü waa- ö bhe -an -bha

(Lukö 6.43-45)

33 'Yö- pö 'zü: «'Lü -së -yö -bha ö bhe -së 'ka, 'ö 'lü yaa -yö bha ö bhe yaa 'ka. 34 =Mee -suu'- -ta -nu 'ka -nɛ, ka këwun -yö ya, ka -dho 'wun -së -bleë'- -kɔklë =ɛ? Bhii pë 'ö me -zuö' 'gü, yö -nɛ 'ö 'dhi -ya -bleë. 35 Me këwunsëezë -zuögüdhe -yö pa -sü 'ka 'wun -së 'ka. -A -bha 'wun -së 'sü -dhe 'ö bhë, -ya kë 'ö- -bleë. Me këwunyaazë -zuögüdhe -yö pa -sü 'ka 'wun yaa 'ka. 'Yö 'ö 'wun yaa -sü -dhe bhë -a 'gü 'pö 'yö- -bleë. 36 A- -bleë ka -dhë -nɛɛ: -Zlan -bha zakanyi 'ka, me -nu -wo -dho wo -bleë'- -wun -nu 'flëëflëë 'wo- -bleë bhë -a 'ple -lo sia- -Zlan 'dhiö. 37 Bhii ü -de -wo 'ö dho go ü dhiö 'kpongtaa zö bhë, -yö -së o, -yö yaa o, yö -nɛ 'ö dho ü -bha za kan.»

Falizi -me -nu -wo -dhidhaa kë -sü -dhe Yesu -gɔ

(Maakö 8.11-12; Lukö 11.29-32)

38 'Ö Zuifö -nu -bha tɔnggɔme -nu me 'bhaa -nu waa- Falizi -me -nu me 'bhaa -nu -wa pö Yesu -dhë: «Yi -Gɔmɛ, yi- 'piö kö 'ü -dhidhaapë do kë yi -dhë.» 39 'Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «=Dɛɛ -yi -nɛ -a 'gü -me -nu këwunyaazë -nu, 'ö 'waa 'to wo -wo 'gü -Zlan -dhë, -wo -dhidhaapë

-dhe -na, 'kɛɛ -dhidhaapë gbe yaa 'dho -zɔn -an -dhë zö, -a 'ke yaa kë -Zlan -wodhiölomɛ Zonasö -bha -dhidhaapë 'ka. ⁴⁰Bhii -kɔ do 'ö Zonasö -yö -dhekpaɔyi -yaaga -kaa' 'yuö- do =va 'guu bhë, 'ö ma Megbö 'a dho -dhekpaɔyi -yaaga kaa 'seidhö. ⁴¹-Zlan -bha zakanyi 'ka, mɛ -nu 'wo Ninivö plöö, -wo -dho -luu' 'wo dɔ =dɛɛ -nɛ -a 'gü mɛ -nu 'dhiö, 'wo za -ya -an -bha; bhii =dhe 'ö Zonasö -yö -Zlan -wo -blɛɛ Ninivö -mɛ -nu -dhë, -wo wo -kwaa wo -bha =sɔɔn yaa -nu -zü, 'wo wo =zuö' =dhië -Zlan 'piö. 'Kɛɛ kö ka -bha 'ka, mɛ 'ö 'a =bhlë 'dhö =va 'ö =zië' Zonasö -ta, -yö ka 'piö zö. ⁴²'Go mü 'zü -Zlan -bha zakanyi 'ka, dhebɔ 'ö -kë -gludë 'ka 'ö 'se 'ö kwa -bha 'segɔ goo =zian' 'ö go -a 'gü, -yö -dho dɔ mɛ -nu 'wo =dɛɛ -nɛ -a 'gü -an 'dhiö, 'ö za -ya =dɛɛ -nɛ -a 'gü -mɛ -nu -bha. Bhii -yö -go 'segɔ =gbiin 'gü, 'ö nu 'ö 'ö 'to to Salomɔ -bha 'wun -bho 'kou dɔ -wo -bha. 'Ö =dhe -kë 'dhö, mɛ 'ö -bhlë 'dhö =va 'ö =zië' Salomɔ -ta, -yö ka 'piö zö.»

'Wun 'ö -gban -zuu yaa -bha -ye 'zü -sü, 'ö nu -faan' 'ka -a -bha
(Lukö 11.24-26)

⁴³'Yö- pö 'zü: «=Ya kë =nɛ -zuu yaa =ya 'go mɛ 'gü, -yö -nië 'yënnɔ =taa, -dhe 'ö dho 'ö 'tɛɛ pa -a -bha -a =mɛɛ' -sü 'ka. =Ya kë =nɛ 'yaa- yö -na, ⁴⁴'yö- pö 'ö -de -dhë =nɛɛ: <A -dho ye n 'zü, 'a dho ma 'kɔ 'a go -a 'gü bhë -a 'gü.» 'Yö nu 'ö kɔɔdhe yö 'kpaan, kö -dhe -yö -go -sü 'ka, 'kö pë 'plɛ -yö -dho 'kuë- dhö -sü 'ka. ⁴⁵=Ya kë 'dhö 'yö dho, 'yö -zuu yaa 'slaple 'wo -ziö -a -ta, 'ö -an -dhe 'ö 'wo nu wo 'kuë, 'wo wo -ya -dhe kun mü. =Ya kë 'dhö zlöö kö mɛ 'ö bhë -a këwun =ya kë yaa =ya zië -a mɛ 'ö 'dhiö -a -ta. -Kɔ do bhë -a 'ka 'yö dho kaa, mɛ këwunyaaazë 'wo =dɛɛ -yi -nɛ -a 'gü bhë -an -gɔ.»

Yesu dhe waa- -a dheglu 'në gɔɔn- -nu
(Maakö 3.31-35; Lukö 8.19-21)

⁴⁶Yesu -yö -to 'wun =bleɛ' -sü 'gü mɛ gbung -nu -dhë 'ö- dhe waa- -a dheglu 'në gɔɔn- -nu -wo -nu, 'wo dɔ plaan, 'wo -kë -a këdhe =mɛɛ' =dhia kö 'waan- 'wun =bleɛ' -a -dhë. ⁴⁷'Ö mɛ do -ya pö Yesu -dhë: «=Dhe -ga 'dhe, ü dhe waa- ü dheglu 'në gɔɔn- -nu -wo plaan, -wa 'piö kö 'wo 'wun =bleɛ' -ü -dhë.»

⁴⁸'Ö Yesu -ya pö mɛ bhë -a -dhë: «Dö -nu 'pö 'wo tɔɔ n dhe waa- n dheglu 'në gɔɔn- -nu -i?»

⁴⁹'Yö 'ö -kɔ -zɔn 'ö bha =guë' -nu 'ka 'ö- pö: «=Ka -dhe -ga, n dhe waa- n dhegluzë -nu =ga 'wo =nɛ. ⁵⁰Bhii mɛ -nu 'ö 'wo n Dë 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü -a -zo 'kun -wun kë bhë, wo =nɛ 'wo tɔɔ n dheglu 'në gɔɔn- -nu, n dheglu 'në dhoo -nu waa- n dhe.»

'Wun =zuan' 'ö -gban pëga -pɛn -mɛ -bha
(Maakö 4.1-9; Lukö 8.4-8)

13 ¹Yi 'ö 'dhö bhë -a 'ka, Yesu -yö -go kɔɔ, 'yö dho, 'yö -ya 'yipuë =va 'kpong 'dhiö kö -yaan mɛ -nu =daan'. ²'ö mɛ -gbaa =va -wo nu 'wo

-nië -a -züi. -Dhe 'wo- -nëng -na, 'ö -da 'yitagö do 'gü, 'yö -yaannu. 'Ö me -gbaa -nu -wo to sia- 'yi 'kpong 'dhiö.

³Yö 'wun -plëëzë -blëë -an -dhë 'wun -zuan' 'ka, 'yö- pö -an -dhë: «Göön- do -yö -dho ö bha pëga -pen -dhia -ne -kö 'wo -mlü -pen -na -a 'ka, 'ö 'wo- -ya -na bhë -a 'dhö. ⁴Pëga -nu 'ö kë -an -pen -sü 'gü ö -gö -bhlöö- bhë, -a 'bhaa -nu -wo -püö zian -gbloo 'piö. 'Ö -ma -nu -wo nu 'wo- -bhö. ⁵Ö- ga 'bhaa -nu -wo -püö gwa -ta; 'këë 'së 'yaa kë mü =va. Pëga -nu 'wo bhë 'wo bhö 'zodhë, bhii waa 'dho 'seidhë -gbiin. ⁶-Dhe 'ö lan- -yö 'yö 'bhü -sü -bha, 'ö- 'plüün 'ple -wo ga 'ö 'wo 'kpea kun, 'ö taw -an yun -nu waa 'dho 'seidhë -gbiin. ⁷Ö- ga 'bhaa -nu -wo -püö -blëë' 'ginngzë -nu 'gü, 'ö -blëë' 'ginngzë -nu -yö -kpea, 'yö pëga -së 'yö bhö bhë 'wo sɔ -a -ta, 'ö 'wo- -siö. ⁸Këë -a ga 'bhaa -nu -wo -püö 'së -së 'gü, 'wo -kpea, 'ö -an -kpa -yö -kë. -A 'bhaa -nu -kpa ga -wo -kë -këng' do; -a 'bhaa -nu -kpa ga -wo -kë 'gɔɔ- 'slado, 'ö- 'bhaa -nu -kpa ga -wo -kë 'gɔɔ- -yaaga.»

⁹Ö Yesu -ya pö -an -dhë 'zü -nëë: «'Ö -ya kë -ne ka 'wun ma -to -yö -dhö, 'wun 'a- -blëë -ne kö -ka -a ma -së 'ka!»

'Wun 'ö -gban Yesu -bha 'wun -blëë 'wun -zuan' 'ka -sü -gen pö -sü -bha
(Maakö 4.10-12; Lukö 8.9-10)

¹⁰-Dhe -ya kë 'dhö, Yesu -bha -guë' -nu -wo -yöön -a -bha -a -dheë' 'kpö -sü 'ka -nëë: «-Më -kë 'ü 'wun -blëë -an -dhë 'wun -zuan' 'gü i?»

¹¹Yö- -daa -kë -an -gö 'ö- pö: «Ka -zë, 'wun 'ö -gban -Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- -nu 'gü -a -bha 'ö 'bin -sü 'ka, 'ka- yö; 'këë wo -zë, waa- yö. ¹²Bhii më 'ö pë 'dhö -a -gö, -a -taɔ' -dho kë, kö pë -yö kë -a -gö =va -yö ziö -mü. 'Këë më 'ö pë gbe 'yaa- -gö, -a 'bhle 'tee 'ö- -gö bhë -yö -dho kun -a -gö. ¹³-A -wun 'gü -ne 'ö 'a 'wun -blëë' -na -an -dhë 'wun -zuan' -zön -sü 'ka bhë; bhii -wo pë -nu -ga, 'këë 'waa- yö; 'ö 'wo wo 'to to 'wun -nu -bha, 'waa- -gen ma, -waan 'dho -a -bhö 'kou dɔ. ¹⁴-Kö bhë -ne 'ö pë 'ö -Zlan -wodhiölome Ezai -ya pö bhë 'ö- 'dhiö dho -mɔ -a 'ka 'kuë; 'yö- pö: -Zlan -ya pö: *Ka -dho 'wun ma, 'këë ka 'ka 'dho -a -gen dɔ; ka -dho -dhe -ga, 'këë ka 'ka 'dhodhe yö.* ¹⁵Bhii 'së -ne -a 'gü -më -nu -zuö' 'yaa 'wun gbe dɔ gbo. =Wa wo 'to -nu -ta, =wa wo 'yan -nu kpö -ta, -yö -kë 'dhö kö -kun 'ö -an 'yan dho -dhe yö, 'ö -an 'to dho 'wun ma, 'ö -an -zuö' dho 'wun dɔ, 'iin 'wo dho -dhië' n 'piö kö 'aan- dha.

¹⁶-Ya 'to ma -guë' -nu ka -bha, -zuögludhi -yö kë ka -gö. Bhii ka 'yan -nu -wa -dhe yö, ka 'to -nu -wa 'wun ma. ¹⁷A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka: -Zlan -wodhiölome -dhevadhe waa- -Zlan -bha më kpengdhö -nu -wa -dhö -kë, pë -nu 'ka- yö -na -ne kö -waan -a yö, 'këë waa- yö. 'Iin pë -nu 'ka- ma -na -ne kö -waan -a ma, 'këë waa- ma.»

'Wun -zuan' 'ö -gban pëga -pen -më -bha bhë Yesu -ya -gen -pö
(Maakö 4.13-20; Lukö 8.11-15)

¹⁸Yö- pö: «-Dhe -kë 'dhö -ka ka 'to 'to, 'wun -zuan' 'ö -gban pëga -pen -më -bha bhë -a -gen -bha! ¹⁹Më -nu 'wo wo 'to to -Zlan -bha -gludëdhe -wun

-bha 'ö 'waa -a -gen ma bhë, -wo -bhɔ mə -nu 'ö -an -bha -Zlan -wo 'kun -kɔ -yö -bhɔ zian -gbloo 'piö -dhe 'ö pëga -nu -wo -püö -a -bha bhë -a -bha. 'Ö -ya kè 'ö dü -yö nu, 'ö -Zlan -wo mə 'ö ta -an -zuö' 'piö bhë 'yö -bho mü.

²⁰'Ö mə 'bhaa -nu -bha -Zlan -wo 'kun -kɔ -yö bhɔ 'sɛ 'ö gwa -ta 'ö pëga -yö -püö -a -ta bhë -a -bha. =Wa -Zlan -wo ma, 'wo to mü 'ö -kun =zuögludhi 'ka, ²¹'kɛɛ 'waa wo =kwaa' -a -zü, -a yun 'yaa ziö -an 'gü, 'wo kpa -a -bha 'töng 'bhaa 'ka, 'kɛɛ =ya kè =nɛ 'yënnghɔdhe waa- 'klobhɔdhe =wa nu -an -ta, -Zlan -wo 'wo- kun bhë -a -wun 'gü, 'wo wo =kwaa -zo yö -sü -zü.

²²Mɛ 'bhaa -nu -wo mü 'zü, 'ö -an -bha -Zlan -wo 'kun -kɔ -yö -bhɔ =blëe' 'ginngzë 'gü -dhe 'ö pëga -nu 'dhö -püö -na -an ziën bhë -a -bha. 'Ö 'wo -Zlan -wo ma, 'kɛɛ -ya -de =zɔnnɔg' -ta -sü 'ö 'kpongtaapë -wun 'gü waa- -ya =bhɔɔpë 'ö -an -püö -pë 'ka, -an -wun =zɔnnɔg' -ta -sü -yö -kè 'ginng -nu 'ka; 'wo sɔ -Zlan -wo 'ö 'wo- ma -na bhë -a -ta, 'ö -an -kpa gbɛ 'yaa kè -dhö.

²³Mɛ 'bhaa -nu -de 'pö -an -bha -Zlan -wo 'kun -kɔ -yö bhɔ 'sɛ -sɛ 'ö pëga -yö -püö -a 'gü bhë -a -bha: =Wa -Zlan -wo ma, 'ö 'wo- -gen ma. =Ya kè 'dhö, 'ö 'wo -dhi, 'ö -an -kpa -yö -kè. -An 'bhaa -nu -kpa ga -wo -kè -këng' do, -an 'bhaa -nu -kpa ga -wo -kè 'gɔɔ- 'slado, 'ö -an 'bhaa -nu -kpa ga -wo -kè 'gɔɔ- -yaaga.»

'Wun =zuan' 'ö -gban =blëe' yaa -bha

²⁴Yesu -yö -ko 'zü 'yö 'wun =blɛɛ -an -dhë 'wun =zuan' -zɔn -sü 'ka, 'ö- pö -an -dhë: «-Ka -dhe -ga, pë 'ö -Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- 'gü 'ö bhɔ -a -bha -ga =nɛ: Gɔɔn- do -bha pëga -sɛ -bhlö -yö -kè -dhö. ²⁵'Ö gbeng -yi do -yö dɔ, kö mə -nu =wa yi zë, 'ö gɔɔn- 'ö bhë 'ö- yaagüme -yö nu, 'yö pëga yaa -pen -a -bha tapë -bhlö bhë -a 'gü 'ö to 'ö -ziö. ²⁶-Dhe 'ö 'blee- ga -nu waa- pëga yaa 'ö bhë -nu 'wo bhɔ wo 'kuë-, 'ö 'blee- ga -nu 'dho 'wü -na 'ö =blëe' yaa -nu -de 'pö 'wo yö =luu' -sü -bha.

²⁷'Yö =bhlöödhe dème -bha yuökème -nu -wo nu 'wo- pö -a -dhë: <Yi -Gɔmɛ, pëga -sɛ -nu kun yi- -pen ü -gɔ =bhlöö- -a, =ya kè 'dhö kö =blëe' yaa -nu 'wo =nɛ -wo -go mə =ɛ?> ²⁸'Yö- pö -an -dhë: <N yaagüme =nɛ 'ö- 'wun -kè bhë!> 'Ö- -bha yuökème -nu -wa pö -a -dhë: <Ü- 'piö kö 'yi 'dho 'yi =blëe' yaa -nu bhë 'yi -an bho mü =a?> ²⁹'Yö- pö -an -dhë: <-Abi', bhii =blëe' yaa -nu -wo -sü 'ka, ka -dho 'blee- 'lü -nu =nëng -an -bha, 'ö 'ka -an bho -a 'ka 'pö. ³⁰-Ka ka =kwaa' -an -zü, -wo =kpea' wo 'kuë-, yö 'dho -yö yöë -an 'kan -yi -bha! =Ya kè 'dhö, a -dho -a pö -an 'kan -mə -nu -dhë: -Ka =blëe' yaa -nu =woo'- =kun, 'ka -an kpa 'kuë- 'ka -an 'lü =kaan-', 'ka -an 'güö! 'Go mü kö 'ka 'blee- ga -nu -lo n -gɔ 'slëëdhö!> »

'Wun =zuan' 'ö -gban mutaadö -bha

(Maakö 4.30-32; Lukö 13.18-19)

³¹Yesu -yö 'wun =blɛɛ -an -dhë 'zü 'wun =zuan' -zɔn -sü 'ka, 'ö- pö -an -dhë: «-Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- 'gü -yö -kè =nɛ mutaadö ga 'dhö. -A

ga 'ö bhë -yö -bho =kplɔɔ' ga 'ö gɔɔndë do -ya ta ö -gɔ =bhlöö- -a -bha. ³²Yö =ne 'ö tɔɔ tapëga -nu 'saadhö -an 'teezë, 'kɛɛ =ya =kpea-', 'too -lü -nu 'wo 'toodhɛɛdhö, -a mɛ 'ö dho kɛ =va -a -bha 'yaa 'dhö; 'ö =ya 'to zlöö kö -ma -nu -wo wo 'kɔ -nu dɔ -na -a -kɔ -nu -ta.»

'Wun =zuan' 'ö -gban =bluubhɛɛpë -bha
(Lukö 13.20-21)

³³Yesu -yö 'wun =zuan' gbe 'bhaa -zɔn -an -dhë 'zü =nɛɛ: «-Zlan -bha -gludëdhɛ 'ö dhang- 'gü -yö -bho =bluubhɛɛpë 'ö dhebo -nu 'dho -a -da -na =bluu'- -bi 'piö bhë -a -bha. =Waa- -da =bluu'- -bi 'kilong 'gɔɔ- =pɛ ö ga 'sɔɔdhu 'piö, 'yö =bluu'- =bhɛɛ 'yö =luu 'yö pë 'wo- -da -a 'gü bhë 'ö- pa.»

Yesu -bha 'wun =zuan' -zɔn -kɔ
(Maakö 4.33-34)

³⁴Yesu -yö 'wun =blɛɛ mɛ gbung -nu -dhë 'wun =zuan' -zɔn -sü 'ka; 'yaa 'wun =blɛɛ'- -an -dhë 'kpaan 'ka. ³⁵-Ya kɛ 'dhö, kö pë 'ö -Zlan -wodhiölome -ya =blɛɛ 'dhiö bhë -yaan kɛ =nɛɛ: A -dho 'wun =blɛɛ'- -an -dhë 'wun =zuan' -zɔn -sü 'ka, 'ö pë -nu 'wo -kë -bin -sü 'ka 'ö -sü 'kpongtaadhɛ kɛ yi -bha 'ö yöë =dɛɛ -bha, 'a- =blɛɛ -an -dhë.

'Wun =zuan' 'ö -gban =blëë' yaa -bha bhë Yesu -ya 'zü -pö

³⁶=Dhɛ =ya kɛ 'dhö, Yesu -yö ö -kwaɛ mɛ gbung -nu 'wo bhë -an -zü, 'ö yö -zë 'yö dho kɔɔ. 'Ö- -bha =guë' -nu -wo =yɔɔn -a -bha 'wo- pö -a -dhë: «'Wun =zuan' 'ö -gban =blëë' yaa 'ö gɔɔn- do yaagüme -ya -pɛn -a -gɔ =bhlöö- bhë -a -bha bhë, -a 'zü pö yi -dhë 'kwee-!»

³⁷'Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «Mɛ 'ö pëga -së ta 'ö tɔɔ ma Megbö. ³⁸=Bhlöödhɛ 'ö tɔɔ 'kpongtaadhɛ, pëga -së 'ö tɔɔ mɛ -nu 'wo -Zlan -bha -gludëdhɛ 'gü -mɛ -nu 'ka bhë; =blëë' yaa bhë 'ö tɔɔ mɛ -nu 'wo kɛpëyaame -bha 'ka. ³⁹-A yaagüme 'ö =blëë' yaa -pɛn 'ö tɔɔ dü; tapë 'kan -sü 'ö tɔɔ 'kpongtaadhɛ 'dhiötöyi. 'Ö yuökëme -nu 'wo tapë 'kan -mɛ -nu 'ka, 'wo -kë -Zlan -bha bɔmɛ -nu 'ka. ⁴⁰-Kɔ do 'ö 'wo =blëë' yaa -nu =woë' tapë -nu ziën 'wo- -zong -a 'ka 'siö 'gü bhë, -kɔ do bhë 'yö dho kaa 'kpongtaadhɛ 'dhiötöyi 'ka. ⁴¹Ma Megbö, a -dho -Zlan -bha bɔmɛ -nu bɔ, 'ö 'wo mɛ -nu 'wo mɛ -piö -na =sɔɔn yaa 'gü waa- 'wunyaakëme -nu -an bho n -ma -gludëdhɛ -pö 'gü, ⁴²'ö 'wo -an -zuö 'siö 'gü. -Dhɛ bhë -a 'gü, -wo -dho 'gbo -nu bɔ, 'wo wo 'sɔn -nu -bhö. ⁴³Kɛɛ mɛ -nu 'wo -Zlan -bha mɛ kpengdhö 'ka, -wo -dho bhü =ne -kɔ 'ö lan- yö bhüë -a 'dhö wo Dë -bha -gludëdhɛ -pö 'gü. 'Ö =ya kɛ =nɛɛ, ka 'wun ma -to -yö -dhö, kö 'wun 'ö =nɛɛ -kaa ma ö -gen 'ka!»

'Wun =zuan' 'ö -gban =bhɔɔpë 'ö -bin -sü 'ka -a -bha

⁴⁴'Yö Yesu -yö dho 'wun =zuan' -zɔn -sü 'ka 'dhiö =woë' =nɛɛ: «-Zlan -bha -gludëdhɛ -wun -yö -bho 'zü =bhɔɔpë 'ö -bin -sü 'ka =bhlöö- -a -bha. Gɔɔn-

do -yö ö 'yan dɔ -bhɔɔpɛ 'ö -bin -sü 'ka bhè -a -bha; 'yö dho 'yö- -bin 'zü. 'Ö dho -zuögludhi 'ka, 'yö ö bha pè -nu 'ple 'dhɔɔ dɔ, 'yö dho 'ö -bhlöödhe bhè 'ö- dhɔ.»

'Wun -zuan' 'ö -gban -zlwɔ -bha

⁴⁵'Yö- pö 'zü: «-Zlan -bha -gludédhe -wun -yö -bho 'zü 'dhɔɔdɔmɛ do 'yö -zlwɔ -sè =mɛɛ -a -bha. ⁴⁶=Dhe 'ö- me 'ö- sɔɔngg' 'dhö 'gbee- 'ö- yö, 'yö dho 'ö pè -nu 'wo- gɔ 'ö -an 'ple 'dhɔɔ dɔ, 'ö nu 'ö -zlwɔ bhè 'ö- dhɔ.»

'Wun -zuan' 'ö -gban 'kplö -bha

⁴⁷'Ö Yesu -ya pö 'zü: «-Zlan -bha -gludédhe -wun -yö -bho 'zü 'kplö 'wo -zuö -na 'yipuè =va =bhaa, 'ö 'wo 'yuö- =suu'- 'oo =suu'- 'kun -na -a 'ka bhè -a -bha. ⁴⁸=Ya kè -nɛ =ya pa, 'ö 'yiblükème -nu -wo -nu 'ö 'wo- -gan 'wo dho -a 'ka 'kpongtaa; 'wo =yaannu, 'wo 'yuö- -nu zè 'gü; 'wo- -sɛɛɔ -nu -lo wo -gɔ =sɛn 'gü. 'Ö- me 'ö -an 'kun -pè gbe 'yaa 'dhö bhè 'wo -an -lo yiö. ⁴⁹-Kɔ do bhè 'yö dho kè -a 'ka 'kpongtaadhe 'dhiötöyi 'ka. -Zlan -bha bɔmɛ -nu -wo -dho nu 'wo me kèwunyaazè -nu bho mɛ kèwunsèzè -nu 'piö, ⁵⁰'wo -an -zuö 'siö 'gü. -Dhe bhè 'wo dho 'gbo -nu bɔ, 'wo wo 'sɔn -nu -bhö -a -bha.»

'Wun 'ö -gban -bhɔɔpɛ -dèü waa- -a zii -an -bha

⁵¹'Ö Yesu -ya pö -an -dhè: «'Wun -nu 'a -an =blɛɛ =nɛ, ka -an -ma -sè 'ka a?» 'Wo- pö: «=Ii-»

⁵²'Yö- pö -an -dhè: «=Dhe -kè 'dhö, mɛ -nu 'wo tɔnggɔmɛ -nu 'ka 'saadhö, 'ö 'wun 'ö -gban -Zlan -bha -gludédhe -bha, 'wo- -bho 'kou dɔ bhè, -wo -bho 'kɔ dème do 'ö ö bha pè -dèü waa- pè zii 'ö- -bha -wun yö -a -bha, 'ö- sü ö bha -bhɔɔpɛ 'gü -a -bha.»

Me -nu 'wo Nazaletè waa Yesu -wun -dhe 'wun gia- (Maakö 6.1-6; Lukö 4.16-30)

⁵³=Dhe 'ö Yesu -ya yèn 'wun -blɛɛ -an -dhè 'wun -zuan' 'ka -sü -bha, 'ö go -dhe bhè -a 'gü, ⁵⁴'yö dho pödhe 'ö -kpɛa -a -bha -a 'gü, 'ö yö me -nu -daan' -sü -bha Zuifö -nu -bha -bhɔkuèkɔ 'gü. 'Ö mɛ -nu 'wo -kè mü 'töüdhö, 'tetundhe -yö -da -an 'gü, 'ö 'wo- pö: «-Yö -go 'wunbhokoudɔdhe 'ö =nɛ -a 'ka mè =ɛ? -Ya -kɔklè 'ö -dhidhaapè -nu 'wo =nɛ 'yö -an -kè -ɛ? ⁵⁵'Lüyanme gbö =nɛ 'yaa -mü -a? Mali 'yaa -mü -a dhe 'ka a? Zakö 'dhö, Zozefu 'dhö, Simɔ 'dhö, Zude 'dhö 'waa -mü -a dheglu 'nè gɔɔn- -nu 'ka a? ⁵⁶'Iin -a dheglu 'nè dhoo -nu 'waa kwa 'piö zö =a? -Kɔ -mɔ 'wun -bha -sü 'yö- -gɔ =nɛ 'yö go -a 'ka mè =ɛ?» ⁵⁷'Wun -nu 'wo =nɛ -a -wun 'gü waa Yesu -wo -dhe 'wun gia-

=Dhe =ya kè 'dhö, 'ö Yesu -ya pö -an -dhè: «-Wo -Zlan -wodhiölome =bhlè -ya -dhe 'saadhö 'gü, 'kɛɛ -a 'kpɔ -pö 'gü -mɛ -nu waa- -a -gɔ 'kɔɔmɛ -nu 'waa- =bhlè -ya.» ⁵⁸-Dhe bhè Yesu yaa -dhidhaa -kè mü =va zlöö, -zo -yö -a -bha -sü yaa kè -an -gɔ bhè -a -wun 'gü.

Zan Batisö -bha ga -sü
(Maakö 6.14-29; Lukö 9.7-9)

14 ¹Töng 'dhö bhë -a 'ka, Elödö -yö -kë -gludë 'ka Galile -se 'gü, -yö Yesu -wun -ma. ²Yö- pö ö bha yuökëme -nu -dhë: «Më 'ö -ne Zan Batisö -mü, bhii 'go 'ö- wo ga 'gü bhë, 'yö -kə -mə 'wun -bha -sü 'dhö -a -gə 'yö -dhidhaapë -nu kë -na bhë.»

³Kë- wo 'dhö bhë 'ö təɔ Elödö -yö Zan -kun, 'ö- lö 'ö- -zuö -kanso 'gü. -A kë 'ö- wo 'dhö bhë -yö -sü Elödö -bha ö dheglu Filipö bəɔ Elödiadö 'kun 'ö- wo -a -gə bhë -a -wun -bha. ⁴Yö- -wun 'gü, 'ö Zan -ya pö -a -dhë -nɛɛ 'yaa -së kö -yö ö 'zlaa- bəɔ 'kun -a -gə kö -ya 'sü ö bəɔ 'ka. ⁵-A -wun 'gü Elödö -ya 'piö kö -yö Zan zë, 'kɛɛ -yö -suö 'sɛgüme -nu -dhë, bhii 'ö təɔ mɛ 'plɛ -wo Zan -dɔ =nɛ -Zlan -wodhiölome -mü.

⁶-Dhe 'ö Elödö -bha bhə -yi 'wlaan- kë -yi -ya -lo, Elödiadö 'dhu -yö -troo' do kë mɛ -nu 'wo nu 'wlaan- -ta bhë -an 'dhiö, 'yö -kë Elödö -dhë -së. ⁷Yö ö -wo -bhö -a -dhë -a pö -a -dhë -sü 'ka =nɛ pë 'saadhö 'ö- -dhe ö -gə, 'ö dho -a nu -a -dhë. ⁸'Nédhezë 'ö bhë, -wo 'ö- dhe -ya pö -a -dhë bhë, 'yö dɔ -a -ta 'ö- pö: «-Dhe do 'ö -ne -a 'gü, a- 'piö kö 'ü Zan Batisö -gə -da 'tia- 'gü 'ü n gbaa.»

⁹Yö -kë -gludë Elödö -dhë yaa; 'kɛɛ ö -wo 'ö- -bhö mɛ -nu 'ö -an -dhəɔ -kë 'wlaan- -ta -an 'dhiö bhë -a -wun 'gü, 'yö- pö ö -bha mɛ -nu -dhë -wo nu Zan Batisö -gə 'ka -a -dhia. ¹⁰'Ö mɛ do bəɔ -kanso 'kəɔdhö kö -yaan Zan Batisö -gə 'kan. ¹¹'Ö mɛ 'ö bhë 'ö dho 'ö Zan -gə 'kan 'ö nuë 'tia- do 'gü 'ö- nu 'nédhezë 'ö bhë -a -dhë, 'ö dhoë ö dhe -dhia. ¹²'Ö Zan -bha =guë' -nu -wo nu 'wo- =glöö sü, 'wo dhoë 'wo- -bin. -Dhe =ya kë 'dhö, 'wo dho, 'wun -nu bhë 'saadhö 'wo- =blɛɛ Yesu -dhë.

Yesu -bha mɛ -lü -vuu 'səɔdhu 'dhi gba -kə
(Maakö 6.30-44; Lukö 9.10-17; Zan 6.1-14)

¹³-Dhe Yesu -yö 'wun -nu 'wo bhë -an ma, 'yö go -dhe 'ö bhë -a -bha, 'yö -da 'yitagə do 'gü ö -de 'sloo 'ka, 'yö dho -dhe do 'ö dho -potaasü yö -a -dhe -bha -a 'gü.

'Kɛɛ mɛ -nu -wo Yesu -wun -ma, 'wo go pödhe -nu 'gü 'wo -ziö -a 'piö 'ta 'sü -sü 'ka 'yi 'kpong 'dhiö. ¹⁴Yesu -bha -go 'yitagə 'gü -sü 'ka, -a 'yan -yö -da mɛ -nu 'wo nu bhë -an -ta, 'ö -an 'yena -yö -da -a =zuö' 'gü, 'ö yö -an -bha 'yua -nu bo -an -bha -sü 'gü.

¹⁵-Dhe 'ö 'yinia -dhe =ya dɔ, 'ö Yesu -bha =guë' -nu -wo =yɔɔn -a -bha, 'wo- pö -a -dhë: «'Bin =ya 'më 'saadhö, 'ö -dhe 'kwa- -bha =nɛ mɛ gbe 'yaa zö =nɛ, -bhö -a pö mɛ -nu 'wo =nɛ -an -dhë -wo 'dho pödhe -nu 'gü kö -waan wo -bhöpë -nu 'dho!»

¹⁶'Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gə 'ö- pö: «'Yaa -së kö -wo 'dho; ka gia-, -ka -bhöpë nu -an -dhë!»

¹⁷Yö 'wo- pö -a -dhë: «Pë 'ö yi -gɔ zö 'ö tɔɔ =bluu'- bhë 'sɔɔdhu waa- 'yuö- =plë!» ¹⁸Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Ka nu -an 'ka n -dhia zö!»

¹⁹-Dhe =ya kë 'dhö, 'ö- pö me -nu 'wo bhë -an -dhë -wo =yaannu 'kpa- ta. 'Go mü 'yö =bluu'- bhë 'sɔɔdhu waa- 'yuö- =plë 'wo bhë -an sü, 'yö ö 'yan =luu dhang- 'gü, 'yö =bhëa -a -ta; 'ö -Zlan zuö pö. 'Yö =bluu'- kaaan, 'yö- nu ö -bha =guë' -nu -dhë. 'Wo- =glu me -nu 'wo bhë -an 'ka. ²⁰Mε 'ö -dhö -yö pë -bhö, 'ö -bhöpë 'bhaa -yö to. 'Ö- =bha =guë' -nu -wo dho -a 'kluklu -nu 'wo to 'wo- =kpa 'kuë- =sü =kpasen pa -sü 'gɔɔ- do ö ga =plë 'ka. ²¹Gɔɔn- nu 'wo -bhöpë -bhö 'dhö bhë -an -dho 'kuë- =sü =tëi' -wo -kë =ne me -vuu 'sɔɔdhu 'dhö kö waa dhoo -nu waa- 'në -nu -an -dhong'.

Yesu -yö 'ta -sü 'yipuë -ta
(Maakö 6.45-52; Zan 6.15-21)

²²-Dhe 'ö =wa yën, -dhe do bhë -a 'gü 'ö Yesu -yö ö bha =guë' -nu -da 'yitagɔ 'gü kö -waan 'yipuë =va bhë -a 'kan ö 'dhiö, kö yö gia- =yaan -a pö me -nu 'wo bhë -an -dhë -wo 'ye wo 'zü -wo 'dho wo -gɔ plöö. ²³-Dhe 'ö yën -an 'paan bho -sü -bha, 'ö yö -de 'pö, 'ö -da -tɔn 'në do tuö, 'yö -ya =bhëa' -sü -bha 'töng bhë -a 'ka. Yö do 'kpaan 'yö -kë mü, kö -dhe =ya trö. ²⁴'Yitagɔ 'ö- =bha =guë' -nu -wo -kë -a 'gü bhë, =dhe 'ö =ya bho 'kpong -dhë =taa' =gbiin, 'yö 'yi kpö -nu -wo yö =luu' -sü -bha -dhe 'plë 'gü 'wo -ma -an -bha 'yitagɔ -bha -dhe 'plë 'gü, bhii 'ö tɔɔ 'buu -yö -kë ziö =dhia. ²⁵-Dhe 'kwa dɔ -dhekpaxadhe =tëi' 'ka, 'yö Yesu -yö -dho ö bha =guë' -nu 'piö =zian', -ta 'yi -ta -sü 'ka. ²⁶'Kee =dhe 'wo- yö kö -yö 'ta -na 'yi -ta, 'ö 'siö -yö -kan -an 'gluu 'wo- pö: «=N nn, me -zii 'ö kë -na bhë!»

=Dhe 'suö 'dhö -an kë -na, 'wo yö =gblaa 'gbla -sü 'gü. ²⁷Yö to mü, 'ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Ka ka =zuö' kë -saa, ma -mü, kö -kun 'ö 'ka -suö!»

²⁸Ö Pieε -ya pö: «N Dëme, =ya kë =ne bhi -mü, kö -a pö n -dhë 'a 'ta 'sü 'yi -ta, 'a nu ü 'piö!» ²⁹Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «-Bhö nu!»

'Ö Pieε -yö go 'yitagɔ 'gü, 'ö yö 'ta 'sü -sü 'gü 'yi -ta 'ö dhoë Yesu 'piö. ³⁰'Kee =dhe =ya yö -dhe 'bhaa 'gü, 'ö -zo -to 'buu 'ö ziö -na bhë -a 'piö, 'ö 'suö -yö -da -a 'gü. =Dhe 'ö 'më -na yiö, 'ö -gbla 'ö- pö: «N Dëme, -bhö nu n -dhë -ε!»

³¹Ö to mü, Yesu -yö -ya -a -kɔ -bha, 'ö- pö -a -dhë: «Ü -bha -zo yö -sü -yö 'tee -dheε! -Më 'ö -kë 'ö ü =zuö' -yö 'zëzë =kun -i?»

³²-Dhe 'wo- =bha =plë =dhe 'wo -da 'yitagɔ 'gü, 'ö 'buu -yö to mü 'yö =gbaannu. ³³-Dhe =ya kë 'dhö, 'ö- =bha =guë' -nu -wo -gblü -a 'dhiö 'yitagɔ 'gü mü, 'wo- pö -a -dhë: «-Zlan Gbö giagia -mü ü 'ka!»

Yesu -bha 'yuame -nu -dhe -bo Zenezaletö -se 'gü -kɔ
(Maakö 6.53-56)

³⁴'Yipuë =va bhë -wa -kan 'wo yö sia- Zenezaletö -se 'gü. ³⁵Mε -nu 'wo zian bhë -a 'ka, -wo -to mü, 'wo Yesu dɔ. 'Ö- =bha nu -sü bhë, 'wo- =blëε

-dhe 'plɛ 'gü; 'ö mɛ -nu 'wo nu wo -bha 'yuamɛ -nu 'ka- 'piö. ³⁶-Dhe bhë -a 'gü 'zü, 'wo -bheä -a -dhë kö -yö ö -kwaä' wo -zü 'wo 'pa -a -bha gblang 'to 'dhiö 'kpaan 'ka; ('ö -we -a -bha -an -gɔ,) 'ö mɛ -nu 'wo pa -a -bha gblang 'to 'dhiö 'ka, 'ö -an -dhe -yö bo.

Me -daan' -wo 'ö go Zuifö 'bhema -nu kwɛɛ
(Maakö 7.1-13)

15 ¹Falizi -mɛ -nu waa- Zuifö -nu -bha tɔnggɔmɛ -nu -wo -go Zeluzalɛmɛ 'wo nu Yesu 'piö, 'wo- =dhɛɛ' kpɔ =nɛɛ: ²«-Më -kë 'ö mɛ -daan' -wo 'ö go kwa 'bhema -nu dhiö =nɛ, ü bha =guɛ' -nu 'waa- 'kun =nɛ =ɛ? Bhii 'waa wo -kɔ -nu 'zlu =nɛ -kɔ 'ö kwa -bha wɔ -kɔ 'dhoë- 'ka bhë -a 'dhö kö -waan =tun pɛ -bhö -na.»

³Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ =nɛɛ: «Ka -de 'pö, -më -kë 'ka -Zlan -bha tɔng =bhlë -siö ka -de -bha mɛ =daan' -wo 'kun -sü -wun 'gü i? ⁴Ö tɔɔ -Zlan -ya -pö: -Bhö ü dë waa- ü dhe -an =bhlë -ya, 'ö go mü: Me 'ö 'dhoë- 'wun yaa =blɛɛ'- ö dë waa- ö dhe -an 'ka, -yö -dho kë zëmɛ 'ka. ⁵Kɛɛ ka -zë, ka mɛ -nu -daan -a pö -sü 'ka: 'Ö -ya kë =nɛ mɛ =yaa- pö ö dë waa- ö dhe -an -dhë: «Ma pɛ -nu 'wo n -gɔ 'a dho nu -a 'ka ü -dhë -be bhë, 'ma- -ya -Zlan -bha gbaɔ 'ka, ⁶gɔɔn- 'ö 'dhö kö 'yaa- nu ö mɛ -nu -dhë gbɔ. -Kɔ do 'ö bhë -a 'ka, ka -Zlan -wo =bhlë -bho -a -bha, 'ka- =siö, 'ö ka -de -bha mɛ =daan' -wo bhë 'ka- zɔn mɛ -nu -dhë. ⁷Mɛ -nu 'yan -ta -pɛ kë -mɛ -nu 'ka =nɛ! 'Wun 'ö -gban ka -bha 'ö Ezai -ya =blɛɛ bhë 'wun gia- -mü.

⁸Ö tɔɔ: -Zlan -ya pö: 'Segɔgüimɛ -nu 'wo =nɛ -wo n =bhlë -ya wo 'dhi 'ka 'kpaan, 'kɛɛ -an =zuö' -yö n 'ka =gbiin. ⁹=Bhlëyadhe -nu 'wo nu -na -a 'ka n 'piö, -a 'plɛ -yö 'kpaan, bhii -wo mɛ -nu -daan tɔng 'ö go mɛ -nu dhiö -an 'ka =nɛ -kɔ 'wo- pö -a -bha 'kpa -yö -go ma -Zlan n 'piö -a 'dhö. »

Pë -nu 'ö 'wo mɛ -nu -kë -dhuuzë
(Maakö 7.14-23)

¹⁰-Dhe =ya kë 'dhö, Yesu -yö mɛ gbung =va -dhɔɔ -kë, 'yö- pö -an -dhë: «Ka ka 'to 'to, kö 'wun 'a 'dhoë- -a =blɛɛ'- =nɛ, 'kaan- -a ma ö -gen 'ka! ¹¹Pë 'ö -da -na mɛ 'dhii bhë, 'yaa mɛ kë -dhuuzë. Pë 'ö mɛ -kë -dhuuzë 'ö tɔɔ pɛ -nu 'saadhö 'wo 'go -na mɛ 'dhii.»

¹²Ö- -bha =guɛ' -nu -wo =yɔɔn -a -bha, 'wo- pö -a -dhë: «Bhaa- dɔa =nɛ ü -wo 'ö bhë -yö -na Falizi -mɛ -nu -zuë -a?»

¹³Ö- -daa -kë -an -gɔ =nɛɛ: «Tapɛ 'saadhö 'ö n Dë 'ö dhang- 'gü yaa- ta, -an 'plɛ -wo -dho -wo, 'wo go 'sei. ¹⁴-Ka ka =kwaä' -an -zü, -yö mɛ -dhë 'dhiö -mɛ 'yënnngtiizë -nu -mü -an 'ka! -Ya kë =nɛ 'yënnngtiimɛ =ya yö 'yënnngtiimɛ -dhë 'dhiö, -dhe 'wo- -bha =plɛ, -wo -dho -püö -glu 'dhi do 'gü!»

¹⁵Ö Pieɛ -ya pö -a -dhë: «-Bhö 'wun =zuan' bhë -a -gen pö yi -dhë!»

¹⁶Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «Ka -de 'pö, ka -kɔ yaa -mɔ 'wun -gen ma -sü -bha -kun =a? ¹⁷Kaa- ma =nɛ -bhöpë 'ö -da -na mɛ 'dhii bhë, -yö -bɔ mɛ 'guu

-zian' 'ö dhoë 'blü 'dhiö a? ¹⁸'Kεε -a me 'ö 'go -na me 'dhii bhë, -yö -go me -zuö' 'piö, yö =ne 'ö me -kë -dhuuzë. ¹⁹Bhii me -zuögüdhe =ne 'ö -zotadhe yaa -nu 'wo go -a 'gü, 'wo me -blü me zë -sü -nu, dhebo 'kpeεkpe =mεε' -sü -nu, =mlaabo 'kpeεkpe =mεε' -sü -nu, -kwaan -sü -nu, =sua kë -sü -nu, 'wun yaa -bleε me -gɔ -sü -nu -an -bha. ²⁰Pë -nu 'wo me -nu -kë -dhuuzë 'wo bhë, 'kεε pë -bhö -sü kö waa wo -kɔ 'zlu =ne -kɔ 'ö kwa 'bhεma -nu -bha wo -kɔ 'dhö -a 'ka -a 'dhö bhë, 'yaa me kë -dhuuzë.»

Dhebo -nia do -bha Yesu -wo -dhe 'wun gia- -sü
(Maakö 7.24-30)

²¹'Go mü Yesu -yö -go -dhe bhë -a 'gü, 'yö dho Tii waa- Sidon -pö 'gü -dhe -nu -bha. ²²Dhebo do 'yö go Kanaa -sε 'gü, 'yö -kë 'se bhë -a 'gü, -yö -nu Yesu 'piö, 'yö- pö -a -dhë 'gbla -sü 'ka =neε: «N Dëme, Davidö gbö, -bhö n 'yena yö! -Zuu yaa -yö n 'dhu 'gü. 'Yaa -potaasü =duö!»

²³'Kεε yaa- -daa do kë -a -gɔ. 'Ö- -bha =guë' -nu -wo =yɔɔn -a -bha 'wo- pö -a -dhë: «Dhebo 'ö =ne, -bhö -a kë -yö 'dho; -yö ziö -na kwa 'piö 'gbla -sü 'ka -kplawo!»

²⁴'Ö Yesu -ya -pö -an -dhë: «-Zlan -yö n -bɔ 'bhla -tuë -nu 'wo -dhong -sü 'ka Izlaelö -sε 'gü -an -dhë.»

²⁵'Ö dhebo 'ö bhë -yö -nu 'ö -püö Yesu =gεendhö 'ö- pö: «N Dëme, -bhö nu n -dhë!»

²⁶'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «'Yaa -së kö -wo 'në -nu -bhöpë 'sü -waan -a nu gben- -nu -dhë.» ²⁷'Ö dhebo bhë 'ö- pö: «'Wun gia- -mü, n Dëme, 'kεε =ya kë -bhöpë 'peepee -nu 'wo 'go -na pë -bhö -ta -gba -ta dhuö bhë, gben- -nu -wa -bhö.»

²⁸'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «'Öö, dhebo, ü -bha -zo -yö n -ma -sü -yö =va 'dhe! -Yö kë ü -dhë =ne -kɔ 'ö- 'ka ü -zuö' 'piö bhë -a 'dhö!» 'Töng gia- bhë -a 'ka 'ö- 'dhu -dhe -yö boë.

Yesu -bha 'yuame =plëezë -dhe bo -sü

²⁹Yesu -yö -go mü, 'yö dho Galile 'yipuë =va 'kpong 'dhiö, 'yö -da -tɔn do tuö 'ö =yaannu. ³⁰Me -gbaa =va -wo -nu -a 'piö mü 'zü, wo -bha -genlome -nu, 'yënnngtiime -nu, =niɔɔme -nu, 'tuunme -nu waa- 'yuame -nu =plëezë -an 'ka Yesu 'piö, 'ö Yesu -yö -an -dhe bo, ³¹kö 'tuunme -nu -wo 'we -na, 'tɔsiöme -nu -dhe -yö bo -na, 'yënnngtiime -nu -wo -dhe yö -na bhë. =Dhe =waa- yö, 'ö 'tetundhe -yö -da -an 'gü, 'ö 'wo yö Izlaelö -bha -Zlan 'tɔ -blü -sü 'gü.

Yesu -yö me -lü -vuu -yiisië 'dhi -gba
(Maakö 8.1-10)

³²Yesu -yö ö bha =guë' -nu =dhɔɔ -kë, 'ö- pö -an -dhë: «Me -nu 'wo =ne -an 'yena -yö n kë -na, bhii -a -dhekpacyi -yaaga 'ö =ne =deε, -wo n 'piö, 'ö

-bhöpë gbe 'yaa -an -gɔ gbɔ; 'maa- 'piö kö 'a n -kwaaw' -an -zü -wo 'dho kö waa pë gbe -bhö. =Faan' 'yaa -an 'gü gbɔ bhë, =ya kë 'dhö, -wo -dho -piö zian -gblöo -nu 'piö -an -ye 'zü -sü 'ka.»

³³'Ö- -bha =guë' -nu -wa =dhëe' kpɔ =nɛ: «-Dhe -mlë 'kwa dho mɛ gbung =va =suu' -'ö =nɛ -a -bhöpë yö -a -bha; -dhe 'ö mɛ gbe 'yaa- -bha zö =nɛ -a 'gü i?»

³⁴'Ö Yesu -yö -an -dhëe' kpɔ =nɛ: «=Bluu' -bhe =dhë 'yö ka -gɔ -ɛ?» 'Wo- pö -a -dhë: «=Bluu' -bhe 'slaple waa- 'yuö- 'në 'sɛen- 'bhaa =nɛ 'wo yi -gɔ.»

³⁵=Dhe =ya kë 'dhö, 'yö- pö mɛ gbung -nu 'wo bhë -an -dhë -wo =yaannu. ³⁶'Ö =bluu' -bhe 'slaple waa- 'yuö- -nu 'wo bhë 'yö -an sü, 'yö -Zlan zuö pö -a -ta, 'yö -an =kaan, 'ö- nu ö bha =guë' -nu -dhë, 'ö 'wo- -glu mɛ 'wo nu bhë -an 'ka.

³⁷Mɛ 'ö -dhö -yö pë -bhö, 'ö- 'gu -yö dɔ, 'ö- 'kluklu -nu -wo to. 'Yö- -bha =guë' -nu -wo dho 'wo- 'kluklu -nu 'wo bhë 'wo -an -kpa 'kuë- -sü -kpasen pa -sü 'slaple sü 'wo =zië'. ³⁸Mɛ -nu 'ö -bhöpë bhë 'wo- -bhö -an -dho 'kuë- -sü -wo -mɔ gɔɔn- -nu -vuu -yiisië -bha kö waa dhoo -nu, 'në -nu -an -dhong'. ³⁹=Dhe 'ö Yesu =ya ö -kwaaw -an -zü, 'yö -da 'yitagɔ 'gü, 'yö dho Magadamë -sɛ 'gü.

Falizi -mɛ -nu waa- Saduse -mɛ -nu -wo -dhidhaapë do -dhe
(Maakö 8.11-13; Lukö 12.54-56)

16 ¹Falizi -mɛ -nu waa- Saduse -mɛ -nu -wo -nu Yesu 'piö kö -waan 'slë 'kan -a -gɔ, 'wo- pö -a -dhë -yö -dhidhaapë do kë wo -dhë, kö -yaan -zɔn wo -dhë =nɛ -a -bha -kɔ -mɔ 'wun -bha -sü -yö -go -Zlan 'piö. ²'Kɛɛ Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «Lan- =ya -piö, dhang- 'gü -dhe =ya kë 'zenzenzë, 'ö 'ka- pö: «-Dhe -dho po =dhia 'piö -së.» ³'Ö -dhiadhiö tii 'gü, -dhe =ya kë -gisaadhö, 'ka- pö: «Dha -yö 'dhoë- nu». Pë -nu 'wo dho kë dhang- 'gü 'dhö, ka -an -dɔa' -dɔ, =dhe -kë 'dhö =nɛ -më -kë 'ö ka -kɔ 'yaa -mɔ -a -bha kö =duakëpë -nu 'wo =dɛɛ =nɛ -a 'gü bhë, 'ka -an -bho 'kou dɔ =ɛ? ⁴Mɛ -nu 'wo =dɛɛ =nɛ -a 'gü 'ö -an këpë 'dhö yaa, 'ö 'waa 'to wo -wo 'gü -Zlan -dhë bhë -wo -dhidhaapë do -dhe, 'kɛɛ -dhidhaapë gbe 'ka 'dho kë -an -dhë -a 'ke yaa kë Zonasö -bha -dhidhaapë 'ka.» =Dhe 'yö- pö 'dhö, 'ö to mü 'ö -ziö.

Falizi -mɛ -nu waa- Saduse -mɛ -nu -bha =bluubhëepë
(Maakö 8.14-21)

⁵Yesu -bha =guë' -nu -zlö -yö -trö =bluu' -nu 'sü -sü -bha. =Dhe 'ö 'yipuë =va bhë =waa- 'kan =wa 'dho -a -zlöö, ⁶'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Ka ka -zo kë ka -de 'piö, Falizi -mɛ -nu waa- Saduse -mɛ -nu -an -bha =bluubhëepë -gɔ!»

⁷'Ö- -bha =guë' -nu -wo yö 'wun =blee' -sü 'gü wo 'ko ziën =nɛ: «=Bluu' -'ö kwaaw -a 'sü bhë, 'yö- -wun 'gü 'yö -wo 'ö bhë 'yö- =blee' -na bhë.»

⁸=Dhe 'ö Yesu -yaa- yö -ne -wo -suu'- bhë -wa =blee'- -na wo 'ko -dhë, 'yö- pö -an -dhë: «-Më -kë 'ka- pö ka 'ko ziën =ne =bluu'- 'ö kaa- 'sü bhë yö -mü -i? =N nn, ka -bha -zo -yö n -ma -sü -yö =tun 'tee -dhëe! ⁹⁻¹⁰Kaa- 'wun dö -kun =a? Ka -zo 'pö yaa -büö -kun =bluu'- bhë 'söödhü 'a -an =kaan 'ö göön- -nu -vuu 'söödhü -dhë, 'wo- -bhö, 'ö- 'kluklu -kpasen 'bhaa -nu 'wo to 'ka =zië' bhë o, waa- =bluu'- bhë 'slaple 'a -an =kaan göön- -vuu -yiisië, -wa -bhö, 'ö -an 'kluklu =kpasen 'bhaa -nu 'wo to, 'ka =zië' bhë, ka -zo yaa -büö -a -wun 'ka =kun =a? ¹¹-Më 'yö -kë 'kaa- döa =ne n 'ka =bluu'- -gö -wun =blee'- -e? 'Këe pë 'a- 'piö 'ö töö 'ka ka -zo kë ka -de 'piö, Falizi -më -nu waa- Saduse -më -nu -bha =bluubhëepë -gö.»

¹²=Dhe -kë 'dhö zlöö, 'ö- -bha =guë' -nu -wa ma =ne Yesu yaa- pö -wo wo -zo kë wo -de 'piö =bluubhëepë -wun 'gü, 'këe -wo wo -zo -kë wo -de 'piö Falizi -më -nu waa- Saduse -më -nu -bha më =daan' -wo -gö =zian'.

Pië -ya -pö -Zlan -bha -Yame -mü Yesu 'ka
(Maakö 8.27-30; Lukö 9.18-21)

¹³=Dhe =wa 'go mü, Yesu waa- ö -bha =guë' -nu -wo -dho 'sëgö dö 'bhaa 'yö -kë Sezale Filipö bhë -a 'gü. -Wo -kë 'dho =dhia, 'ö ö -bha =guë' -nu =dhëe' kpö 'ö- pö: «Më -nu -wa -pö dö -mü ma Mëgbö n 'ka e?»

¹⁴'Wo- -daa -kë -a -gö =nëe: «Më 'bhaa -nu -wa -pö Zan Batisö -mü ü 'ka, më 'bhaa -nu -wa -pö Eli -mü ü 'ka, 'ö më 'bhaa -nu -wa -pö 'zü Zelemi 'iin -Zlan -wodhiölome gbë -mü ü 'ka.»

¹⁵'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «=Ao', ka 'pö, ka- -pö dö -mü n 'ka =e?»

¹⁶'Ö Simö Pië -ya pö -a -dhë: «-Zlan 'ö 'bhee- ü- -bha -Yame 'ka, 'ü- Gbö 'ka.»

¹⁷'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «Ü -bha =yö -së -dhëe, Simö, Zan gbö. Bhii më 'bhee- -lü kun 'yö 'wun gia- 'ö =ne 'ö- -zön ü -dhë, 'këe n Dë 'ö dhang- -nu 'gü bhë yö -mü. ¹⁸=Dhe 'ö 'pö, ma -zë, a- -pö ü -dhë: Bhi ü töö Piëe, (-a -gen 'ö töö «-guö»). -Guö 'ü- 'ka bhë 'a dho ma -Zlan -bha 'kö dö ü -ta. Ga -bha -kö -mä 'wun -bha -sü gia- -de yaa 'dho pë gbë kë 'kö 'a 'dhoë- dö bhë -a 'ka. ¹⁹A -dho -Zlan -bha -gludëdhe -pö =lakele nu ü -dhë. Pë 'ü 'dhoë- 'ködhi ta -a -gö 'kpongtaa zö kö -yö -ta -a -gö -sü 'ka dhang- -nu 'gü; 'ö pë 'ü 'dhoë- 'ködhi po -a -gö 'kpongtaa zö, kö -yö 'po -sü 'ka -a -gö dhang- -nu 'gü.»

²⁰=Dhe =ya kë 'dhö, 'ö Yesu -ya pö ö bha =guë' -nu -dhë kö -kun 'wo- pö më gbë -dhë =ne -Zlan -bha -Yame -mü ö 'ka.

Yesu -bha ö bha ga -sü waa- ö bha -go ga 'gü -sü -wun =blee' 'ö- wo
(Maakö 8.31-9.1; Lukö 9.22-27)

²¹'Ö sü -a yi 'ö 'dhö bhë -a -bha, Yesu -yö -yö 'wun =blee' -sü -bha -a 'gü 'po -sü 'ka ö bha =guë' -nu -dhë =nëe: «A -dho dho Zeluzalemë; 'ö -dhe 'ö bhë -a 'gü, 'ö më ziizii -nu, slabhome -nu -göme -nu waa- Zuifö -nu -bha

tonggɔmɛ -nu, -wo n 'klo bho giagiawo, 'wo n zè; 'ö- -dhekpɔyi kɛ -yaaga -naa bhè 'a goè ga 'gü.»

²²Ö Pieɛ -ya -dhe 'ö 'sloo 'ka, 'ö- pö -a -dhè: «-Zlan -yö ü 'piö, n Dème, pè 'ö 'dhö bhè yaa 'dho kè ü 'ka!»

²³Ö Yesu -yö -dhiè 'ö -zü 'ö -ta -yö Pieɛ -bha -sü 'ka 'yö- pö -a -dhè: «-Bhò 'go n 'sɔɔ 'ü 'dho -gbiin, Satan, 'ü- =mɛɛ' -na kö 'üen- n -ptüö =sɔɔn yaa 'gü; bhii ü bha -zotadhe 'yaa =ne -Zlan -bha 'dhö; 'kɛɛ -yö -kè =ne mɛ 'bhee- -bha 'dhö =zian'.»

²⁴Go mü 'ö Yesu -ya pö 'ö bha -guè' -nu -dhè: «Mɛ 'ö- 'piö kö 'ö ziö n 'piö, -yö 'ö =kwaä' -zo 'ta 'ö -de -wun 'gü -sü -zü, -yö 'ö -bha -gaatalü 'sü -yö ziè n 'piö! ²⁵Bhii mɛ 'ö- 'piö kö 'ö 'ö -bha -tosiadhe yö 'ö -de -ta, -yö 'ka 'dho -a yö; 'kɛɛ mɛ 'ö 'dhoè- 'ö -bha -tosiadhe 'gü =siö n -wun 'gü, -yö -dho =toèpö -kèdhösü yö. ²⁶-Yö -dho yö -mè -bha mɛbheedhe -gɔ, kö -yö 'kpongtaapè 'ple yö, 'go mü kö -a nii -yaan 'kun =toèpö -kèdhösü yö -sü 'ka ɛ? Pè 'bhaa -yö -dhö kö mɛ -ya nu kö -yaan 'ö nii -gɔ -ta -bɔa -a? ²⁷Kɛɛ ma Mɛgbö a -dho nu n Dè -bha 'tɔbhɔdhe =va 'ka waa- ma bɔmɛ -nu. =Ya kè 'dhö, mɛ 'ö -dhö a -dho -a =saan' bho -a -bha yuö kè -kɔ -bha. ²⁸A- -bleɛ ka -dhè 'wun gia- 'ka: Mɛ -nu 'wo zö -an mɛ 'bhaa -nu waa 'dho ga kö Mɛgbö -bha nu -sü kö =ya kè -gludè 'ka bhè waa wo 'yan dɔ -a -bha.»

Yesu -bha -dhiè bun gbɛ 'gü -sü
(Maakö 9.2-13; Lukö 9.28-36)

17 ¹=Dhe 'ö -dhekpɔyi 'slado =ya ziö, 'ö Yesu -yö Pieɛ 'dhö, Zakö 'dhö waa- 'ö dheglu Zan -an kpa 'ö -bha, 'wo dho -tɔn do -gbiin tuö wo -de 'sloo 'ka. ²Ö Yesu -yö -dhiè -kwaä bun gbɛ 'gü -an wö 'dhiö mü; 'ö- wöödhe -yö yö 'bhü -sü -bha =ne lan- 'bhü -kɔ 'dhö, 'go mü 'ö- -bha sɔ -nu -wo -kè 'puu =ne -dhepuudhe -bha 'bhü -sü 'dhö. ³Ö to mü, 'ö =guè' -nu -yaaga 'wo bhè 'wo Moizö waa- Eli -an yö Yesu 'piö mü, kö wo -nu -wo 'wun =bleɛ -na wo 'ko =bhaa. ⁴Ö Pieɛ -ya pö Yesu -dhè: «=Ii-, n Dème, =yö -sè kö 'kwa 'to zö; =ya kè =ne 'bha 'we -a -bha, a -dho sɔ 'kɔ -yaaga dɔ zö, ü -bha do, Moizö -bha do, Eli -bha do.»

⁵-Yö -to 'wun =bleɛ' -sü 'gü, 'ö dha kpö 'bhü -sü -yö nu 'ö sɔ -an -ta. 'Ö -wo do -yö bɔ dha kpö bhè -a 'gü 'ö -we =woè' =nɛɛ: «Mɛ 'ö =ne 'ö tɔɔ n Gbö (do 'ö n -gɔ) 'ö- -dho -yö n -kè, 'ö n =zuögludhi -wun 'ple 'dho -a kwɛɛ. -Ka ka 'to 'to -a -wo -bha!»

⁶=Dhe 'ö 'wo -wo =ne 'wo- ma, 'ö 'suö -yö -da -an 'gü, 'wo -gblü sia-. ⁷Yö Yesu -yö =yɔɔn -an -bha, 'yö 'ö -kɔ pa -an 'ka 'ö- pö: «-Ka =luu', kö =kun 'ö 'suö -yö ka -kè!»

⁸'Wo wo -gɔ =luu, 'kɛɛ Yesu dosen =ne 'wo- yö dɔ -sü 'ka mü.

⁹-Wo -kè =yɔɔ' -dhia kö -wo 'go -na -tɔn tuö, 'ö Yesu -ya -pö -an -dhè =nɛɛ: «Kö =kun pè 'ö 'ka- yö =ne 'ka- =bleɛ mɛ gbɛ -dhè, -yö 'dho -yö yöè ma Mɛgbö n -ma -go ga 'gü -yi -bha!»

¹⁰-Dhe =ya kë 'dhö, 'ö- -bha =guë' -nu -wa -dheε' kpɔ -nεε: «-Më -kë 'ö kwa -bha tɔnggɔme -nu -wa pö Eli -dho nu 'dhiö -kun -i?»

¹¹'Yö- -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «-Yö 'dhö, Eli -yö -dho nu 'dhiö kö -yaan pë 'ple 'dho 'ko -bhaa. ¹²'Kεε a- -pö ka -dhë -nεε: Eli =ya nu 'saadhö, bhii mε -nu waa- dɔ 'ö 'wo 'wun yaa =kaa' =ne -kɔ 'ö -dhi -a 'ka -an -dhë -a 'dhö. -Kɔ dɔ bhë 'ö 'wo dho ma Mεgbö n 'klo bhɔa 'pö.»

¹³'Ö- -bha =guë' -nu -wa dɔa =nε Zan Batisö =nε 'ö- -bha 'wun =blεε bhë.

Yesu -bha 'në do 'ö -zuu yaa -yö -kë -a 'gü -a -dhe bo -kɔ
(Maakö 9.14-29; Lukö 9.37-43a)

¹⁴-Dhe 'ö 'wo nu 'wo -lo -dhe 'wo mε -gbaa -nu to -a -bha bhë -a -bha, 'ö gɔɔn- do -yö =yɔɔn Yesu -bha, 'yö -lo ö kpɔn 'gü -a 'dhiö. ¹⁵'Ö- pö -a -dhë: «N -Gɔmε, -bhö n gbö 'yena -yö wo! 'Pue- -ya 'yënnng bhɔ -na =duö. 'Ö =ya kë -nu wo 'ö -püö siö, 'iin 'ö -püö yiö -dhe -nu -bha. ¹⁶'A nuë ü bha =guë' -nu =dhia, 'kεε waa -mɔ -a -bha kö -waan -an -dhe bo.»

¹⁷'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «'Ö mε -nu =gɔü' 'gbeezë këwunyazë, 'töng -mlë 'kwa dho kaa kwa 'ko =bhaa =ε? 'Iin 'zü 'töng -mlë 'a dho ka bun -a 'ka ε?» 'Yö- pö: «-Ka nu 'në bhë -a 'ka n =dhia zö!»

¹⁸'Yö 'wun -blεε 'gbee- 'ka -zuu yaa bhë -a 'ka, 'yö go 'në 'ö bhë -a 'gü, 'ö- -dhe -yö bo -dhe do bhë -a 'gü.

¹⁹-Dhe -kë 'dhö, 'ö- -bha =guë' -nu -wo -yɔɔn -a -bha wo 'kuë 'wo- -dheεkpɔdhe -kë -nεε: «-Më -kë 'ö yi -kɔ yaa -mɔ -zuu yaa 'ö bhë -a kë -sü -bha -ε?»

²⁰'Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «Pë 'ö -kë 'dhö bhë 'ö tɔɔ ka -bha -zoyösü -yö 'teete! A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka: =Ya kë =nε ka -bha -zo yö -sü -ya kë =nε =kplɔɔ' ga 'dhö, ka -dho -a pö -tɔn 'ö =nε -a -dhë: (-Bhö 'go ü pin 'ö =nε -a -bha 'ü 'dho -de!), -yö -dho go ö pin -bha. Pë gbe kë -sü yaa 'dho kë ka -kwaa 'gbee-, ²¹(('kεε kë- wo 'dhö bhë -zuu yaa =suu' -'ö bhë pë 'ö 'kwa dhoë- kë kö 'kwaan- -mɔ -a kë -sü -bha 'ö tɔɔ =bheε' -sü waa- -ben 'to -sü)).»

Yesu -yö -ko 'zü 'yö ö -bha ga -sü waa- ö -bha go ga 'gü -wun -blεε
(Maakö 9.30-32; Lukö 9.43b-45)

²²Yi do 'ka kö Yesu waa- ö bha =guë' -nu 'ple -wo wo 'ko =bhaa Galile -se 'gü bhë, 'ö- -pö -an -dhë: «Ma Mεgbö, -wo -dho n dɔ mε -nu kwεε ²³kö -waan n zë, 'kεε -dhekpɔɔyi -yaaga -naa 'ka 'a dho go ga 'gü.»

'Ö- -bha =guë' -nu wö -yö -siö giagiawo.

'Nii- =sɔnnng' bho -sü -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'gü

²⁴-Dhe 'ö Yesu waa- ö -bha =guë' -nu =wa -lo Kapεεnɔmë, 'ö -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'nii- =sɔnnng' 'kun -mε -nu -wo -yɔɔn Pιεε -bha -a =dheε' 'kpɔ -sü 'ka =nεε: «Ka -gɔmε 'yaa -Zlan -gba -a 'gü -kɔ -bha 'nii- =sɔnnng' bho =a?» ²⁵'Ö Pιεε -ya pö: «=Ii-

-ya -bho.» Piεε -yö -kë -da =dhia kɔɔ, 'yö Yesu -ya -pö -a -dhë -nεε: «Ü ü -zo -ta -kɔkɔlë =ε, Simɔ? Dö -nu 'ö -an 'gbee- -ta bho -sü 'dho -mü, kö -waan 'nii- =sɔɔng' nu 'kpongtaa -gludë -nu -dhë -ε? -An -bha -se 'gü 'në -nu -mü, 'iin -nia -nu -mü e?»²⁶ Ö Piεε -ya pö -a -dhë: «-Nia -nu -mü.» Ö Yesu -ya pö: «=Dhε -kë 'dhö bhë, kö 'se 'gü 'në -nu -zë -an =dua' yaa -mü 'wëü- bho -sü 'ka. ²⁷Kεε kö -kun 'kwa me -nu 'wo =nε 'kwa 'wun -na -an -zuë. =Dhε 'dhö bhë, -bhö 'dho 'yipüë =va =bhaa, 'ü -piöga -zuö yiö, 'yuö- -blεεzë 'ü 'dhoë- -a sü bhë, -bhö -a 'dhi 'po, ü -dho 'wëü- 'tama ga do 'ö -mɔ -a -bha -yaan ko -bha 'nii- =sɔɔng' bho -a yö. -Bhö -a 'sü 'ü nüë kö 'üën- ko -bha bho -an -dhë!»

Dö 'ö tɔɔ me =va =ε?

(Maakö 9.33-37; Lukö 9.46-48)

18 ¹-A 'töng gia- bhë -a 'ka, Yesu -bha =guë' -nu -wo -yɔɔn -a -bha 'wo- =dhεεkpɔdhe -kë =nεε: «Dö 'ö tɔɔ me =va -Zlan -bha -gludëdhe 'gü dhang- -nu 'gü i?»

²Ö Yesu -yö 'në 'tee do =dhɔɔ -kë, 'ö- do -an 'dhiö; ³yö- pö -an -dhë: «A- pö ka -dhë 'wun gia- 'ka: =Ya kë =nε kaa 'go ka pin =taa kaa kë =nε 'në 'sεεn- -nu 'wo =nε -an 'dhö, kaa 'dho -da -Zlan -bha -gludëdhe 'gü dhang- 'gü. ⁴Mε 'ö me =va 'ka -Zlan -bha -gludëdhe 'gü, 'ö tɔɔ me 'ö ö -de dho sia- =nε 'në 'ö =nε -a 'dhö. ⁵Mε 'ö 'dhoë- 'në -nu 'ö -an =suul- 'dhö =nε -an kun -së n -wun 'gü, kö =ya ma gia- n 'kun -së.»

=Sɔɔn yaa -bha -kë yaa -sü

(Maakö 9.42-48; Lukö 17.1-2)

⁶Ö Yesu -ya pö -an -dhë 'zü: «Në -nu 'wo n -wo -dhe 'wun gia- bhë, me 'ö 'dhoë- kë kö -a me do -de -yaan -püö =sɔɔn yaa 'gü, 'a, -a me 'ö 'dhö bhë pë 'ö -dhi -a -bha 'ö tɔɔ -wo -güö kpö dun -a bhɔa- -wa -zuö 'yoo =bhaa. ⁷=N 'n! -Yö 'yenazë 'kpongtaame -nu -bha 'ka =dhεε, 'ö tɔɔ 'wun -nu -wo -dhö 'kpongtaa zö, 'ö 'wo me -nu -da =sɔɔn yaa kë -sü 'gü. Bhii 'wun -nu 'wo 'dhö bhë, -wo -dho kë -dhö -kplawo, 'kεε me 'ö 'dhoë- bɔ -a -ta kö -yaan kë bhë, -yö -dho kë 'yenazë -a -bha 'ka! ⁸=εε, 'ö =ya kë =nε ü -kɔ -wun 'iin ü -gen -wun 'ü dho -püö -a -dhë =sɔɔn yaa 'gü, kö -bhö -an 'klu 'kan 'ü -an -zuö ü 'ka =gbiin! -Yö -dho kë -së ü -bha 'ka kö 'ü -da =toëpö -këdhösü 'gü ü -kɔ 'klu 'iin ü -gen 'klu 'ka 'ö =zië' ü -kɔ =plε waa- ü -gen =plε -to ü -bha -sü 'ö 'wo ü =zong -a 'ka =glöötiaandhö 'siö 'ö -dhö =toëpö 'ka bhë -a 'gü -sü -bha. ⁹Ö =ya kë =nε 'zü, ü 'yanga -wun 'ü dho -püö -a -dhë =sɔɔn yaa 'gü, kö -bhö -a bho mü 'ü -zuö ü 'ka =gbiin! -Yö -së ü -bha 'ka kö 'ü -da =toëpö -këdhösü 'gü ü 'yanga dosen 'ka, 'yö =zië' ü 'yanga =plε -to mü -sü 'ö 'wo ü =zong -a 'ka =glöötiaandhö 'siö 'gü -sü -ta.»

'Wun =zuan' 'ö -gban 'bhla 'ö =dhɔɔng 'ö 'wo- yö 'zü -a -bha

(Lukö 15.3-7)

¹⁰Yö Yesu -ya pö -an -dhë 'zü: «-Ka ka -zo kë ka -de 'piö kö -kun 'ka 'në -nu 'wo =nε 'ka 'yan =ziö' kë -a me do 'ka! A- -blεε ka -dhë -yɔɔn -a -ta -sü

'ka =nɛɛ: -Zlan -bha bɔme -nu 'wo -an -maa kɛ -na 'ö 'wo dhang- -nu 'gü, -wo dɔ -sü 'ka -kplawo n Dɛ wö 'dhiö. ¹¹((Bhii ma Mɛgbö, a -nu mɛ -nu 'wo dhɔng -sü 'ka -an dha -dhia.))

¹²Ya kɛ =nɛ 'bhla -kɛng' do =ya kɛ gɔɔn- do -gɔ, 'ö- do =ya -dhɔng, yaa 'dho -an 'gɔɔ- 'seisië ö ga 'seisië bhɛ -an to -tɔn tuö mü -yaan 'dho -a do 'ö -dhɔng bhɛ -a =mɛɛ' -dhia =a? ¹³Ya kɛ =nɛ =yaa- yö, a- -pö ka -dhɛ gia- 'ka =nɛɛ: -Yö -dho kɛ -a -gɔ =zuögludhi -wun 'ka 'bhla do 'ö bhɛ -a -wun 'gü, 'ö =zië' -an 'gɔɔ- 'seisië ö ga 'seisië 'ö waa -dhɔng bhɛ -an -wun -ta; yaa 'dhö a? ¹⁴Kɔ do 'ö bhɛ -a 'ka, ka Dɛ 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü 'yaa- 'piö kö 'nɛ -nu 'wo bhɛ -an do 'kpaan -de -yö -dhɔng.»

'Wun 'ö -gban dheglu -mɛ -bha 'wun =zaa' -sü -kɛ ö dheglu 'ka -sü -bha

¹⁵Ö Yesu -ya pö 'zü: «=Ya kɛ =nɛ ü dheglu -mɛ =ya 'wun yaa kɛ ü 'ka, -bhö =yɔɔn -a -bha, 'ü- -bha 'wun =zaa' -sü bhɛ -a -zɔn -a -dhɛ; 'kɛɛ -yö kɛ ka 'sloo 'ka. =Ya kɛ =nɛ =ya 'we ü -wo -bha kö 'bha -a bho 'wun yaa 'gü. ¹⁶'Kɛɛ =ya kɛ =nɛ =yaa- pö ö 'ka 'dho we ü -wo -bha, -bhö mɛ do 'iin mɛ =plɛ 'sü ü 'piö, -yö kɛ 'dhö kö 'wun -dɔ mɛ -bha dhe 'ö dho kɛ, -a zü -yö dɔ mɛ =plɛ 'iin mɛ -yaaga -bha -tɔmɔdhe kɛ -sü -bha =nɛ -kɔ 'ö =bɛɛn' -sü 'ka -a 'ka -Zlan -bha 'sɛɛdhɛ 'gü bhɛ -a 'dhö. ¹⁷'Kɛɛ =yaa- pö ö 'ka 'dho we ka -wo -bha -kplawo, -bhö -a =blɛɛ' -Zlan -bha mɛ -nu kpö 'gü! =Ya kɛ =nɛ 'zü =yaa- pö ö 'ka 'dho we -an -wo -bha 'gbɛɛdhö, -kaa 'sü zlöö -nɛ mɛ 'yaa ka 'piö, 'iin =flüükɛmɛ -nu mɛ do 'dhö.

¹⁸A- -pö ka -dhɛ 'wun gia- 'ka: Mɛ 'oo mɛ 'ö 'ka 'dhoë- 'kɔdhi ta -a -gɔ sia- zö, kö 'kɔdhi -yö -ta -a -gɔ -sü 'ka dhang- 'gü. 'Iin mɛ 'oo mɛ 'ö 'ka 'dhoë- 'kɔdhi po -a -gɔ sia- zö, kö -yö 'po -sü 'ka -a -gɔ dhang- 'gü. ¹⁹A- -blɛɛ ka -dhɛ 'zü =nɛɛ: -Yö -kɛ mɛ =plɛ 'ka ka ziɛn, 'ö -an -wo -yö kpɔ -a -bha pɛ 'wo- 'piö -a -dhe -sü 'ka -bheɛ' -sü 'gü n Dɛ 'ö -ya -sü 'ka dhang- -nu 'gü -a -gɔ, -yö -dho -a nu -an -dhɛ. ²⁰Bhii -dhe 'ö mɛ =plɛ 'iin mɛ -yaaga 'wo wo 'ko =bhaa -a -bha n 'tɔ 'gü, a -an 'piö mü.»

'Wun =zuan' 'ö sü yuökɛmɛ 'ö 'yaa- 'piö kö 'ö 'ö 'bha -bha -wun 'to -a -bha

²¹Dhe =ya kɛ 'dhö, 'ö Pɛɛɛ -yö =yɔɔn Yesu -bha, 'yö -dhɛɛkpɔdhe -kɛ -a -gɔ =nɛɛ: «N Dɛmɛ, =ya kɛ =nɛ n dheglu -yö 'wun =zaa' -sü kɛ -na n 'ka, -yö 'dho -na -a 'ka 'dhiö -kplawo, -a -gwaa kɛ -dhɛ -naa 'a dho ziëë -a -ta ɛɛ? -Gwaa 'slaple =a?» ²²Ö Yesu -ya pö -a -dhɛ: «=Abi! N 'ka- pö ü -dhɛ -gwaa 'slaple, 'kɛɛ -gwaa 'gɔɔ- 'slaple -gwaa 'slaplezɛ.»

²³-A -wun 'gü 'ö Yesu -ya pö 'zü: «=Dhe -ga, pɛ 'ö -Zlan -bha -gludɛdhɛ 'ö dhang- 'gü 'ö bho -a -bha 'yö =nɛɛ: -Gludɛ do -yö ö bha yuökɛmɛ -nu -dhe, 'ö yuö 'wo- kɛ -na bhɛ, 'wo- 'wëüga 'kluɛn bho -a -bha.

²⁴=Dhe 'ö =wa -ya 'wëü- =dhong' -sü -bha, 'wo nu mɛ do 'ö- -bha 'wëü- -vuu -kɛng' =plɛëzɛ 'pɛ 'dho -a -bha -a 'ka. ²⁵Gɔɔn- 'ö bhɛ pɛ 'ö dho -a kɛ kö -yaan 'wëüga -nu 'wo bhɛ -an 'pɛ bhoë yaa kɛ -dhö. 'Ö- -gɔmɛ -ya pö:

«Gɔɔn- 'ö =ne, -kaa 'dhɔɔ dɔ, yö 'dhö, ö bɔɔ 'dhö, ö -bha 'në -nu waa- pë -nu 'wo- -gɔ 'töüdhö; -ka -an 'plë 'dhɔɔ dɔ kö -waan kë =nua -nu 'ka. -Yö kë 'dhö kö 'wëü- -nu 'wo bhë -yaan -an 'pë bho.»

²⁶Ö yuökëme bhë 'ö nu 'ö -lo ö kpɔn 'gü ö -gɔme -gɛɛndhö -bhëa -a -dhë -sü 'ka =nɛ: «-Bhö ü =zuö' 'dho sia- n 'piö, a -dho ü bha 'pë 'plë bho!» ²⁷Ö- 'yena -yö -da -a -gɔme 'gü, 'yö ö =kwaa 'pë me 'ö bhë -a -zü, 'yö- pö -a -dhë -yö 'dho.

²⁸Yuökëme 'ö bhë, -a -yö plaan -sü 'ka, 'yö ö 'bhamë do 'ö wo -nu 'wo yuö -kë -dhë do 'gü, 'ö- -bha 'wëü- 'ö dho kë =nɛ pë =këng' do 'dhö 'ö- 'pë 'dhoë- -bha, -a yö. 'Ö -lo -a bhɔa, 'ö to 'tee kö -yö -to -a kwɛɛ, -a pö -a -dhë -sü 'ka =nɛ: «-Bhö n -ma 'pë 'ö ü -bha bhë -a bho!» ²⁹Ö- 'bhamë -yö -püö -a =gɛɛndhö -bhëa -a -dhë -sü 'ka, 'ö- pö -a -dhë: «-Bhö ü =zuö' 'dho sia- n 'piö, a -dho ü bha 'pë 'plë bho!» ³⁰Kɛɛ yaa 'we -a -bha, 'yö- kun, 'yö- zuö -kanso 'gü 'ö dho 'ö yöë -a -bha 'pë bho -yi -bha. ³¹Dhë 'ö- 'bhamë -nu 'ö wo -nu 'wo yuö -kë -dhë do 'gü, -wo 'wun -nu 'wo bhë -an yö, 'ö -siö -an -dhë =gbaɔnsü; 'ö 'wo dho 'wo- =blɛɛ wo -gɔme -dhë.

³²Dhë =ya kë 'dhö, 'ö -an -gɔme -ya -dhɔɔ -kë, 'yö- pö -a -dhë: «Yuökëme 'gluyaaazë! A ü bha 'pë -wun -to 'kpaan, 'ö tɔɔ ü -bhëa n -dhë kö 'a- kë ü -dhë 'dhö. ³³Bhi -de 'pö, ü =dua' -mü kö 'ü ü 'bhamë 'yena yö =nɛ -kɔ 'a ü 'yena yöë bhë -a 'dhö 'pö!» ³⁴Ö 'wun -yö -na -an -gɔme 'ö bhë -a -züë =gbaɔnsü; 'yö yuökëme 'ö bhë 'yö- -zuö -kanso 'gü kö -yaan 'klobhɔdhe yö -yaan 'dho -yaan yöë -a -bha 'pë 'plë bho -yi -bha.»

³⁵Ö Yesu -yö ö -wo -zuöatadhe -kë =nɛ: «-Kɔ bhë =nɛ, 'ö n Dë 'ö dhang- 'gü, 'ö dho -a kaa ka 'ka -a 'ke kaa ziö ka 'ko -nu -bha 'wun =zaa' -sü -nu -ta ka =zuöga 'plë 'ka -a 'ka.»

Yesu -bha me -daan' -wo 'ö -ghan dhe -bho 'blü -sü -bha
(Maakö 10.1-12)

19 ¹Dhë Yesu =ya yën 'wun -nu 'wo =nɛ -an =blɛɛ' -sü -bha, 'yö go Galile -sɛ 'gü, 'yö dho Zude -sɛ 'pian mɛ 'ö bɔ 'yiga 'wo- -dhë Zuuden bhë -a =zlöö =zian' bhë -a 'gü. ²Mɛ -gbaa =va -wo -ziö -a 'piö, 'yö -an -bha 'yuame -nu -dhe bo.

³Falizi -mɛ -nu 'bhaa -wo -yɔɔn Yesu -bha kö -waan 'slë 'kan -a -gɔ. 'Wo- -dhɛɛ' kpɔ =nɛ: «Kwa -bha tɔng -yö -we -a -bha kö gɔɔn- -yö ö bɔɔ bho 'blüü 'wun -gen =suu' -'oo =suu' -wun 'gü a?»

⁴Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «-Yö =bɛɛn' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhe 'gü =nɛ: -A zü dɔ -sü 'ka, -Zlan -yö gɔɔn- waa- dhe -an -da. -Wo bhë kaa- pö =a? ⁵Go mü 'yö- pö: -A -wun 'gü, gɔɔn- -dho kan ö dë waa- ö dhe -an -bha 'ö waa- ö bɔɔ 'wo wo -bha -tosiadhe kë wo 'ko 'piö. 'Ö -dhë 'wo- -bha =plë 'wo -kë =nɛ mɛ -lü do 'dhö. ⁶Ya kë 'dhö kö 'waa =plë gbɔ, 'kɛɛ kö =wa kë mɛ do 'ka; kö =kun 'ö pë 'ö -Zlan =ya -an =nëng 'kuë-, 'yö mɛ -yö -an -kan 'kuë-»

7'Ö Falizi -me -nu -wa -dhe'e' kpo 'zü -næ: «-Më 'ö -kë 'ö Moizö -ya pö gɔɔn- -yö ö bha dhe -bho 'blüü -sü 'sëedhe kë -ya kpa -a -bha -ya kaa -e?»

8'Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «Pë 'yö -kë 'ö Moizö -ya pö 'dhö bhë 'ö tɔɔ ka -gɔü' -yö 'gbee-, 'ke'e kë- wo 'dhö bhë, -a züɔyi 'ka yaa kë -ne -kɔ bhë -a 'dhö. 9A- -blæ ka -dhë -næ: Gɔɔn- -ya ö bɔɔ bho 'blüü kö -a -gen yaa kë -ne -ya -sɔɔn kë, 'ö -ya dhe gbe 'sü kö -ya -da dhe 'piö.»

10'Ö- -bha -guë' -nu -wo -yɔɔn -a -bha, 'wo- pö -a -dhë: «'Ö -ya kë -ne 'wun 'ö 'dhö bhë -yö gɔɔn- waa- dhe -an -ziën, kö -a -fië' -to kö me -nu -wo 'to 'kwea 'ka!»

11'Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «Me -nu 'ple waa 'dho -mɔ -a -bha kö me -daan' -wo 'ö -ne -wa -gen ma, -a 'ke yaa kë me -nu 'ö -Zlan -ya -a -gen ma -sü -faan' nu -an -dhë bhë -an 'ka. 12'Wun -gen -plëézë -nu -wo -dhö, 'ö -an -wun 'gü, 'ö gɔɔn- -plëézë 'waa dhe 'sü. 'Ö tɔɔ me 'bhaa -nu -bha 'ka, -an 'bɔn -yö 'kan -sü 'ka 'wo bhɔa 'ö -an 'bhaa -nu 'bɔn 'dhö 'kan -sü 'ka -an -de -zo we -a -bha -wun 'ka. 'Yö- me 'bhaa -nu 'wo to, 'waa dhe 'sü -Zlan -bha -gludëdhe -wun 'gü kö -waan -Zlan -bha yuö kë -an -bha wo -de nu -sü 'ple 'ka. -Ee, -dhe 'ö 'dhö bhë, me -ya kë kö -yö -mɔ -a -bha -yaan me -daan' -wo -nu 'wo -ne -yö -we -an -wun -bha, kö -ya ma!»

Yesu -bha 'dhuë- -kpo 'në 'sëen- -nu -bha -sü
(Maakö 10.13-16; Lukö 18.15-17)

13-Dhe bhë -a -bha 'zü, me -nu -wo -nu 'në 'sëen- -nu 'ka Yesu -dhia kö -yaan ö -kɔ kpa -an -ta, 'go mü kö -yaan -an -bha -bheawodhe kë; 'ke'e -a -bha -guë' -nu waa 'we -a -bha kö -wo -yɔɔn Yesu -bha. 14'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Ka ka -kwaa' 'në 'sëen- -nu -zü, -wo nu n 'piö! Kö -kun 'ka -an -kpa, bhii -Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- -nu 'gü bhë, -yö me -nu 'wo -kë -ne 'në -nu 'wo -ne -an 'dhö, -an -bha 'ka.»

15'Yö ö -kɔ kpa -an tuö, ('ö 'dhuë- kpo -an -bha). -Dhe -ya kë 'dhö, 'yö -ziö.

'Wun 'ö -gban 'në gɔɔn- -bhɔɔzë do -bha
(Maakö 10.17-31; Lukö 18.18-30)

16Yi do 'ka, gɔɔn- do -yö -yɔɔn Yesu -bha, 'yö- -dhe'e' kpo 'ö- pö: «N -Gɔme, -më -së 'a dho -a kë 'aan- -da -toëpö -kë -a 'gü -dhe -bha -e?»

17'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «-Më 'yö -kë 'ü n -dhe'e' kpo 'wun -së -wun 'ka e? -Zlan do 'kpaan -ne 'ö- këwun 'dho -së. 'Ö -ya kë -ne ü -'piö kö 'ü -da -toëpö -kë -a 'gü -dhe -bha, kö -bhö tɔng -nu -bhlë -ya!» 18'Ö- pö Yesu -dhë: «Tɔng -nu -mlë -e?» 'Ö Yesu -ya -daa -kë -a -gɔ 'ö- pö: «'Ö tɔɔ: Kö -kun 'ü me zë; kö -kun 'ü dheɔ 'ün -mlaɔɔ -an gbe -mæ; kö -kun 'ü -kwaan; kö -kun 'ü -sua kë ü -ya 'yɔɔ -gɔ; 19-bhö ü dë waa- ü dhe -an -bhlë 'kpo; 'ü ü -ya 'yɔɔ -dho kë -ne ü -de 'dhö!»

20'Ö 'nëgɔɔnzë 'ö bhë 'ö- pö: «Tɔng -nu 'wo bhë a -an 'ple kun. -Më 'bhaa 'ö- -wun -yö to 'a dho a- kë 'zü i?» 21'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «-Ya kë -ne

ü- 'piö 'ü kē kpengdhö ö 'plē 'ka, -bhö 'dho 'ü ü -bha kɔɔpē -nu 'dhɔɔ dɔ, 'ü- 'wēüga bhē -a -glu 'fæmē -nu 'ka, 'ü ziö n 'piö! -Ya kē 'dhö ü -dho ü -bha -bhɔɔpē -nu yö dhang- 'gü.»

²²'Kē 'nē gɔɔn- 'ö bhē -wo 'ö =nē, =dhe 'yö- ma, -yö dho wösiödhe 'ka, bhii 'ö tɔɔ -yö -kē -bhɔɔzē -duö.

²³=Dhe =ya kē 'dhö, 'ö Yesu -ya pö ö bha =guë' -nu -dhë: «A- -blēē ka -dhë 'wun gia- 'ka: =Bhɔɔmē -bha -da -Zlan -bha -gludëdhe -pö 'gü -sü 'ö dhang- 'gü, -yö -dho kē 'gbee-. ²⁴'Ö -wo mē 'ö =nē 'a- -pö ka -dhë 'zü =nē: -Yö 'gbee- -yɔɔnmia -bha 'ka kö -yö bɔ miiga 'dhi 'gü, 'kēē -yö -dho kē 'zü 'gbee- -bhɔɔmē -bha -da -Zlan -bha -gludëdhe 'gü -sü 'ka 'ö =zië' -yɔɔnmia -bha -bɔ miiga 'dhi -bha -sü -ta.»

²⁵=Dhe 'ö- -bha =guë' -nu =wa 'wun 'ö =nē -a ma, 'ö 'tetundhe =va -yö -da -an 'gü 'wo- pö: «Ya kē 'dhö kö dö 'yö dho dha 'sa?»

²⁶'Ö Yesu -yö -an -ga, 'ö- pö: «-Yö 'gbee- mē 'bhee- -bha 'ka 'dhö, 'kēē -yö 'pēpē -Zlan -bha 'ka, 'ö tɔɔ -Zlan -kɔ -yö -mɔ 'wun 'plē kē -sü -bha.»

²⁷=Dhe =ya kē 'dhö, 'ö Piēē -ya pö -a -dhë: «Ü 'to 'to, yi yi -bha pē -nu 'plē -to sia- 'yi -ziö 'ü 'piö. -Ya kē 'dhö, kö -mē 'yi dho -a yö 'pö e?»

²⁸'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka: Yi 'ö ma Mēgbö 'a dho -ya -a 'ka n ma 'gɔ -gbloo 'tɔ bhɔ -sü -zē 'gü 'kpongtaadhe -dëü -bha, ka 'gɔɔ- do ö ga =plē, 'ka -ziö n 'piö =nē, ka -de 'pö ka -dho -ya 'gɔ -gbloo -nu 'gü kö 'kaan- Izlaelö 'gunng 'gɔɔ- do ö ga =plē 'wo bhē -an -bha za 'kan. ²⁹'Go mü, mē 'oo mē 'ö 'dhoë- ö bha 'kɔ -nu, ö dheglu 'nē gɔɔn- -nu, 'nëdhoo -nu, ö dē -nu waa- ö dhe -nu, ö bha 'nē -nu, ö bha =bhlöödhe -nu -an 'plē to n -wun 'gü, -yö -dho -a yö -gwaa =kēng' do -zē. 'Go mü, 'ö =toëpö -këdhösü dho kē -an -bha 'ka. ³⁰'Kēē medhevadhe 'wo =dēē =nē -a 'gü bhē, -an mē -blēzē -nu -wo -dho kē -tozläöme -nu 'ka; 'ö mē -nu 'wo -tozläöme -nu 'ka, 'wo dho kē mē -blēzē -nu 'ka.»

'Wun 'ö -gban yuökēme -nu 'wo lezen =dheedhö -an -bha

20 ¹'Yö Yesu -ya pö -an -dhë: «Bhii pē 'ö -Zlan -bha -gludëdhe -wun -yö bhɔ -a -bha, yö -ga =nē: Lezen =dheedhe dēme do -yö -yö plaan -dhiadhiö tii 'gü. -Ya -kē 'dhö kö 'ö yuökēme -nu -da ö -gɔ lezen =bhlö 'gü. ²'Ö waa- yuökēme -nu 'ö -an -wo -yö kɔɔ -a -bha kö 'yaan- -an -saan' bho =nē -kɔ do 'ö 'wo mē -nu -saan' bho -na -a 'ka -su ga do 'ka -dhekpacyi do -bha bhē -a 'dhö, 'yö -an bɔ lezen =dheedhö yuö kē -dhia. ³'Yö kö 'zü 'yö yö plaan -dhiadhiö -lan 'tëë 'gbee- 'ka, 'yö mē 'bhaa -nu yö kö -wo =gbaannu -sü 'ka 'dhëedhe -nu -bha, bhii yuö 'yaa -an -gɔ, ⁴'yö- pö -an -dhë: «Ka -de 'pö, -ka 'dho 'ka yuö kē n -gɔ lezen =dheedhö, a -dho ka =saan' bho 'kpodhö.» ⁵'Ö 'wo dho yuö kē -dhia lezen =dheedhö. 'Ö kö 'zü, 'ö yö plaan lan- 'gü; 'go mü 'zü, 'yö yö plaan 'wɔ 'yē -lan 'ka, 'ö mē 'bhaa -nu yö; pē do bhē 'ö- pö -an -dhë, 'wo dho 'pö. ⁶=Dhe 'ö 'kwa dɔ 'dho -lan 'ka, 'yö yö plaan, 'yö mē 'bhaa -nu yö kö -wo dɔ -sü 'ka 'dhëedhe -nu bhē -a -bha. 'Yö

-an -dhæ' kɔɔ -næ: «Më 'yö -kë 'ka -gloo zö -dhekpaɔyi 'ö -dæε -nε -a 'gü, 'ö 'kaa yuö gbe kë =ε?» 'Wo- pö -a -dhë: 7'Ö tɔɔ me gbe 'yaa -dhö -yaan yi 'sü yuö 'gü.» 'Ö- pö -an -dhë: «Dhe 'ö 'dhö, kö -ka 'dho 'ka yuö kë n -gɔ læzen -dhædhö!»

8=Dhe 'ö 'yiniadhε -yö dɔ, 'yö ö bha me =saan' bho -mε -dhɔɔ -kë, 'ö- pö -a -dhë: «Bhö yuökεmε -nu =saan' bho, -a zü dɔ me -nu 'wo -da yuö 'dhiö zlöö bhë -an -ta 'ü 'dho 'ü yöë yuökεmε -nu 'wo -da mü 'dhiö bhë -an -bha!» 9Mε -nu 'wo -da yuö 'dhiö 'dho -lan 'ka bhë -wo -nu, 'ö me 'ö -dhö 'ö ö -bha -su ga do yö. 10=Dhe mε -nu 'wo -da yuö 'gü 'dhiö -blæzë 'ka bhë =wa nu, -wa -pö -bezë wo -bha -dho ziö me -nu 'wo nu zlöö bhë -an -bha -ta, 'kεε me 'ö -dhö -wa -bha -su ga do do -nu -a -dhë. 11-An -bha 'wëü- 'sü -sü 'ka, -wo 'wun -blæε wo -wo =löö læzen -dhædhε dεmε bhë -a 'ka. 12'Ö 'wo- pö: «Yuökεmε -nu 'wo nu zlöö, 'ö 'wo yuö -kë 'lεle do 'piö, 'ü -an =saan' bho =nε yi 'yi yuö -kë -dhekpaɔyi do 'piö, lan- 'bhü -sü -ta 'ö yi 'gü -ya ga =nε yi 'dhö a?» 13'Kεε læzen -dhædhε dεmε -ya -pö -a me do -dhë: «N 'bhamε, n 'ka ü -püö, ü -we -a -bha 'ü yuö kë -su ga do -bha -dhekpaɔyi do 'ka, 'wun gia- 'yaa -mü -a?» 14Kö -bhö ü =saan' bhë -a 'sü 'ü ü bha 'dho wo. Me 'ö -da yuö 'gü zlöö bhë, a -dho -a =saan' bho =nε -kɔ do 'a ü =saan' bho -a 'ka bhë -a 'dhö 'pö. 15N -kɔ yaa -mɔ -a -bha kö pë 'ö -dhi n -dhë, 'a- kë n -ma 'wëüga 'ka a? 'Tin n -ma 'glusë -wun 'kö bhë 'ö -druεi -yö -da -a -dhë ü 'gü i?» »

16=Dhe -kë 'dhö, 'ö Yesu -yö ö -wo -zuöatadhε -kë 'zü -næ: «Me -nu 'wo -tozLöömε 'ka, -wo -dho kë me -blæzë -nu 'ka, 'ö me -nu 'wo me -blæzë 'ka, 'wo dho kë -tozLöömε -nu 'ka.»

Yesu -yö ö -bha ga -sü waa- ö -bha -go ga 'gü -sü -wun -blæε 'zü -gwaa -yaaga -naa wo

(Maakö 10.32-34; Lukö 18.31-34)

17Yesu -yö -kë 'dho -dhia Zeluzalemë; 'yö ö bha =guë' -nu 'gɔɔ- do ö ga =plε bhë 'yö -an -sü -de -ta, 'ö- pö -an -dhë: 18«-Ka ka 'to 'to, kwa -da -na Zeluzalemë kö ma Mεgbö -waan n dɔ slabhome -nu -gɔmε -nu waa- Zuifö -nu -bha tɔnggɔmε -nu kwεε -waan ga za -lo n tuö. 19'Go mü -waan n dɔ me 'waa Zuifö 'ka -an kwεε. -Wo -dho duö 'luu sü n -ma, 'wo n -ma -klaaga 'ka; -wo -dho n -dɔ -gaatalü -bha, 'ö 'wo n zë. 'Kεε -a -dhekpaɔyi -yaaga -naa 'ö bhë -a 'ka, a -dho go ga 'gü.»

Zakö waa- Zan -an dhe -bha -dhæ' 'kɔɔ -sü

(Maakö 10.35-45)

20'Ö Zebede bɔɔ waa- ö bha 'në -nu -wo =yɔɔn Yesu -bha. 'ö -an dhe -yö -gblü Yesu 'dhiö kö 'yaan- pë do 'bhaa -dhε -a -gɔ. 21'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «-Më 'ü- 'piö e?» 'Ö- pö Yesu -dhë: «Bhö -a kë kö ma 'në -nu =plε 'wo =nε, yi 'ü dho kaa -gludë 'ka, kö -a me do -yö -ya ü -kwεε- 'gü, -a me do -yö

-ya ü -kwaa- 'gü!» ²²Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «Pë 'ka- -dhe -na bhë, 'kaa- dö. Ka -mɔ -a -bha kö 'yi 'güüzë 'a 'dhoë- -a mü =ne 'kaa- -a mü =a?» 'Wo- pö -a -dhë: «Yi -mɔ -a -bha.» ²³Ö Yesu -ya pö -an -dhë 'zü: «=Ii-, ka -dho ma 'yi 'güüzë bhë -a mü, 'këe ma kun 'a dho me 'ö dho -ya n -kwëe- 'gü 'iin n -kwaa- 'gü -a -zɔn. -Ya dhe -nu 'wo bhë -wo me -nu 'ö n Dë -yö -an -ya -an -bha 'ka bhë, -an -bha 'ka.»

²⁴Dhe =guë' -nu 'gɔɔ- do 'wo to bhë =wa 'wun bhë -a ma, 'wo 'wun =blee dhegluzë =ple 'wo bhë -an 'ka -an =taa -bha wo 'ko -nu ziën. ²⁵Ö Yesu -yö -an 'ple =dhɔɔ -kë, 'ö- pö -an -dhë: «Ka- =dɔa' =nëe: -Gludë -nu -wo me -nu 'gbee- -ta bho, 'ö me -nu 'wo 'tɔbhɔme -nu 'ka, 'wo me -nu =kɔɔn. ²⁶'Këe kö -kun 'ö -kë =ne -kɔ bhë -a 'dhö ka ziën; -abi! -Ya kë =ne me -yö -dhö ka ziën 'ö- 'piö kö 'ö kë me =va 'ka, kö -yö 'ö -de kë =nua 'ka ka -dhë. ²⁷'Go mü 'zü, me 'ö- 'piö kö 'ö kë me =bleezë 'ka, kö -yö 'ö -de kë yuö -kë me 'ple 'dhiö -me 'ka. ²⁸-Kɔ do bhë 'ö ma Mëgbö 'a nuë; n 'ka nu kö -waan yuö kë n 'dhiö, 'këe kö ma -zë, 'aan- yuö kë me -nu 'dhiö. 'Go mü, 'aan- n -ma -tosiadhe nu mëdhevadhe -bho 'gan 'gü -sü =sɔnng' 'ka.»

Yesu -bha 'yënnngtiime =ple -dhe bo -kɔ

(Maakö 10.46-52; Lukö 18.35-43)

²⁹-Wo -kë 'go =dhia Zeliko, 'ö me -gbaa =va -wo -ziö Yesu 'piö. ³⁰'Yënnngtiime =ple -wo -kë =yaannu -sü 'ka zian 'to 'dhiö. =Dhe 'wo- ma =ne Yesu -yö ziö -na, 'wo yö -we 'gbee- -sü 'gü, 'wo- pö: «Yi -Gɔmë, Davidö gbö, -bhö yi 'yena yö e!»

³¹Ö me -gbaa -nu -wo yö 'wun -blee -an 'ka -sü 'gü, -a pö -sü 'ka =ne -wo wo 'dhi yö 'kuë-. 'Këe -wo -yö 'we -sü 'gü 'gbee- 'ka 'zü =nëe: «Yi -Gɔmë, Davidö gbö, -bhö yi 'yena yö e!»

³²'Yö Yesu -yö =gbaannu, 'ö -an =dhɔɔ -kë, 'yö -an =dheekpɔdhe -kë =nëe: «Më 'ka- 'piö kö 'a- kë ka -dhë -e?»

³³'Wo- pö -a -dhë: «Yi -Gɔmë, -bhö -a kë kö 'yi -dhe yö!»

³⁴Ö -an 'yena -yö -da Yesu 'gü; 'ö -pa -an 'yan 'ka, 'ö -dhe do bhë -a 'gü, me =ple 'wo bhë 'ö -an 'yan -yö -po, 'yö 'wo -ziö Yesu 'piö.

Yesu -bha -da Zeluzalemë -kɔ

(Maakö 11.1-11; Lukö 19.28-40; Zan 12.12-19)

21 ¹=Dhe 'wo =yɔɔn -na Zeluzalemë -pö 'sɔɔ, 'wo bɔ Betefaze -pö 'ö Olivie -tɔn 'piö =zian' bhë -a 'gü. Yesu -yö 'ö -bha =guë' -nu =ple bɔ 'ö 'dhiö -a -pö -an -dhë -sü 'ka =nëe: ²«-Ka 'dho pödhe 'ö kwa 'dhiö bhë -a 'gü, ka -dho =soofang mu 'ö- 'në 'dho -a 'piö -an yö kö -wo -klu -sü 'ka. -Ka -an 'po 'ka nu -an 'ka n =dhia! ³-Ya kë =ne me 'bhaa =ya ka =dhe' 'kpɔ, -kaa pö -a -dhë: 'Yi Dëme -bha 'wun -yö -yö -an -bha.» -Yö -dhö 'ö -kwaa' ka -zü 'ka nuë n =dhia zö!»

⁴Pë -nu 'wo bhë, -wo -kë 'dhö kö pë 'ö -Zlan -wodhiölome -ya pö 'dhiö bhë, -yaan -mɔ 'kuë =nëe: ⁵-Bhö -a pö Siɔn -pö -dhë: -Dhe -ga, ü bha -gludë

-yö nu -na ü 'piö, -yö pa -sü 'ka -kë 'lëälë -sü 'ka; 'yö -ya -sü 'ka -soofang 'në -taa.

⁶Ö =guë' -nu =ple 'wo bhë 'wo dho 'wo- -kë =ne -ko 'ö Yesu -ya pöë -an -dhë bhë -a 'dhö. ⁷Wo nu =soofang mu waa- ö 'në bhë -an 'ka, 'wo wo -bha gblang -nu -lo -an =taa, 'ö Yesu -yö -ya =soofang 'në =taa. ⁸Me -gbaa =va -wo wo -bha gblang -nu -po zian -gbloo 'piö, 'ö me 'bhaa -nu -wo 'dhe -saa -nu -ye, 'wo -an -po zian -gbloo 'piö. ⁹Me -gbaa -nu 'wo yö Yesu -dhë 'dhiö waa- -an me -nu 'wo -ziö -a 'piö, -wo -yö 'gei kë -sü 'gü 'gludhi 'ka -a pö -sü 'ka =në: «Kwaa- 'yoo -mü! Kwaa- 'yoo -mü! 'Töbhödhe -yö 'to Davidö gbö -ta! 'Dhuë- -yö 'kpo me 'ö nu kwa Dëme 'to 'gü -a -ta! 'Zlan 'ö dhang- -nu 'gü -a 'to -yö kë =va!»

¹⁰=Dhe 'ö Yesu -ya -da Zeluzalemë, 'ö plöömë -nu 'saadhö -wo yö wo 'ko -nu =dhëe' 'kpo -sü 'gü =në: «Dö -mü göön- 'ö =ne -a 'ka e?» ¹¹Ö me -gbaa -nu 'wo kë ziö Yesu 'piö =dhia bhë, 'wo- pö: «Yesu, -Zlan -wodhiölome 'ö 'go Nazaletë, Galile -se 'gü bhë yö -mü!»

Yesu -bha -da -Zlan -gba -a 'gü -ko 'gü -ko
(Maakö 11.15-19; Lukö 19.45-48; Zan 2.13-22)

¹²Yesu -yö -da -Zlan -gba -a 'gü -ko 'gü, 'yö me -nu 'wo -kë pë -nu 'dhö dö =dhia waa- me -nu 'wo -kë pë -nu 'dhö =dhia mü bhë 'ö -an -kë, 'ö me 'wo -kë 'wëü- -ta -bö =dhia -Zlan -gba -a 'gü -ko 'wëü- 'ka -an -bha 'dhö dö -a -ta =gba waa- -tönggö 'dhö dömë -nu -bha -gbloo -nu -lo sia-

¹³=Dhe =ya kë 'dhö, 'ö- pö -an -dhë: «Pë 'ö =been' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhe 'gü -ya -pö: -Wo -dho n -ma 'ko -dhe -bhea -a 'gü -ko, 'këe ka -zë, 'ka- -kë ka -bha -kwaanpë -bin -a 'gü -guö =duudhe 'ka!»

¹⁴=Dhe =ya kë 'dhö, 'ö 'yënnngtiime -nu waa- -genlome -nu -wo -nu Yesu 'piö -Zlan -gba -a 'gü -ko 'gü, 'yö -an -dhe bo.

¹⁵=Dhe slabhomë -nu -gömë -nu waa- Zuifö -me -nu -bha tönggömë -nu =wa 'wun 'gblüünzë 'ö- -kë bhë =waa- yö waa- 'në 'sëen- -nu 'gbla -wo 'ö -Zlan -gba -a 'gü -ko 'gü -a pö -sü 'ka =në «Davidö gbö 'to -yö kë =va!» bhë 'ö =waa- ma, 'ö 'wun -yö -na -an -züë. ¹⁶Ö 'wo- pö Yesu -dhë: «'Gbla -ko =suu' -wo- kaa- =ne, 'ü- -ma -a?» 'Ö Yesu -ya -daa -kë -an -go 'ö- pö: «=Ii-, a- -ma, 'këe -yö -ya -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhe 'gü =në: -We ü 'to 'piö -sü -dho bö 'në 'sëen- -nu waa- 'në 'puu -nu -an 'dhii. -Wo 'ö bhë kaa- pö do =a?»

¹⁷=Dhe =ya kë 'dhö, 'yö go -an 'piö pödhe bhë -a 'gü, 'ö dho Betani, 'yö -wo mü.

'Wun 'ö -gban Yesu -bha 'kpöü -ya figö -lü do -bha -sü -bha
(Maakö 11.12-14, 20-24)

¹⁸=Dhe 'ö- -ta -dhe =ya 'po, kö Yesu -yö nu -na plöö =zian', 'ö din -ya -kun. ¹⁹-Yö figö -lü do -yö zian -gbloo 'dhiö, 'yö =yöön -a -bha -a bhe -wun 'gü, 'këe -a 'dhe 'kpaan =ne 'ö- yö. 'Ö- pö figö -lü bhë -a -dhë: «Ü bhe gbe

'ka 'dhö kē -dhö gbɔ!» 'Ö figö -lü bhē 'ö to -dhe do bhē -a 'gü 'ö 'kpea kun. 20=Dhe 'ö- -bha =guë' -nu -wo 'wun 'ö =ne -a -yö, 'ö 'tetundhe -yö -da -an 'gü, 'wo yö Yesu =dheë' 'kpɔ -sü 'gü =nɛ: «-Mē 'ö -kē 'piöklöözē 'ö figö -lü -nɛ 'ö 'kpea kun -i?»

21'Ö Yesu -ya pö -an -dhē: «A- -pö ka -dhē 'wun gia- 'ka: 'Ö =ya kē =ne -zo -yö n -ma -sü =ya kē ka -gɔ, 'ö -zogɔndhe yaa kē -a 'gü, ka -dho pē 'a- -kē figö -lü 'ka =nɛ, -a kē 'pö 'ö yaa 'dhö kē -a -de 'sloo 'ka, 'kɛɛ ka -dho -ma -a -bha 'zü 'kaan- -a pö -tɔn 'ö =ne -a -dhē: «-Bhö 'go ü pin 'ö =nɛ -a -bha 'ü 'dho 'ü -püö 'yoo =bhaa!» -Yö -dho kē 'dhö 'gbɛɛdhö. 22Pē =suu' -'saadhö 'ka- -dhe -Zlan -gɔ =bheä' -sü 'ka, 'ö =ya kē =nɛ 'ka- -dhe 'wun gia- =nɛ, -yö -dho kē, pē 'ka- -dhe bhē, ka -dho -a yö!»

Yesu -bha -wogbiindhe -yö -go mē =ɛ?

(Maakö 11.27-33; Lukö 20.1-8)

23 Yesu -yö -da -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'gü, 'ö yö mɛ -nu =daan' -sü -bha. =Dhe =ya kē 'dhö, 'ö slabhome -gɔmɛ -nu waa- mɛ ziizii -nu 'wo Zuifö 'ka, -wo -yɔɔn Yesu -bha, 'wo yö -a =dheë' 'kpɔ -sü 'gü =nɛ: «Pē -nu 'ü -an kē -na 'saadhö =nɛ dö 'ö- pö ü -dhē 'ü- kē =ɛɛ?»

24'Ö Yesu -ya -daa -kē -an -gɔ 'ö- pö: «Ma -de 'pö, a -dho =dheë' do kpɔ ka -gɔ. =Ya kē =nɛ 'ka- -daa kē n -gɔ =sia, a -dho pē 'ö -kē 'a 'wun -nu 'wo =nɛ 'a- kē -na bhē -a -gen pö ka -dhē. 25Dö 'ö Zan bɔ -yaan mɛ -nu -bɔ yö 'ö =ɛ? -Zlan -mü e, 'iin mɛ 'bhee- -nu -mü e?»

'Kɛɛ -wo -yö 'wun =blɛɛ' -sü -bha wo 'ko -dhē -a pö -sü 'ka =nɛ: «'Ö =ya kē =nɛ, 'kwa- -daa kē =nɛ: «-Zlan 'yö- bɔ», -yö -dho kwa =dheë' kpɔ =nɛ: «-Mē 'ö -kē kaa Zan -wo -dhe 'wun gia- =ɛ?» 26Kwaa 'dho -mɔa 'kwa- pö 'pö 'sa: «Mɛ 'bhee- -nu 'wo- bɔ; bhii kwa -suö 'següme -nu -dhē, 'ö tɔɔ -an 'plɛ -wo wo -zo -ta =nɛ -Zlan -wodhiölome -mü Zan 'ka.»

27=Dhe =ya kē 'dhö, 'wo- pö Yesu -dhē: «'Yië- dɔ.» 'Ö Yesu -ya pö -an -dhē 'pö: «=ɛɛ, =dhe 'ö 'dhö, kö ma -de 'pö, n 'ka 'dho n -ma -gen pö ka -dhē 'pö.»

'Wun =zuan' 'ö -gban gɔɔn- do -bha 'nē -nu =plɛ -bha

28'Ö Yesu -ya pö =nɛ: «'Wun mɛ 'ö =nɛ ka -dhe -ga -a 'piö 'dhe: Gɔɔn- do -bha 'nē -nu =plɛ -wo -kē -dhö, 'yö- pö -a mɛ -blɛɛzē -dhē: «N gbö, -bhö 'dho yuö kē -dhiadhö =dɛɛ n -gɔ lezen =dheɛdhö!» 29'Yö- -daa -kē 'ö- pö ö dē -dhē: «N 'kaa dho.» 'Kɛɛ =dhe 'ö 'töng pē 'bhle =ya ziö, 'ö- =zuö' =ya =kpaɔ, 'ö dho yuö bhē -a kē -dhia. 30'Go mü -an dē -yö pē do bhē 'ö- pö ö gbö mɛ 'ö to bhē -a -dhē. 'Ö- gbö mɛ 'ö bhē 'yö- pö ö dē -dhē: «=li-, n dē, a -dho dho», 'kɛɛ yaa 'dho gbɔ. 31'Nē -nu =plɛ 'wo bhē -a dö -zē 'ö ö dē -wo -kē -ɛ?» 'Wo- -daa -kē -a -gɔ =nɛ: «-A mɛ -blɛɛzē -mü.»

=Dhe =ya kē 'dhö, 'ö Yesu -ya pö -an -dhē: «A- -pö ka -dhē 'wun gia- 'ka: 'Nii- =sɔnng' 'kun -mɛ -nu 'wo mɛ -nu =flüübhöme -nu 'ka, waa- mɛ 'ö 'wo

=sɔɔnkème -nu 'ka -wo -dho -da -Zlan -bha -gludédhe 'gü ka 'dhiö. ³²Bhii Zan -yö -nu ka 'piö, 'ö zian -gbloo 'ö kpengdhö 'ö- zɔɔn ka -dhë, 'ö kaa- -wo -dhe 'wun gia-, 'kɛɛ 'nii- sɔɔnng' 'kun -mɛ -nu waa- mɛ -nu 'wo -sɔɔnkème -nu 'ka -wa -wo -dhe 'wun gia-. Yö do bhë 'zü, pë -nu 'wo -nɛ -an yö -sü 'ka, kaa 'go ka -bha -sɔɔn yaa 'gü kö 'kaan- -a -wo -dhe 'wun gia-.»

'Wun -zuan' 'ö -gban lezen -bhlö -yuökème -nu -kë 'wun yaazë -bha
(Maakö 12.1-12; Lukö 20.9-19)

³³'Ö Yesu -ya pö -an -dhë 'zü: «Ka ka 'to 'to, 'wun -zuan' mɛ 'ö -nɛ -a -bha: Gɔɔn- do -yö -kë -dhö, 'ö lezen -dhɛɛdhe -yö -kë -a -gɔ. 'Ö -gla -nië -a -zü, 'ö -glu do pɔn -drɔɔn 'yi bho -a 'gü -pë 'ka, 'ö 'gbu -kɔ do -dɔ mü; 'ö lezen -dhɛɛdhe bhë 'ö- nu lezen -dhɛɛdhe -yuökème -nu -dhë, 'yö dho 'ta 'gü.

³⁴=Dhe 'ö lezen -nu -kpa bho -yi -ya -lo, 'yö ö bha yuökème -nu bɔ lezen -dhɛɛdhe -yuökème -nu 'piö kö -waan ö bha lezen -kpa dɔ -an -gɔ, -waan nuë ö -dhia. ³⁵Kɛɛ mɛ -nu 'ö -an bɔ bhë -wo -an -kun. 'Ö 'wo -an mɛ do -ma, 'ö 'wo- mɛ do zë, 'ö 'wo -an mɛ -yaaga -naa -zuö -guö 'ka; 'ö 'wo- zë. ³⁶'Ö lezen -dhɛɛdhe dème -yö ö bha bɔmɛ -nu 'bhaa 'ö 'wo -va 'wo -zië' -a mɛ -blɛzë -nu -ta, 'ö -an bɔ. Pë do 'ö lezen -dhɛɛdhe -yuökème -nu -wa -kë bɔmɛ -blɛzë -nu 'wo 'dhiö bhë -an -gɔ bhë, 'yö 'wo- kë -an 'ka 'pö. ³⁷'Wun bhë kö -yaan yën, -yö ö gbö -bɔ -a -pö ö -de 'gü -sü 'ka -nɛɛ: «Wo -dho n gbö -bhlë -ya.» ³⁸Kɛɛ -dhe 'ö lezen -dhɛɛdhe -yuökème -nu -waa- gbö yö, 'wo- pö wo 'ko ziën -nɛɛ: «Dɔ, -ka -dhe -ga, mɛ 'ö pë -nu 'wo -nɛ 'wo dho to -a -gɔ 'dhiö -zian' bhë 'ö -nɛ! -Kwa 'dho 'kwa- zë kö pë -nu 'wo -nɛ -waan 'to kwa -gɔ!» ³⁹'Ö 'wo -lo -a -ta, 'wo- kun, 'wo dho -a 'ka lezen -dhɛɛdhe -taa -bha, 'wo- zë.»

⁴⁰'Ö Yesu -yö -an -dhɛɛ' kpö -nɛɛ: «Lezen -dhɛɛdhe dème nu -yi 'ka, -më 'ö dho -a kë yuö -kë -a -gɔ lezen -dhɛɛdhö -mɛ -nu 'wo bhë -an 'ka e?»

⁴¹'Wo- -daa -kë -a -gɔ 'wo- pö: «Gɔɔn- -nu këwunyaazë -nu 'wo bhë -yö -dho -an 'plɛ zë, yaa 'dho -an 'yena yö; 'go mü, 'yö dho lezen -dhɛɛdhe 'ö bhë -a dɔ lezen -dhɛɛdhe -yuökème -nu gbɛ 'ö 'yi 'ö lezen -kpa bho -yi -ya -lo, 'wo dho -an bho -waan nu -a -bha 'ka bhë -an kwɛɛ.»

⁴²'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Wo do -yö -bɛɛn' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhe 'gü -nɛɛ: -Guö kpö 'ö 'kɔdɔmɛ -nu -wa -ga -guö yaa 'ka, 'wo- -zong' bhë yö -nɛ 'ö -ya kë -guö 'ö dɔ -sü 'ka -guö gia- 'ka 'kɔ -gɔ kpinngdhö -a 'ka. Pë bhë -nɛ 'ö kwa Dème -ya -kë; -yö kwa -bha pë 'gblüünzë 'ka. -Wo mɛ 'ö bhë kaa- pö do -a?» ⁴³'Yö Yesu -yö ö -wo -zuö -a -ta dhe -kë -nɛɛ: «-A -wun 'gü a- -pö ka -dhë: -Zlan -bha -gludédhe -yö -dho kun ka -gɔ, 'yö nu 'sɛ gbɛ 'gü -mɛ -nu 'ö -an kë -sɔɔn dhö -a -zuan' -nɛ -Zlan -bha -gludédhe -yö -an -bha 'ka bhë -an -dhë 'dhe. ⁴⁴Mɛ 'ö 'dhoë- -püö -guö kpö 'ö -nɛ -a -ta, -yö -dho ö pë 'bhaa yɛ; 'kɛɛ mɛ 'ö -guö kpö -zë bhë -ya -püö -a -ta, -yö -dho -a zɔɔn -trüütrüüdhö.»

45-Dhe 'ö slabhome -nu -gɔme waa- Falizi -me -nu, =wa Yesu -wo 'ö -ne -a ma, 'wo- =tei' dɔ -ne wo -de gia- 'ö wo -bha 'wun =blæe' -na bhë. 46 'Yö 'wo yö -a këdhe =mæe' -sü -bha kö 'waan- Yesu 'kun, 'kæe 'suö -yö -kë -an kë -dhia me -gbaa -nu 'wo Yesu sü -ne -Zlan -wodhiölome 'dhö bhë -an -dhë.

'Wun =zuan' 'ö -gban dhe 'sü 'wlaan- -bha
(Lukö 14.15-24)

22 1 Yesu -yö -ko 'zü, 'yö 'wun =blæe 'wun =zuan' -zɔn -an -dhë -sü 'ka, 'to -to ö -bha -me -nu -dhë 'ö- pö: 2 «Pë 'ö -Zlan -bha -gludëdhe -yö bhɔ -a -bha 'ö tɔɔ: -Gludë do -yö ö gbö -bha dhe 'sü 'wlaan- yi -da 'dhuu. 3 'Yö ö bha yuökëmë -nu 'bhaa bɔ me -nu 'yö -an -dhɔɔ -kë 'wlaan- -ta bhë -an -dhë kö -waan nu. 'Kæe waa 'we -a -bha kö -waan nu. 4 'Yö ö bha yuökëmë -nu 'bhaa bɔ, 'yö- pö -an -dhë: «Kaa pö me -nu 'a -an -dhɔɔ -kë bhë -an -dhë: -Bhöpë =ya ma; 'ma ma -du -nu waa- ma -tuë 'ö- 'yɔn =ya kë bhë, 'ma -an zë, pë 'plë 'dhiö =ya -mɔ 'kuë; -ka nu dhe 'sü 'wlaan- 'ö bhë -a -ta!» 5 'Kæe 'wlaan- bhë -a -wun yaa kë -an 'gü 'wun gbë 'ka, 'ö 'wo dho wo kë yuö -nu =taa. Me =ya =luu', 'dho 'ö- wo ö -gɔ =bhlöö-, 'ö- me 'bhaa =ya =luu' -de, 'dho 'ö- wo ö bha pë 'dhɔɔ dɔ =dhia. 6 'Ö- me 'bhaa -nu -wo yuökëmë -nu 'wo bhë -an kun. =Dhe 'wo -an 'klo bhɔ, 'wo -an zë.

7 'Ö 'wun -yö -na -gludë -zuë, 'yö ö bha 'dhasi -nu bɔ, 'ö mezëmë -nu 'wo bhë 'wo -an zë, 'wo -an -bha pödhe -güö. 8 'Go mü 'ö- pö ö bha yuökëmë -nu -dhë: «Dhe 'sü 'wlaan- -pë =ya -mɔ, 'kæe me -nu 'a -an -dhɔɔ -kë bhë, waa nu gbɔ. =Dhe 'ö 'dhö, yaa -an -bha 'kun kö -waan -a -bhö. 9 -Ka 'dho -kpinngga =vava -nu 'piö, me 'saadhö 'ka 'dhoë- -an yö, -ka -an -dhɔɔ kë, -wo nu 'wlaan- 'ö =ne -a -ta!» 10 'Ö yuökëmë -nu -wo dho zian -gbloo 'piö -dhe -nu -bha, 'wo me këwunsëézë -nu, me këwunyaazë -nu, 'wo -an -kpaa kpa 'kuë-, 'wo nu -an 'ka, 'ö 'wlaan- -kë -a 'gü -kɔ -yö pa.

11 'Ö -gludë -yö -da kɔɔ kö me -nu 'ö -an -dhɔɔ -kë bhë, -yaan ö 'yan dɔ -an -bha. -A 'yan -yö -da gɔɔn- do 'ö dhe 'sü 'wlaan- -sɔ yaa kë -a -bha -a -ta. 12 'Ö- pö -a -dhë: «N 'bhame, ü- -kë -kɔklë 'ü -da kɔɔ, 'kæe kö dhe 'sü 'wlaan- -sɔ 'yaa ü -bha -e?» Gɔɔn- bhë, =dheë' 'ö kpɔ -a -gɔ bhë, yaa- -daa kë.

13 -Dhe =ya kë 'dhö, 'ö -gludë -ya pö ö bha yuökëmë -nu -dhë: «Ka -a -gen -nu -lö, 'ka- -kɔ -nu -lö, 'ka- -zuö -dhetiidhe 'gü plaan, -dhe bhë -a 'gü, 'yö dho 'gbo -nu bɔ, 'yö ö 'sɔn -nu -bhö -a -bha.» »

14 'Ö Yesu -yö ö -wo -zuöatadhe -kë 'ö- pö: «Bhii -wo me -nu -dhɔɔ -kë =va, 'kæe -an me -nu 'wo dho sü -an 'gü -wo 'tee.»

'Nii- =sɔnng' -bho Sezaa -dhë -sü
(Maakö 12.13-17; Lukö 20.20-26)

15 Falizi -me -nu -wo -dho wo 'kuë-, 'wo 'slë -mæe kö -waan Yesu 'kun ö -de -wo -ta. 16 'Ö 'wo wo -bha me 'bhaa -nu waa- Elɔdö -bha me 'bhaa -nu

bɔ Yesu 'piö, 'ö 'wo Yesu =dheɛ' kpɔ =nɛɛ: «Yi -Gɔmɛ, yi- =dɔa' =nɛ ü 'wun gia- -blɛɛ, 'ö 'ü mɛ -nu -daan 'wun giagia 'ö zian 'ö dho -Zlan 'piö 'ö- -zɔn -a 'ka; 'bhaa 'suö mɛ 'bhee- -bha -zo -ta -a 'gü -wun -dhë, bhii ü -zo 'yaa kɛ mɛ -nu 'yan 'dhiö -pë 'piö. 17=Dhe 'ö 'dhö, 'wun 'ö =nɛ -kɔ 'ü 'ü -zo =taa' -a 'gü -a =blɛɛ'- yi -dhë, 'ö tɔɔ kwa -bha tɔng -yö -we -a -bha kɔ 'kwa 'nii- =sɔngg' bho -gludë Sezaa -dhë ee, 'iin -daa ee?»

18 Yesu 'yö -an -bha -zotadhe yaa 'ö -an 'gü -a -dɔ bhë, 'ö- pö -an -dhë: «Mɛ -nu 'yan -ta -wun kɛ -mɛ -nu 'ka =nɛ! -Më 'yö -kë 'ka n 'gü dan =ɛ? 19-Ka 'wëü- 'wo 'nii- =sɔngg' bho -na -a 'ka bhë, -kaa do nu n -dhë 'a- -ga 'kwee-!» 'Ö 'wo dönne ga do nu -a -dhë. 20'Ö Yesu -yö -an =dheɛ' kpɔ 'ö- pö: «Dö 'ö- -gɔ 'bin waa- -a 'tɔ 'wo -ya -sü 'ka zö =nɛ =ɛ?» 'Wo- pö -a -dhë: 21 «Sezaa -mü.»

'Ö- pö -an -dhë: «Kö pë 'ö Sezaa -bha 'ka, -ka -a nu Sezaa -dhë; 'ka pë 'ö -Zlan -bha 'ka, 'ka- nu -Zlan -dhë!»

22=Dhe 'ö 'wun -daa =suu'- kɛ -kɔ 'ö bhë =waa- ma, 'ö -an 'te giagia -yö tun 'gbönggböng, 'yö 'wo- to mü, 'wo -ziö.

=Dheɛ' do 'ö -gban -go ga 'gü -sü -bha

(Maakö 12.18-27; Lukö 20.27-40)

23=Dhekpɔayi gia- bhë -a 'ka, Saduse -mɛ -nu 'wo- pö -na game -nu 'ka dho go ga 'gü bhë, -wo -nu Yesu 'piö, 'wo yö -a =dheɛ' 'kpɔ -sü -bha -kɔ =suu'- =nɛ -a 'ka: 24«Yi -Gɔmɛ, Moizö -ya -pö yi -dhë: «Ya kɛ =nɛ gɔɔn- yaa 'në 'kpɔ, =ya ga, -a dheglu 'nëgɔɔnzë =nɛ 'ö dho -a -bha =geandhe bhë -a sü, 'ö 'wo 'në kpɔ ö dheglu 'ö ga bhë -a pin =taa.» 25'Kɛɛ yi 'piö zö dheglu 'në gɔɔn- -nu 'slaple -wo -kë -dhö, 'ö- mɛ -blɛɛzë -yö dhe sü, 'ö yaa 'në 'kpɔ 'ö ga, 'ö =geandhe 'ö bhë 'yö to -a dheglu 'në gɔɔn- -gɔ. 26-Kɔ do bhë 'ö -kaa' -a mɛ kɛ -ple -naa -gɔ; 'ö -kaa' 'zü -a mɛ kɛ -yaaga -gɔ, 'ö dhegluzë 'slaple 'wo bhë 'ö -kë -an 'ple -gɔ 'dhö.

27=Dhe 'ö -an 'ple =wa ga, 'yö dhebo -de 'pö, 'ö ga. 28-Go ga 'gü -yi 'ka, mɛ 'slaple 'wo bhë, dö -zë 'yö dho kɛ -a bɔɔ 'ka ɛ? Bhii -dhe 'wo- -bha 'töüdhö -yö -kë -an 'ple bɔɔ 'ka.»

29'Ö Yesu -ya -daa -kë -an -gɔ 'ö- pö: «Ka -de -püö 'ka -a wo bhë, 'ö tɔɔ 'kaa pë 'ö =beɛn' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhe 'gü waa- -Zlan -bha 'piigbeedhe -an gbe dɔ. 30Bhii -go ga 'gü -yi 'ka, 'kosüdhe 'ka 'dho kɛ gɔɔn- waa- dhe -an ziën, 'kɛɛ -wo -dho kɛ =nɛ -Zlan -bha bɔmɛ -nu 'wo dhang- 'gü bhë -an 'dhö. 31'Kɛɛ -a mɛ 'ö -gban mɛ -nu 'ö 'waa -dhö gbɔ waa- -an -bha -go ga 'gü -sü -bha bhë, 'wun do -yö -dhö 'ö -kë -Zlan -wo 'ka, 'ö -ya -sü 'ka -a -bha 'sëédhe 'gü. -A mɛ bhë kaa- pö =a? -Ya -pö: 32A *Ablaamö -bha -Zlan 'ka, a Izaakö -bha -Zlan 'ka, 'ö 'a Zakabö -bha -Zlan 'ka.* -Zlan -yö mɛ -nu 'wo 'bhee- =toëpö 'ka -an -bha -Zlan 'ka, 'yaa game -nu -bha -Zlan 'ka.»

33Mɛ -gbaa -nu 'wo- -bha mɛ =daan' -wo 'ö bhë -a ma, 'tetundhe =va -yö -da -an 'gü.

Tɔng me 'ö- -wun 'dhö 'gbee-
(Maakö 12.28-34; Lukö 10.25-28)

³⁴Dhe Falizi -me -nu -waa- ma -ne Yesu -bha 'wun -daa kë -kɔ bhë -ya Saduse -me -nu 'dhi yö 'kuë-, =wa ziö, 'ö 'wo dho wo 'ko -bhaa. ³⁵'Ö -an ziën Zuifö -nu -bha tɔnggɔme do -yö go -an 'piö, 'ö- -kë kö 'yaan- 'slë 'kan Yesu -gɔ. 'Yö- -dhækpɔdhe -kë 'ö- pö: ³⁶«N -Gɔme, kwa -bha tɔng -nu 'wo -ne -a -mlë 'ö- -wun 'dhö 'gbee- -e?» ³⁷'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «Ü -dho ü Dëme, ü -bha -Zlan, -dho kë ü -zuöga 'ple 'ka, ü nii 'ple 'ka, ü -zo -ta -a 'gü -wun -nu 'ple 'ka! ³⁸Yö -ne 'ö tɔɔ tɔng =vaazë 'ö- -wun 'dhö 'gbee-. ³⁹'Go mü -a me 'ö yö -a 'piö 'ö- -wun 'dhö 'gbee- 'ö bho -a -blæzë bhë -a -bha 'ö -næ: Ü -ya 'yɔɔ -dho -yö ü kë -ne -kɔ 'ö 'ü ü -de -dho =kaa' -a 'dhö! ⁴⁰Moizö -bha tɔng 'saadhö waa- -Zlan -wodhiölome -nu -bha me =daan' -wo 'saadhö 'wo bhë -an 'ple -wo -gban tɔng =ple 'wo -ne -an -bha.»

'Wun 'ö -gban -Zlan -bha -Yame waa- Davidö -an -bha
(Maakö 12.35-37; Lukö 20.41-44)

⁴¹Dhe -kë -ne Falizi -me -nu -wo -kë wo 'ko -bhaa bhë, 'ö Yesu -yö -an -dhe' kpɔ, 'ö- pö: ⁴²«Ka ka -zo -ta -Zlan -bha -Yame -wun 'gü -kɔklë -e? -Yö -go dö =suu'- -ta 'gü i?» 'Wo- pö -a -dhë: «-Yö -go Davidö =suu'- -ta 'gü.» ⁴³'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «-Dhe 'ö 'dhö, -më 'ö -kë 'ö -Zuu 'slööslö -yö 'dhiö sü Davidö 'ka, 'ö Davidö -ya -dhe 'ö Dëme -e? Bhii Davidö -ya pö -næ: ⁴⁴N Dëme (-Zlan), -ya pö n Dëme -dhë: -Bhö -ya -yadhe -bhlëzë 'ö -ne -a -bha, -yö -dho -yö yöë yi 'a dho toë -a 'gbee- 'ka ü yaagüme -ta -sü nu ü -dhë bhë -a -bha! ⁴⁵Dhe 'ö Davidö gia- -ya -dhe 'ö Dëme, -yö -kɔklë 'ö -Zlan -bha -Yame -zë -yö go Davidö =suu'- -ta 'gü i?» ⁴⁶Me do gia- yaa kë -dhö kö -yaan -a -daa kë -a -gɔ. 'Yö sü -a yi 'ö 'dhö bhë -a -bha, me gbe -zo yaa -gban gbɔ kö -yaan -dhe' gbe 'kpɔ -a -gɔ.

Yesu -bha 'wun 'ö -gban -zo -kë -de 'piö -sü 'ö tɔnggɔme -nu waa- Falizi
-me -nu -gɔ -sü bhë -a -blæ' -sü
(Maakö 12.38-39; Lukö 11.43, 46; 20.45-46)

23 ¹Dhe -ya kë 'dhö, 'ö Yesu -ya -pö me -gbaa -nu waa- 'ö bha -guë' -nu -an -dhë: ²«Zuifö -nu -bha tɔnggɔme -nu waa- Falizi -me -nu -yö -dɔ -an kwæ -sü 'ka kö -waan Moizö -bha tɔng bho 'kou -an -dhë. ³Dhe 'ö 'dhö, pë 'töüdhö 'wo dho -a pö ka -dhë bhë, -kaa kë! 'Kæ kö -kun 'ka 'wun -kë -ne -an -bha 'wun kë -kɔ 'dhö! Bhii pë 'wo me -nu -daan' -na -a 'ka bhë, wo -zë 'waa -a kë. ⁴-Wo -kwæ- 'gbiin- -sü, 'wo- dɔ me -nu gban tuö, 'kæ 'waa 'we -a -bha kö -wo wo -kɔnëga do gia- -de dɔ -an -gɔ, -nu -an -dhë -sü 'ka. ⁵'Wo wo -bha 'wun -nu -kë, kö me -nu -wo wo 'yan bɔ -an 'piö. -Kɔ bhë -ne -a 'ka 'ö -Zlan -wo kpö kpö -nu 'wo -da -na wü kwi -bhɔɔ' 'gü, 'wo- -ya -na wo -kpong -nu waa- wo -gbiö -nu -bha bhë 'wo- -kë

'gbeagbea. 'Ö =ya kë 'zü, 'wo wo -bha gblang 'saa -nu -kë -gbiingbiin. ⁶'Wo -yadhë =vava -nu sü pë -bhö -dhe -nu -bha, 'ö 'wo -yadhë -sëebö -nu sü Zuifö -nu -bha -bhökuëkö 'gü. ⁷'Ö 'wo- -dhö -kë -mëë -kë wo 'ka -bhlë 'ka -sü 'gü 'dhëédhe =vava -nu -bha, 'iin kö më -nu -waan wo -dhe wo -gömë. ⁸'Këë ka -zë, kö -kun 'ka- -kë 'wo ka -dhe -gömë. ⁹Kö -kun 'ka më gbe -dhe 'kpongtaa ka dë. Bhii ka dë -yö dosen 'kpaan, 'yö 'ö dhang- 'gü. ¹⁰Kö -kun 'ka- -kë 'wo ka -dhe -kɔɔnmë. Bhii ka -kɔɔnmë -yö do, 'yö tɔɔ -Zlan -bha -Yamë. ¹¹Më 'ö dho kë më =va 'ka ka ziën, -yö kë ka 'dhiö -yuökëmë 'ka. ¹²Më 'ö 'dhoë- ö -de -luu'-, -Zlan -yö -dho -a dho sia-, 'ö më 'ö 'dhoë- ö -de sü 'tee, 'ö -Zlan dho -a -luu'-.»

Yesu -yö 'wun -blëë tɔnggömë -nu waa- Falizi -më -nu -an 'ka -an -bha më 'yan -ta -pë -nu kë -sü -wun 'gü

(Maakö 12.40; Lukö 11.39-42, 44, 52; 20.47)

¹³'Ö Yesu -ya pö 'zü: «Yena -wun =ya kë Zuifö -nu -bha tɔnggömë -nu kaa- Falizi -më -nu 'ö 'ka më -nu 'yan -ta -pë kë -më -nu 'ka, ka 'ka! Bhii ka -Zlan -bha -gludëdhe -pö 'dhi -ta më -nu -gɔ. Ka gia- -de, 'ö ka 'ka 'dhö -da -a 'gü bhë 'ö 'kaa 'we -a -bha kö më -nu 'wo- 'piö kö -wo -da -Zlan -bha -gludëdhe -pö 'gü bhë, -wo -da -a 'gü.

¹⁴(('Yena -wun -dho kë Zuifö -nu -bha tɔnggömë -nu kaa- Falizi -më -nu ka 'ka! Më -nu 'yan -ta -pë kë -më -nu! Ka =geandhoo -nu -bha pë 'ple -kun -an -gɔ! =Ya 'go mü, 'ö 'ka =bhëawodhe =gbiingbiin -kë kö 'kaan- kë më -nu wö 'dhiö më kpengdhö 'ka. -A -wun 'gü 'klobhdhe -va -yö -dho wo ka -ta!))

¹⁵Zuifö -nu -bha tɔnggömë -nu kaa- Falizi -më -nu, ka -bha -yö 'yenazë; 'ö tɔɔ më 'yaankunmë -mü kaa. 'Ka -luu' -nëdhö kö ka 'dho -sü -mü -dhe 'saadhö 'gü 'kpongtaa 'yootadhe -nu -bha kö më -nu 'ö 'waa Zuifö 'ka bhë, 'kaan- kë -waan -da ka -bha -bhëa -Zlan -dhë -kɔ bhë -a 'gü. 'Ö =ya kë më -nu 'wo bhë, -wa kë -dhö ka -gɔ 'dhö, ka -ko 'zü 'ka -an -kë -glöötiaandhö 'siö 'gü -më 'ka -gwaa =ple -naa wo 'wo -zië' ka -ta.

¹⁶'Yena -wun -yö kë ka 'ka, -yö më -dhë 'dhiö -më -nu 'yënnngtiizë! Ka -pö më =ya -wo -bhö -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'tɔ 'ka, kö yaa -wo -bhö -kun; 'këë më 'ö =ya -wo -bhö 'sënnng 'ö -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'gü bhë -a 'tɔ 'ka, kö =ya -sö gia- -bhö. ¹⁷'Kaa 'wun -bho 'kou dɔ, 'yënnngtiime -nu! Pë -ple 'wo bhë, -a -mlë 'ö- -wun 'dhö 'gbee- -e? 'Sënnng -mü ee, 'iin -Zlan -gba -a 'gü -kɔ -mü ee? Bhii -Zlan -gba -a 'gü -kɔ =në 'ö 'sënnng -kë 'slööslö. ¹⁸'Ka- pö 'zü: Më =ya -wo -bhö -Zlan -bha slabhdhe 'tɔ 'ka kö yaa -wo -bhö, 'këë =ya -wo -bhö gbapë 'ö slabhdhe -bha bhë -a 'tɔ 'ka kö =ya -wo gia- -bhö =në bhë. ¹⁹'Yënnngtiime -nu, pë 'ple 'wo bhë, -a -mlë -zë 'ö- -wun 'dhö 'gbee- -e? Gbapë -mü -i, 'iin slabhdhe 'ö gbapë -kë 'slööslö bhë yö -mü -i? ²⁰'Këë a- -pö ka -dhë: Më 'ö -wo -bhö -na slabhdhe 'tɔ 'ka bhë, kö =ya -wo -bhö gbapë waa- pë -nu 'ö -an -ta dhuö 'töüdhö -an 'tɔ 'ka. ²¹Më 'ö =ya -wo -bhö

-Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'tɔ 'ka, kö =ya ö -wo -bhö -Zlan -gba -a 'gü -kɔ waa-
-Zlan gia- 'ö 'kɔ bhë -a 'gü bhë -an 'tɔ 'ka. ²²Me =ya -wo -bhö dhang- 'gü
-dhe 'tɔ 'ka, kö =ya -wo -bhö -Zlan -bha 'gɔ -gbloo waa- -Zlan gia- 'ö -ya -na
-a 'gü bhë -an 'tɔ 'ka.

²³'Yena -wun =ya kë tɔnggɔmɛ -nu kaa- Falizi -mɛ -nu ka 'ka! Mɛ -nu
'yan -ta -pë kë -mɛ -nu! 'Ka ka -bha tapë -nu 'tëëtëzë 'wo 'toodhɛɛdhö -a
kë 'gɔɔ- do -naa nu -Zlan -dhë, 'kɛɛ 'ka mɛ =daan' -wo 'ö- -wun 'dhö 'gbee-
-Zlan -bha tɔng 'ka bhë, 'ka- -san zë, 'ka ka -ta yö -kë kpengdhö -sü, me
'yena yö -sü waa- -to -wo 'gü -sü -an -bha, 'kɛɛ kö wo =nɛ 'ö 'ka dho -an
'kpue- kpɔ -së 'ka. 'Go mü, kö -kun 'ka -an me -nu 'wo to, 'ka -an -san zë!
²⁴Ka 'ö 'ka 'yënnngtiime 'ka, 'ka- pö 'ka yö 'yënnngtiime -dhë 'dhiö a? Ka ka
-bha -drɔɔn -nu -kë 'slööslö, 'kɛɛ kö -kun 'ö 'ka zenpë bho -a -bhaa, 'ö ka
-yɔɔnmia -to -a -bhaa 'ö 'ka- =yɔɔ!

²⁵'Yena -wun -dho kë ka 'ka! Tɔnggɔmɛ -nu kaa- Falizi -mɛ -nu 'ö 'ka me
-nu 'yan -ta -pë kë -mɛ -nu 'ka =nɛ! Ka ka -bha 'yi -mü -a 'gü -pë waa- pë
-bhö -a 'gü -pë -nu plaan -dhe -zlu, 'kɛɛ -an 'gü =zian' -wo pa -sü 'ka ka
-bha -kwaanpë -nu, ka -dhɔɔbhaapë yaa -nu 'wo bhë -an 'ka. ²⁶Falizi -mɛ
'yënnngtiizë -nu! Ü -bha pë -bhö -a 'gü -pë -nu 'gü -zlu 'dhiö -bleezë kö 'üen-
-tun -an plaandhe 'zlu -na kö -yaan kë 'puu.

²⁷'Yena -wun -dho kë Zuifö -nu -bha tɔnggɔmɛ -nu kaa- Falizi -mɛ -nu
ka 'ka! Mɛ -nu 'yan -ta -pë kë -mɛ -nu! Ka -bhɔ blɔɔn- 'wo- -flö 'yɔɔ 'ka kö
-yaan kë -së -a -bha, 'kɛɛ -an 'gü =zian' bhë, me ga ga 'lü -de 'sloo waa- pë
'bu -sü -nɛ 'wo -an pa. ²⁸Ka -de gia-, ka bun -bha, ka -kë mɛ -nu wö 'dhiö
-së, 'kɛɛ ka 'gü =zian', ka pa -sü 'ka mɛ 'yan -ta -wun kë -sü waa- pë yaa
-an 'ka.»

Yesu -bha 'klobhɔdhe 'ö dho nu -a -wun -bleɛ' -sü

(Lukö 11.47-51)

²⁹'Go mü 'zü 'ö Yesu -ya pö: «'Yena -wun -dho kë Zuifö -nu -bha
tɔnggɔmɛ -nu kaa- Falizi -mɛ -nu ka 'ka! Mɛ -nu 'yan -ta -pë kë -mɛ
-nu! 'Ka -Zlan -wodhiölome -nu blɔɔn- -dɔ -së 'ka, 'ö 'ka mɛ -nu 'wo -kë
kpengdhö, 'ka -an blɔɔn- -yuö -kë -së 'ka. ³⁰'Ö 'ka- pö: «Ya kë =nɛ yi -kë yi
'bhema -nu -bha 'töng 'ka -be, yi 'ka 'dho kë =nɛ -an 'dhö, kö yi 'ple 'yiën-
kë -Zlan -wodhiölome -nu zëme -nu 'ka». ³¹=Ya kë 'dhö kö ka ka -de -dɔ =nɛ,
ka mɛ -nu 'wo -Zlan -wodhiölome -nu zë bhë -an =suu' -ta -nu 'ka! ³²=Dhe
'ö 'dhö, -ka 'dho ka 'dhiö, 'ka yuö 'ö ka 'bhema -nu 'wo 'dhiö =zian' 'wo- kë
bhë, 'ka- 'dhiö 'to! ³³=Mɛɛ -nu, =bhöü- 'në 'sɛɛn- -nu 'ka =nɛ! Ka -dho -a kë
-kɔklë kö =kun 'ö 'ka dho 'klobhɔdhe 'ö -glöötiaandhö 'siö 'gü bhë -a yö =ɛ?
³⁴-A -wun 'gü, -ka ka 'to 'to! A -dho -Zlan -wodhiölome -nu, me 'kpaakpa
-nu, me -nu 'wo pë dɔ -nu, -an bɔ ka -dhë; ka -dho -a me 'bhaa -nu zë, 'ka-
mɛ 'bhaa -nu dɔ -gaatalü -bha, 'ka -an me 'bhaa -nu -ma -klaa 'ka, ka -bha
-bhɔkuëkɔ -nu 'gü, 'ö 'ka dho ziö -an 'piö pödhe -nu 'wo dhö bɔ -an -bha -a

'gü kö 'kaan- -an 'klo bhɔ. ³⁵-Kɔ 'ö bhë -a 'ka, ka 'klo -dho bhɔ mɛ -nu 'ö waa pë gbe kè 'ö mɛ -nu -wo -an zë, 'ö- zü -yö dɔ Abelö 'ö kpengdhö -a -ta, 'ö dho 'ö yöë Zakali 'ö Balasi gbö 'ka, 'ö 'ka -an zë -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'gü -dhe 'slööslö -dhe waa- slabhodhe -an ziën bhë -a -bha. ³⁶A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka -nɛɛ: Mɛ zë -sü 'klobhodhe -nu 'wo bhë -an 'plɛ -wo -dho nu mɛ -nu 'wo -dɛɛ -nɛ -a 'gü bhë -an -ta.»

'Wun 'ö -gban Zeluzalemë -a -bleɛ' 'ö Yesu -ya wo
(Lukö 13.34-35)

³⁷'Yö Yesu -ya pö: «Zeluzalemë, Zeluzalemë, bhi 'ü -Zlan -wodhiölome -nu zë -na, 'ü mɛ -nu 'ö -Zlan 'dhö -an bɔ -na, 'ü -an zë -na -guö 'ka! -A -gwaa kè -dhë -naa 'a- 'piö kö 'a ü 'gü -mɛ -nu 'kpɔ 'kuë- n 'piö -nɛ -tɔ mu -yö ö bha 'në -nu kpɔa 'kuë- ö gban -löö bhë -a 'dhö, 'kɛɛ ü 'ka 'we -a -bha. ³⁸-Dhe 'ö 'dhö, kö -Zlan -kwaa ü bha 'kɔ -wun -zü -sü -mü ö 'plɛ 'ka. ³⁹-A -kè 'dhö -sü 'ka, a- -pö ka -dhë: 'Go -dɛɛ -bha zlöö, ka 'ka 'dhö n yö gbɔ 'ö dho 'ö yöë yi 'ö 'ka dho -a pöë: 'Dhuë- -yö 'to mɛ 'ö nu -na kwa Dëmɛ 'tɔ 'gü -a -ta! bhë -a -yi -bha.»

Yesu -yö -Zlan -bha 'kɔ 'wü -sü -wun -bleɛ
(Maakö 13.1-2; Lukö 21.5-6)

24 ¹Yesu -yö -go -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'gü. -Yö -kè 'dho -dhia, 'ö- -bha -guë' -nu -wo -yɔɔn -a -bha kö -waan -Zlan -gba -a 'gü -kɔ -nu -kè -së -kɔ bhë -a -zɔn -a -dhë. ²'Ö Yesu -ya pö -an -dhë: «Pë -nu 'wo -nɛ, ka -an -yö -a? A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka: -Guö -nu gbe 'ka 'dho to wo 'ko -ta dhuö zö, -an 'plɛ -wo -dho -lo.»

'Yena -wun 'yö dho -kè 'kpongtaadhe -bha yën -yi 'dhiö
(Maakö 13.3-13; Lukö 21.7-19)

³Yesu -yö -dho Olivie -tɔn tuö, 'ö -yaannu; 'ö- -bha -guë' -nu -de 'sloo -wo -yɔɔn -a -bha, 'wo -dhɛɛkpɔdhe -kè -a -gɔ -a pö -sü 'ka -nɛɛ: «Pë -nu 'wo bhë -wo -dho kè 'töng -mlë 'ka, 'iin -duakëpë -mlë 'yö dho kè kö -yaan ü bha nu -yi waa- 'kpongtaadhe 'dhiötöyi -an -zɔn -ɛ?»

⁴'Ö Yesu -ya -daa -kè -an -gɔ 'ö- pö: «-Ka ka -zo kè ka -de 'piö kö -kun mɛ gbe- ka -püö! ⁵Bhii medhevadhe -wo -dho nu n 'tɔ 'ka 'ö 'wo- pö -Zlan -bha -Yame -mü wo 'ka. -Wo -dho medhevadhe -püö. ⁶Ka -dho -glu -drinng -nu ma ka 'sɔɔ -dhe -nu -bha; 'ka -glu -wun -taɔ ma ka 'ka -gbiin. Kö -kun 'ö 'suö -yö ka -kè 'gbɛɛdhö! Pë -nu 'wo bhë -wo -dho kè, 'kɛɛ kö 'kpongtaadhe 'dhiötöyi 'yaa -mü -kun. ⁷'Sɛgɔ -dho -glu gɔn ö 'bha 'sɛgɔ 'ka, 'ö -gludëdhe -kpa 'kuë- -sü nu dho -glu gɔn -an -kpa 'kuë- -sü gbe 'ka. Din -bha -da dhe waa- 'sɛ -bha -zluun -sü -nu -dho kè 'sɛgɔ 'bhaa -nu 'gü. ⁸Pë -nu 'wo bhë -wo -dho kè -nɛ 'në 'kpɔ -sü -bha 'yënnghɔdhe zü dɔ -sü 'dhö dheɔ -gɔ.

⁹Ya kë 'dhö 'següme -nu 'saadhö -wo -dho ka -san zë; n -wun 'gü -wo -dho ka do me -go -taa -me -nu kwæ kö -waan ka 'klo bho, 'go mü -waan ka zë.

¹⁰'Ö- 'töng 'dhö bhë -a 'ka, medhevadhe -dho kan -zo yö -sü -bha; -wo -dho wo 'ko -püö, 'ö 'wo wo 'ko -nu -san zë. ¹¹-Zlan -wodhiölome =suazë -nu -wo -dho nu, 'wo medhevadhe -püö. ¹²'Wun yaa kë -sü -dho dho 'dhiö 'ö sa -dhe 'saadhö -a 'gü. =Ya kë 'dhö zlöö kö -a -dho -kë 'ko 'ka -sü -dho kan me -nu -ta. ¹³'Kæ me 'ö 'dhoë- do genngdhö -yaan 'dho -yaan yöë -a 'dhiötöyi -bha, -a me 'ö bhë -yö -dho dha. ¹⁴'Wuntaasë 'ö -gban -Zlan -bha -gludëdhe -wun -bha bhë -yö -dho =blæ'- 'së 'saadhö -a 'gü; -yö -kë 'dhö kö 'kpongtaame -nu 'saadhö -waan -a ma. =Ya kë 'dhö zlöö, 'ö 'kpongtaadhe -yö yën.»

Pë yaa -lɔɔzë

(Maakö 13.14-23; Lukö 21.20-24)

¹⁵'Yö Yesu -ya pö 'zü: «Ka -dho pë 'wo- -dhe «pë yaa -lɔɔzë» 'ö -Zlan -wodhiölome Danielö -ya -wun =blæ bhë, -a yö kö -yö do -sü 'ka -dhe 'slööslo -dhe -bha. Me 'ö 'sëedhe -be 'ö Danielö -ya =bæn, 'yö- pö -na bhë -ya -gen ma -së 'ka! ¹⁶=Ya kë 'dhö, me -nu 'wo Zude -se 'gü -wo =duë, 'wo dho -tön -nu 'piö =zian'. ¹⁷-A 'töng bhë -a 'ka, me 'ö 'dhoë- kë ö -go 'ko tuö, =ya =yoo', kö =kun 'ö dho koo kö -yaan pë -nu 'sü -yaan zië. ¹⁸Me 'ö 'dhoë- kë ö -go =bhlöödhe -nu -bha, kö =kun 'ö nu koo kö -yaan ö bha gblang 'sü. ¹⁹=N 'n, -më 'yena -wun 'ö bhë yi 'ö 'dhö bhë -a 'ka, dhoo -nu 'wo 'guzë waa- -an me -nu 'wo 'bëë- 'ka -an -bha 'ka -o! ²⁰'Kæ -ka -bhea -Zlan -dhë kö -kun 'ö ka -bha =duë -yi -yö -kë 'nene nu 'töng, 'iin =glooyi -an 'ka! ²¹Bhii 'töng 'ö 'dhö bhë -a 'ka, 'klobhodhe -yö -dho kë =gbaonsü, 'yö =zië' -an me -nu 'wo kë 'kpongtaadhe züdüyi 'ka, 'ö nu 'ö yöë =dæ =ne -a -bha bhë -an -ta, 'ö- =suu- gbe 'ka 'dho kë gbo. ²²=Ya kë =ne -Zlan yaa -dhekpacyi -nu 'wo bhë -an 'bhaa bho 'piö -bezë, kö -kë -a 'gü -me gbe 'yaa 'dhö kë -dhö. 'Kæ -yö -dhekpacyi -bho züë ö bha me -nu 'ö -an sü bhë -an -wun 'gü.

²³'Töng 'ö 'dhö bhë -a 'ka me =yaa- pö ka -dhë: <-Dhe -ga zö, -Zlan -bha -Yame -yö zö!> 'iin <-yö -de!>, kö =kun 'ka- -wo -dhe 'wun gia-! ²⁴Bhii -Zlan -bha -Yame =suazë -nu waa- -Zlan -wodhiölome =suazë -nu -wo -dho nu -waan wo -bha =duakëpë -nu waa- -dhidhaapë -nu -an kë kö -waan me -nu 'ö -Zlan =ya -an 'sü 'saadhö bhë -an -püö -sü =mæ'- . ²⁵=Dhe 'ma- yi 'to 'dhiö 'ma- =blæ'- ka -dhë bhë kö 'ka kë 'slë 'ka!

²⁶'Ö =ya kë =ne =waa- pö ka -dhë: <-Ka -dhe -ga zö, -yö 'yënnng -taa!>, kö =kun 'ka dho 'ma! 'Go mü 'zü, me -nu =waa- pö ka -dhë: <-Yö -bin -sü 'ka koo zö, kö =kun 'ka- -wo -dhe 'wun gia-! ²⁷-Koo do 'ö dha 'dhö 'ö 'yan bo -na -a 'ka lan- -luu'- -zian waa- lan- -püö -zian -an 'ka bhë, -koo do bhë -a 'ka 'pö, 'ö ma Megbö 'a dho nuë. ²⁸Bhii -dhe 'ö pë =glöö -nu 'dhö -a -bha, -dhe bhë 'ö 'gblübhaa -nu -wo dho wo 'kuë- -a -bha.»

Megbö -bha nu -sü*(Maakö 13.24-27; Lukö 21.25-28)*

²⁹Yö Yesu -ya pö: «Yënnghöyi -nu 'wo bhë -wa ziö, lan- -dho trö, 'su -de 'pö yaa 'dho bhü, 'susongga -nu -wo -dho go dhang- -nu -bha, 'wo -püö, 'ö 'piigbeedhe -nu 'wo dhang- -nu 'gü, 'wo =zluu. ³⁰Kö ma Megbö n -ma -duakëpë -wo -sü -mü dhang- 'gü. 'Sëgümë -nu 'saadhö -wo -dho ma Megbö n yö kö a nu -na dha kpö -nu -ta dhang- 'gü 'piigbeedhe waa- 'töbhödhe =va -an 'ka. =Ya kë 'dhö, -wo -dho 'gbo b wo -de =maa 'ma -sü 'ka. ³¹Truu 'we -wo =va -yö -dho kë. =Ya kë 'dhö, -Zlan -bha bömë -nu 'wo n 'piö bhë, a -dho -an b 'kpongtaadhe 'pian -yiisië -ta, -waan n -ma me -nu 'ö 'a -an sü 'kpongtaadhe 'dhiötodhe do do 'ö -dhö -a -bha bhë, -an kpo 'kuë- -dhe do 'gü.»

Më =daan' -wo 'ö -gban figö -lü -bha*(Maakö 13.28-31; Lukö 21.29-33)*

³²Yö- pö 'zü: «Më =daan' -wo 'ö -gban figö -lü -bha =ne, -kaa -ga bhë 'dhe: 'Ö tɔɔ =ya kë =ne -a -kɔ -nu -wo =kpɛa' -na, -a 'dhe -nu -wo bhɔ -na, kö 'ka- dɔa =ne =kpɔɔ =ya yö =klöö'. ³³-Kɔ do bhë -a 'ka, 'wun -nu 'wo =ne 'ka -an yö, kö -kaa dɔa =ne ma Megbö n nu -yi -ya yö =klöö'.

³⁴A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka: Më -nu 'wo 'bhee- =dɛɛ =ne -a 'gü zö =ne, pë -nu 'wo =ne -wo -dho kë kö -an 'ple waa ga -kun. ³⁵Dhang- waa- 'kpongtaadhe -wo -dho ziö, 'kɛɛ n -wo -nu 'ka 'dho ziö 'gbeedhö»

-Zlan dosen =ne 'ö 'kpongtaadhe 'dhiötöyi dɔ*(Maakö 13.32-37; Lukö 17.26-30, 34-36)*

³⁶Yö- pö 'zü: «Kɛɛ me gbe 'yaa- yi -nu, -a 'lele -nu gbe dɔ; -Zlan -bha bömë -nu -de 'wo dhang- 'gü, ma -de 'a- Gbö 'ka bhë, 'yiëë- yi dɔ; n Dë dosen =ne 'ö- yi dɔ. ³⁷Pë do 'yö -kë Noe -bha 'töng 'ka bhë, pë do bhë 'ö dho kë 'zü, 'töng 'ö ma Megbö 'a dho nuë bhë -a 'ka. ³⁸-A 'töng 'ö bhë -a 'ka kö 'yi =va yaa pa =kun, me -nu -wo -kë pë -nu -bhö -sü 'gü, müpë -nu mü -sü 'gü; gɔɔn- -nu -wo -kë dhe -nu 'sü -sü 'gü, 'ö me -nu -wo wo -bha 'në dhoo -nu dɔ gwaan 'ö dho 'ö yöë yi 'ö Noe -yö =daa' 'yitagɔ 'gü -a -bha. ³⁹-An -zo yaa kë 'wun 'gbee- 'yö dhö nu -an -ta bhë -a 'piö, 'ö dho 'ö yöë yi 'ö 'yi =va -yö nuë, 'ö sɔ -an 'ple -zü -a -bha. -Kɔ do bhë 'yö dho kaa ma Megbö n nu -yi 'ka 'pö.

⁴⁰A- -pö ka -dhë 'zü: -A yi bhë -a 'ka, me =ple -wo -dho kë =bhlöö-, -a me do -dho sü, 'ö- me do -yö to. ⁴¹Dhoo -nu =ple -wo -dho kë pë zɔn -dhiadhö, -a me do -dho sü, 'ö- me do -yö to. ⁴²-Ka -ya ka 'yaan, bhii 'kaa yi 'ö ka Dëme dho nuë -a dɔ. ⁴³'Wun me 'ö =ne -ka -a -gen ma -së 'ka! 'Ö =ya kë =ne 'kɔdëme -yö 'töng 'ö =kwaanme dho nuë gbeng -a -dɔ -bezë, kö -yö -dho -ya ö 'yaan kö =kun 'ö dho -da ö -gɔ kɔɔ -wun 'gü.

44-Ka ka -zo kë ka -de 'piö! Bhii ma Megbö, a -dho nu 'lele 'ö ka -zo 'yaa-dhë bhë -a 'ka.»

Yuökème -towogüsüzë waa- -a me 'ö 'yaa 'to ö -wo 'gü
(Lukö 12.41-48)

45'Ö Yesu -ya pö 'zü: «Dö 'pö 'ö tɔɔ yuökème -towogüsüzë 'ö 'wun dɔ -e? 'Ö tɔɔ me 'ö- dème -yö 'ö bha yuökème -nu -lo -a kwɛɛ -yaan 'ö -zo kë -an 'piö, kö -yaan -an 'dhi gba -an 'dhi -gba 'töng 'ka bhë. 46-ɛɛ, yuökème 'ö- dème -ye 'zü -sü 'ka, -yaan nu 'ö plöö, 'ö dho -a yö kö -a -zo -yö yuö -nu 'wo 'dhö bhë -an 'piö bhë, =zuögludhi -yö kë -a -gɔ. 47A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka: -A dème -yö -dho 'ö -bha pë -sɛɛbɔ -nu 'ö- -gɔ bhë -a 'plɛ -lo -a kwɛɛ. 48'Kɛɛ =ya kë =ne yuökème këwunyaazë -mü -a 'ka, -yö -dho -a pö 'ö -de 'gü -nɛɛ: «N dème 'yaa nu -na 'siö-», 49'ö dho -ya 'ö 'bhame -nu 'ö -an -bha yuö 'dhö do -an ma -sü -bha; 'go mü 'ö waa- yɔ 'yi mü -me -nu 'wo pë -nu -bhö, 'wo yɔ -nu mü wo 'ko =bhaa, 50-a dème -dho nu yi 'ö 'yaa- dɔ, 'iin 'lele 'ö 'yaa- dɔ -a 'ka. 51-Yö -dho yuökème 'ö 'dhö bhë -a 'klo bhɔ =gbaɔnsü 'ka, 'ö- bɔ me 'yan -ta -pë kë -me -nu 'piö. -Dhe bhë -a 'gü 'ö -an 'plɛ dhö 'gbo -nu bɔ -waan wo 'sɔn -nu -bhö -a -bha.»

'Wun =zuan' 'ö -gban 'nëdhoo -nu 'gɔɔ- do -bha

25 1'Ö Yesu -ya pö: «-Zlan -bha -gludëdhe 'yö dhang- 'gü bhë -yö bhɔ 'në dhoo -nu -dadhëü 'gɔɔ- do 'wo wo -bha =labang sü 'wo dho dhe 'sü -gɔɔn -gɔ zian- -an -bha. 2-An me 'sɔɔdhu 'waa 'kpaakpa, 'kɛɛ -an me 'sɔɔdhu -wo 'kpaakpa. 3'Ö -an me 'sɔɔdhu 'waa 'kpaakpa bhë 'wo wo bha =labang sü, 'kɛɛ waa 'siö 'yi 'wo dho -a kun wo -kɔ 'piö -a 'sü. 4'Ö -an me 'wo 'kpaakpa bhë 'wo wo -bha 'siö 'yi sü -sandhe 'gü, 'wo- kpa woë- =labang -bha.

5'Në dhoo -nu 'gɔɔ- do 'wo bhë, yi -yö -an -kun 'ö 'wo yi zë kö dhe 'sü -gɔɔn yaa nu -kun.

6=Dhe =wa dɔ gbeng ziën, 'ö -wo dɔ -yö -we 'wo- ma: «Dhe -gɔn =ya nu! -Ka yö plaan 'ka 'dho -a -gɔ zian-!» 7'Ö 'në dhoo -nu 'gɔɔ- do 'wo bhë 'wo -büö 'wo yö plaan, 'wo yö wo -bha =labang -nu 'yan =luu' -sü -bha. 8'Ö -an me -nu 'waa 'kpaakpa bhë 'wo- pö -an me 'wo 'kpaakpa bhë -an -dhë: «-Ka 'siö 'yi pë 'tee nu yi -dhë -ɛ, yi -bha =labang -nu -wo -dhuu' -na!» 9'Ö -an me 'kpaakpazë -nu 'wo bhë 'wo- pö: «-Abi', bhii yaa 'dho -mɔ kwa -bha. -Ka 'dho 'siö 'yi 'dhɔɔɔmɛ 'piö 'ka ka -bha 'dhɔ!»

10'Ö -an me -nu 'waa 'kpaakpa bhë 'wo dho wo -bha 'siö 'yi 'dhɔ -dhia, 'kɛɛ 'töng gia- bhë -a 'ka, 'ö dhe -gɔn -yö nu. 'Në dhoo -nu 'sɔɔdhu me 'ö 'wo wo -de -pë -kë bhë, 'ö waa- dhe -gɔn -nu 'wo -da dhe 'sü -kɔ 'gü, 'ö me -nu -wo 'kwɛɛ ta =lakele 'ka.

11=Dhe 'ö- -dhe 'bhle 'tee =ya =glɔɔ, 'ö 'në dhoo -nu 'sɔɔdhu 'wo to bhë 'wo nu, 'wo yö 'gbla -sü 'gü =nɛɛ: «Yi -gɔmɛ, yi -gɔmɛ, -bhö 'kwɛɛ 'po yi -gɔ -ɛ!»

12 'Kee dhe -gɔn -ya -pö -an -dhë: <A- -pö ka -dhë 'wun gia- 'ka 'maa kaa dɔ! »

13 'Ö Yesu -yö ö -wo -zuöatadhe kë -nɛɛ: «-Ka -ya ka 'yaan, bhii 'kaa- yi -nu 'iin 'lɛlɛ -nu -an gbɛ dɔ!»

'Wun -zuan' 'ö -gban yuökème -yaaga -bha
(Lukö 19.11-27)

14 'Ö Yesu -ya pö: «-Zlan -bha -gludëdhe 'ö dhang- 'gü bhë -yö -dho bho gɔɔn- do 'yö dho 'ta 'gü -a -bha. 'Yö ö bha yuökème -nu =dhɔɔ -kë, 'yö ö bha pë -nu -lo -an kwɛɛ. 15 'Yö 'sënnng 'tama =këng' 'sɔɔdhu nu -a mɛ do -dhë, 'ö- mɛ kë =plɛ bhë 'yö- =këng' =plɛ nu -a -dhë; -a mɛ kë -yaaga bhë 'yö- =këng' do nu -a -dhë. -Ya -nu -an -dhë mɛ 'ö -dhö -a -bha 'dhɔɔ -siögüidhe kë -kɔ =faan' -bha.

=Dhe =ya kë 'dhö, 'yö- to 'ö dho. 16 Yuökème 'ö 'sënnng 'tama =këng' 'sɔɔdhu yö bhë 'yö dho 'ö- -siögüidhe -kë, 'ö 'sënnng 'tama =këng' 'sɔɔdhu 'bhaa yö. 17 Mɛ 'ö- -bha -yö -kë 'pö =këng' =plɛ bhë, 'yö- -kë =nɛ -kɔ do bhë -a 'dhö; 'yö- =këng' =plɛ 'bhaa yö 'pö. 18 'Kee mɛ 'ö- -bha -yö -kë =këng' do bhë -yö -dho, 'yö 'se pɔn, 'yö ö -gɔmɛ -bha 'wëü- bhë 'yö- -bin.

19 =Dhe 'ö- -dhe =ya =glɔɔ, yuökème -nu 'wo bhë 'ö -an -gɔmɛ -yö nu, 'wo yö yuö -nu 'wo- -kë bhë -a 'kluën bho -sü -bha.

20 Yuökème 'ö 'sënnng 'tama =këng' 'sɔɔdhu -yö nu -a -dhë bhë, -yö -nu 'sënnng 'tama =këng' 'sɔɔdhu gbɛ 'ka, 'ö- pö ö -gɔmɛ -dhë: <N -gɔmɛ, 'sënnng 'tama =këng' 'sɔɔdhu =nɛ 'ü- nu n -dhë, 'kɛɛ -a =këng' 'sɔɔdhu 'bhaa 'a- yö -a 'piö 'ö =nɛ.> 21 'Ö- -gɔmɛ -ya pö -a -dhë: <=Yö -së, ma yuökème këwunsëëzë, -zo -tën -a -dhë -mɛ -mü ü 'ka; ü ü -zo -kë pë -nu 'ö -an 'tɔ 'gian 'yaa -an -bha -an 'piö; a -dho -an mɛ 'ö -an 'tɔ 'dho -an -bha -a nu ü -dhë. -Bhö nu 'ü -zuögludhi kë n 'piö!»

22 'Ö yuökème mɛ 'ö 'tama =këng' =plɛ -yö nu -a -dhë bhë, 'ö =yɔɔn ö -gɔmɛ -bha 'ö- pö: <N -gɔmɛ, 'sënnng 'tama =këng' =plɛ 'ü- nu n -dhë bhë, -dhe -ga, -a =këng' =plɛ 'bhaa 'a- yö -a 'piö =ga =nɛ!» 23 'Ö- -gɔmɛ -ya pö -a -dhë: <=Yö -së, yuökème këwunsëëzë, -zo -tën -a -dhë -mɛ -mü ü 'ka; 'ö tɔɔ pë -nu 'ö- 'tɔ 'gian 'yaa 'dhö -a 'gü, ü ü -zo -kë -an 'piö. =Dhe 'ö 'dhö, pë -nu 'ö -an 'tɔ 'dho 'gian -a nu ü -dhë. -Bhö nu, 'ü -zuögludhi kë n 'piö!»

24 'Ö yö 'sabla yuökème mɛ 'ö 'tama =këng' do -yö nu -a -dhë bhë -a -bha, 'ö =yɔɔn ö -gɔmɛ -bha 'ö- pö: <N -gɔmɛ, a- =dɔa' =nɛ ü mɛ 'ö 'gbee- -a 'ka, pë 'ö ü 'ka- ta, ü- -bho, 'ö pëga 'ö ü 'ka- ta, 'ü- -kan. 25 'Ö 'suö -yö n -kë. -A -wun 'gü 'a dho 'a ü bha 'wëüga bhë 'a- -bin 'seidhö. -Dhe -ga zö, ü bha pë bhë =ga =nɛ.> 26 'Ö- -gɔmɛ -ya pö -a -dhë: <'Yuökème yaa, ü 'fiasü, ü- =dɔa' =nɛ pë 'ö n 'ka- ta, a- -bho, 'ö pëga n 'ka- ta, 'a- -kan. 27 =Dhe 'ö 'dhö, ü -dua' -mü -be kö ma 'wëü- bhë 'ü- -da 'wëü- -da -a 'gü -kɔ 'gü, kö n -yɛ 'zü -sü 'ka, ma gia- 'aan- -a bho mü kö -a =truën -yaan kë -a -ta!» 28 'Ö- pö ö bha yuökème -nu -dhë: <'Sënnng 'tama =këng' do bhë -kaa 'kun -a -gɔ 'ka- nu mɛ

ö 'sënnng 'tama -këng' 'sɔɔdhu 'dho -a -gɔ bhë -a -dhë. ²⁹Bhii mɛ 'oo mɛ ö pë 'dhoë- -gɔ, -wo -dho -a -tao' nu -a -dhë, ö pë -yö -kë -a -gɔ -va, 'kɛɛ mɛ ö pë 'yaa- -gɔ, -a pë 'bhle 'tee 'yö- -gɔ, -wo -dho -a kun -a -gɔ. ³⁰-Ya 'to yuökëmɛ 'ö- -truën gbe 'yaa -dhö -nɛ -a -bha 'ka, -kaa -zong' plaan -dhëtiidhe 'gü! -Dhe bhë -a 'gü, 'yö dho ö 'sɔn -nu -bhö -a -bha, -yaan 'gbo -nu bɔ -a -bha.> »

-Zlan -bha zakanyi -kaanta

³¹'Go mü 'zü 'ö Yesu -ya pö: «Yi 'ö ma 'a Mëgbö 'ka 'a dho nuë -gludë 'ka, yië- -Zlan -bha bɔmɛ -nu 'saadhö yi -dho nu. -A yi bhë -a 'ka a -dho -ya ma -gludëdhe kè 'gɔ -gbloo 'gü. ³²'Sëgɔ 'saadhö 'gü -mɛ -nu -wo -dho dho wo 'kuë- n wö 'dhiö, 'a mɛ -nu zë 'gü do do 'ka =nɛ -kɔ 'ö -tuëmaakëmɛ 'dho 'bhla -nu bho -na 'ka -bho -nu ziën bhë -a 'dhö. ³³A -dho 'bhla -nu bɔ n -kwɛɛ- 'gü =zian', 'a -bho -nu bɔ n kwaa- 'gü =zian'.

³⁴-Ya kè 'dhö, ma -gludëmɛ, a -dhoë pö mɛ -nu 'ö 'wo n -kwɛɛ- 'gü =zian' bhë -an -dhë: «-Ka nu, mɛ -nu 'ö n Dë -ya 'dhuë- 'kpɔ ka -bha, 'ö -Zlan -bha -gludëdhe 'ö- -ya 'kpongtaadhe kè -yi züdüyi 'ka bhë, -yö -ya ka -bha 'ka. ³⁵Bhii din -yö -kë n kè -dhia, 'ö 'ka n gbaa -bhöpë 'ka. 'Yi mü -dho -yö -kë n kè -dhia, 'ö 'ka n gbaa 'yi 'ka. A -kë -nia 'ka, 'ö 'ka n -nia 'kun -së. ³⁶A -kë n 'kpaan 'ka, 'ö 'ka sɔ -da n -ma. 'Yua -yö -kë n kè -dhia, 'ö 'ka ka -zo -kë n 'piö. A -kë -kanso 'gü, 'ö 'ka bho n -dhia.>

³⁷Mɛ kpengdhö -nu 'wo bhë -wo -dho -a pö n -dhë: «Yi Dëmɛ, yi ü -yö 'më kö din -yö ü kè -na, 'yi ü gbaa -bhöpë 'ka ɛ? 'Yi ü yö 'më kö 'yi mü -dho -yö ü kè -na, 'yi ü gbaa 'yi 'ka ɛ? ³⁸Yi ü -yö 'më kö ü -nia 'ka, 'yi ü -nia kun -së -ɛ? Ü -kë ü 'kpaan 'ka 'më, 'yi sɔ -da ü -bha -ɛ? ³⁹Yi ü -yö 'yua 'gü 'më, 'ö 'yi ü yö -kanso 'gü 'më, 'yi -bhɔdhia -kë ü -gɔ -ɛ? ⁴⁰-Ya kè 'dhö, ma -gludëmɛ, a -dho -a pö -an -dhë: «A -pö ka -dhë giagia 'ka: Pë -së 'saadhö 'ö 'ka -kë mɛ -nu 'ö 'waa -an -bhlë -ya 'ö 'wo n dheglu 'ka -a mɛ do -dhë bhë, kö ma -nɛ 'ö 'ka -kë n -dhë.>

⁴¹'Go mü 'zü, ma -gludëmɛ, a -dho -a pö mɛ -nu 'wo n -kwaa- 'gü =zian' bhë -an -dhë: «-Ka bho n -dhë -taa', mɛ 'ö -Zlan -ya 'dhangga -ya ka -bha! -Ka 'dho -toëpö 'siö 'ö -glöötiaandhö -dhe 'ka 'ö -ya -sü 'ka dü waa- ö bha bɔmɛ -nu -an -dhë bhë -a 'gü! ⁴²Bhii din -yö -kë n kè -dhia, kaa n gbaa -bhöpë 'ka, 'yi mü -dho -yö n -kë, kaa n gbaa 'yi 'ka. ⁴³A -kë -nia 'ka, kaa n -nia 'kun, a -kë n 'kpaan 'ka, kaa sɔ -da n -ma. A -kë 'yua 'gü, a -kë -kanso 'gü, kaa bho n -dhia.>

⁴⁴-Wo -dhoë pö: «Yi Dëmɛ, yi ü -yö 'më kö din -yö ü kè -na, kö 'yi mü -dho -yö ü kè -na, kö ü -nia 'ka, kö ü 'kpaan 'ka, kö ü 'yua 'gü, kö ü -kanso 'gü, 'ö yiëë nu ü -dhë -ɛ?>

⁴⁵-Ya kè 'dhö, ma -gludëmɛ, a -dho -a -daa kè -an -gɔ =nɛɛ: «A -pö ka -dhë giagia 'ka: Pë -nu 'ö kaa- kè mɛ -nu 'waa -an -bhlë -ya -nɛ -a mɛ do -dhë bhë, ma -nɛ 'ö kaa- kè n -dhë.> ⁴⁶Mɛ -nu 'wo 'dhö bhë -wo -dho dho

-toëpö 'klobhɔdhe -bha. 'Ö me kpengdhö -nu -wo dho 'pö -toëpö -këdhösi -dhe -bha.»

Me -kɔɔnmɛ -nu -wo -dho Yesu -klu 'gü
(Maakö 14.1-2; Lukö 22.1-2; Zan 11.45-53)

26 ¹Dhe Yesu =ya yën 'wun -nu bhë -an =blɛɛ' -sü -bha, 'ö- pö ö bha =guë' -nu -dhë: ²«Ka- =ɔɔa' =ne, Paakö 'wlaan- -dho kë -dhekpaɔyi =plɛ -bha, ma Megbö, n dɔ -sü -mü me -nu kwɛɛ kö -waan n dɔ -gaatalü -bha.»

³Dhe =ya kë 'dhö, slabhome -nu -gɔmɛ -nu waa- 'següme -nu me ziizii -nu 'wo Zuifö 'ka, -wo -nu wo 'ko =bhaa slabhome =va 'wo- -dhe Kaifö bhë -a -gɔ kɔɔ. ⁴Ö -an -wo -yö kpɔ 'kuë-, kö -waan Yesu 'kun -bin -blü 'waan- zë; ⁵'wo- pö: «Kwa 'ka 'dho -a kun 'wlaan- kë -yi 'ka. =Ya kë 'dhö, 'següme -nu -dho =luu' 'wo nu kwa -gɔ.»

Dhebo do -yö pë 'yi 'tëë -sëëzë 'daawo Yesu -gɔ -ta
(Maakö 14.3-9; Zan 12.1-8)

⁶Yesu -yö -kë Betani, Simɔ 'ö =wee =yua' -ya -kë -be bhë -a -gɔ kɔɔ. ⁷Ö dhebo do -yö =yɔɔn -guö -kpo 'lü 'ö pë 'yi 'tëë -sëëzë =sɔnnɔg' 'gbeezë -ya pa bhë -a 'ka -a -bha. =Dhe Yesu 'dhö pë -bhö -na, 'yö- 'daawo -a -gɔa.

⁸Dhe 'ö- -bha =guë' -nu =waa- yö, yaa dhi -an -dhë, 'wo- pö: «Pë 'gü =siö' -sü 'kpaan kun =ne =a? ⁹Pë 'yi 'tëë -sëëzë =ne -wa 'dhɔɔ dɔ =sɔnnɔg' 'gbee- 'ka -bezë, 'ö- 'wëü- -nu bhë 'wo- nu 'fɛɛmɛ -nu -dhë kö 'yaa -së -a!»

¹⁰Bhii -dhe -kë =ne Yesu -yö 'wun 'wo -kë -a =blɛɛ' -dhia bhë -a -ma bhë, 'yö- pö -an -dhë: «-Më -kë 'ö dhebo =ne 'ka- =kɔɔ' =yɛɛ =ɛ? Pë 'ö- -kë n -dhë bhë =yö -së. ¹¹Bhii 'fɛɛme -nu -wo -dho kë ka 'piö zö -kplawo, 'kɛɛ ma -zë n 'ka 'dho to ka 'piö zö. ¹²Dhebo =ne -yö pë 'yi 'tëë -sëëzë =ne -a -lo n -ma n -glöö =baa' -pë 'ka. ¹³A- -pö ka -dhë giagia 'ka: -Dhe 'saadhö 'wo 'dhoë- 'wuntaɔsë =blɛɛ' -a -bha 'kpongtaadhe 'ö =ne -a 'gü, pë 'ö dhebo =ne 'ö- -kë bhë -wo -dho -a =blɛɛ'-, 'ö -an -zo -yö -büö -a -wun 'ka.»

Zuda -ya 'piö 'yö Yesu dɔ slabhome -gɔmɛ -nu kwɛɛ
(Maakö 14.10-11; Lukö 22.3-6)

¹⁴Dhe =ya kë 'dhö, 'ö =guë' -nu 'gɔɔ- do ö ga =plɛ 'wo bhë -a me do 'wo- -dhe Zuda Ikalistö bhë, 'yö dho 'ö yö slabhome -gɔmɛ -nu -bha, ¹⁵'ö- pö -an -dhë: «Ma Yesu dɔ ka kwɛɛ =sia, -më 'ka dhoë- nu n -dhë -ɛ?» 'Ö 'wo 'wëü- 'puu 'tama 'gɔɔ- =yaaga =dhong, 'wo- nu -a -dhë. ¹⁶Ö sü yi bhë -a -bha, Zuda -yö -kë -a =mɛɛ' -dhia kö 'yaan- Yesu dɔ -an kwɛɛ.

Yesu waa- ö bha =guë' -nu -wo Paakö 'wlaan- -pë -bhö wo 'kuë-
(Maakö 14.12-21; Lukö 22.7-14, 21-23; Zan 13.21-30)

¹⁷Dhɔɔɔg 'ö 'wo 'bluu- 'ö- =bhɛɛpë 'yaa- 'piö, 'wo- -bhö -na -a 'ka bhë, -a -dhekpaɔyi -blɛɛzë 'ka, 'yö =guë' -nu 'wo Yesu =dheɛ' -kpɔ, 'wo- pö -a -dhë: «-Dhe -mlë 'ü- 'piö kö 'yi ü bha Paakö 'wlaan- -bhöpë kë -a -bha -ɛ?»

18'Ö Yesu -ya pö -an -dhë -wo 'dho plöö; -ya kë -ne -wa -da plöö -wo yö gɔɔndë do -bha; -wa -dhëe' kpɔ =woë' -nɛɛ: «Yi -gɔmɛ -ya -pö ö -bha 'lɛle -ya yö -klöö; 'kɛɛ -dhe 'ö ü -gɔ kɔɔ -ne 'ö waa- ö -bha -guë' -nu 'wo dho Paakö 'wlaan- -pë -bhö -a -bha.»

19'Ö -guë' -nu -wa -kë -ne -kɔ 'ö Yesu -ya pöë -an -dhë bhë -a 'dhö. 'Wo dho 'wo Paakö -bhöpë -yuö -kë 'kɔ bhë -a 'gü.

20=Dhe 'yiniadhɛ -ya dɔ, Yesu waa- ö bha -guë' -nu 'gɔɔ- do ö ga -plɛ 'wo bhë -wo -dho pë -bhö -a -ta -gba 'dhiö. 21-Wo -kë pë -bhö -dhia, 'ö Yesu -ya pö -an -dhë: «A- -pö ka -dhë giagia 'ka: Me do -yö ka ziën, yö -ne 'ö dho n dɔ n yaagüme -nu kwɛɛ.»

22-A -bha -guë' -nu wöödhɛ -yö -siö -gbaɔnsü, 'wo yö -a -dhëe' kpɔ -sü -bha do do 'ka -nɛɛ: «N Dëme, ma -mü -a?»

23'Ö Yesu -ya pö: «Mɛ 'yö ö bha -bluu' -sɔ n 'piö pë -bhö -a 'gü 'tia- 'gü -nɛ yö -mü. 24Ma Mɛgbö, a -dho ga -ne -kɔ 'ö pë 'ö -bɛɛn' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhe 'gü n -wun 'gü 'ö- 'ka- 'dhö. 'Kɛɛ -më 'yena -wun 'yö -nɛ gɔɔn- 'ö 'dhoë- ma Mɛgbö n dɔ n yaagüme -nu kwɛɛ bhë -a -bha 'ka! Gɔɔn- 'ö 'dhö yaa bho -bezë, kö -yö -së -a -bha 'ka!»

25Zuda 'ö dho -a dɔ ö yaagüme -nu kwɛɛ bhë, 'ö- pö: «N -Gɔmɛ, ma -mü -a?» 'Ö Yesu -ya pö: «Ü- -kpɔ ü -de 'yaan.»

-Bhöpë 'slööslö

(Maakö 14.22-26; Lukö 22.15-20; 1 Kolentö 11.23-25)

26-Wo -kë pë -bhö -dhia, 'ö Yesu -yö -bluu' -sü; -dhe 'ö -ya -Zlan zuö pö -a -ta, 'yö- -kaan, 'ö- nu ö bha -guë' -nu -dhë -a pö -sü 'ka -nɛɛ: «-Kaa 'sü, 'ka- -bhö, -a mɛ -nɛ tɔɔ n bun.»

27'Ö -drɔɔn -kɔɔ do sü; -dhe -ya -Zlan zuö pö -a -ta, 'yö- nu -an -dhë -a pö -sü 'ka -nɛɛ: «Ka 'plɛ -kaa mü! 28Bhii -a mɛ -nɛ tɔɔ n fei. Fei bhë -ne 'ö -Zlan -bha -dhi 'kuë- gën 'ka. Yö -ne 'ö -lo -ziö medhevadhɛ -bha -sɔɔn yaa -ta -pë 'ka. 29A- -pö ka -dhë: N 'ka -dho -drɔɔn mü ka 'piö gbo, 'ö dho 'ö yöë -drɔɔn -dëü gbe 'a dho -a mü ka 'piö n Dë -bha -gludédhe -pö 'gü bhë -a yi -bha.»

30=Dhe -ya kë 'dhö, 'wo 'wlaan- -ta 'tan -nu bho, 'wo dho Olivie -tɔn tuö.

Piɛɛ -bha -kploo ö- wo Yesu 'ka

(Maakö 14.27-31; Lukö 22.31-34; Zan 13.36-38)

31'Ö Yesu -ya pö ö bha -guë' -nu -dhë: «Gbeng -yi gia- -nɛ -a 'gü, ka 'plɛ ka -dho n to 'ka -ziö, bhii pë 'ö -bɛɛn' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëédhe 'gü -ya -pö: A -dho 'bhla -maakëme zë, 'ö 'bhla -tuë -nu -wo -pɛn -dhe 'saadhö -a 'gü.

32'Kɛɛ 'ma 'go ga 'gü, a -dho dho ka 'dhiö Galile -se 'gü.»

33'Ö Piɛɛ -ya pö: «Kö -kë -nɛ mɛ 'plɛ -wo ü -to, ma -zë, n 'ka 'dho ü to 'gbɛɛdhö.»

34'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «A- -pö ü -dhë giagia 'ka: Gbeng -yi gia- 'ö -nɛ -a 'gü, -a kë -sü 'ka kö -tɔ gɔn -yaan 'we, ü -dho -a pö -gwaa -yaaga -zë -nɛ 'bhaa n dɔ.»

³⁵Ö Piεε -ya pö: «Kö -kë =ne ko zë -wun -mü 'dhee, n 'ka 'dho -a pö 'gbædhö 'maa ü dɔ!» 'Ö pë do bhë me 'wo to 'wo- pö 'pö.

Yesu -bha -bhea' 'ö- wo Zesemane
(Maakö 14.32-42; Lukö 22.39-46)

³⁶-Dhe =ya kë 'dhö, Yesu waa- ö bha =guë' -nu 'wo -lo -dhe do 'wo- -dhe Zesemane bhë -a -bha, 'ö- pö -an -dhë: «Ka =yaannu zö, kö 'a 'dho -de -bhea' -dhia!» ³⁷Piεε 'dhö, Zebede gbö -nu =ple 'dhö, 'yö -an sü ö 'piö. 'Yö -wεε -yö -kpɔ -a -ta. ³⁸Ö- pö -an -dhë: «N =zuö' =ya pa ga -sü 'yena bhë -a 'ka. -Ka 'to zö, 'kwa -ya kwa 'yaan!»

³⁹-Dhe 'ö bhɔ -an -dhë =taa' 'bhe 'ka, 'ö ö -gɔ -gblü 'sei 'ö =bhea ö -wo -ta =nε: «N Dë, -a këdhe =ya kë -dhö, 'yi 'güüzë 'ö =ne, -a bhɔ n -dhë =taa! Kë-wo 'dhö 'pië- wo bhë n 'ka- pö, ma 'pö n 'yi =kaan -dhë -wun, 'kεε bhi -zë, 'ü 'yi =kaan -dhë -wun -yö kë.»

⁴⁰Ö -ye ö 'zü 'ö nu ö bha =guë' -nu -yaaga bhë -an 'piö, 'ö -an yö kö -wo yiö, 'ö- pö Piεε -dhë: «E! Kaa -ya ka 'yaan n 'piö 'lεle do gia- 'ka a? ⁴¹-Ka -ya ka 'yaan, 'ka =bhea', kö =kun 'ö 'ka dho -püö 'güandhe 'gü, a- =tei' -dɔ =ne ka- 'piö 'ka -ya ka 'yaan, kë- wo 'ö =faan' 'yaa bun -gɔ bhë yö -mü.»

⁴²Ö bhɔ -an -dhë =taa' -gwaa kë =ple -naa wo, 'ö =bhea -wo 'ö =ne -a 'ka: «N Dë, 'ö =ya kë =ne 'yi 'güüzë -kɔɔ 'ö =ne yaa 'dho bhɔ n -dhë =taa', kö ü 'yi =kaan -dhë -wun -yö kë!» ⁴³Ö nu ö bha =guë' -nu 'piö, 'yö -an yö kö =wa yi zë 'zü, bhii 'ö tɔɔ yi -yö -kë -an 'yënngdhö.

⁴⁴Ö Yesu -yö go -an 'piö 'zü, 'yö dho =bhea' -dhia -gwaa -yaaga -naa wo, -wo do bhë -a 'ka. ⁴⁵Ö nu ö bha =guë' -nu 'piö, 'ö- pö -an -dhë: «Ka yi zë -na -kplawo =a? Ka ka 'tεε -nu pa -na -a? -Ka -dhe -ga: 'Lεle -ya -lo kö ma Megbö 'aan- dɔ =sɔɔnyaame -nu kwεε. ⁴⁶-Ka -luu' -'kwa 'dho! Gɔɔn- 'yö dho n 'dhɔɔ dɔ bhë, =ya -lo zö 'saadhö!»

Yesu 'kun -sü
(Maakö 14.43-50; Lukö 22.47-53; Zan 18.3-12)

⁴⁷Yesu -yö -to 'wun =blεε' -dhia, 'ö- -bha =guë' -nu 'gɔɔ- do ö ga =ple 'wo bhë -a me do 'ö Zuda 'ka bhë, waa- me -gbaa =va 'ö -blaan -nu, 'lü 'klu -nu 'dhö -an -gɔ, -wo -kë -a 'piö 'wo nu. Me -nu 'wo nu bhë, slabhome =gɔme -nu waa- Zuifö me ziizii -nu =ne 'wo -an bɔ. ⁴⁸Zuda 'ö Yesu dɔ ö yaagüme -nu kwεε bhë, -yö =duakëpë 'wo dho Yesu kun -a -bha -a -zɔn me -gbaa =va bhë -an -dhë =nε: «Mε 'a 'dhoë- -a 'kpeng mü bhë 'ö tɔɔ me 'ka- 'piö bhë kö -kaa 'kun!» ⁴⁹'Yö Zuda -yö =yɔɔn Yesu -bha 'ö- pö: «'Bha =büee, n -Gɔme!»

'Ö to mü 'ö- 'kpeng mü. ⁵⁰Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «N 'bhame, pë 'ü nu kö 'üen- -a kë bhë, -bhö -a kë!»

=Dhe =ya kë 'dhö, me -nu 'wo bhë 'wo =yɔɔn Yesu -bha, 'ö 'wo- kun.

⁵¹'Yö me -nu 'wo -kë Yesu 'piö bhë -a me do -yö ö -bha -blaan -gan -kloo 'gü, 'ö slabhome -nu -gɔme -bha yuökëme zaa ö 'tonëga -bha, 'ö- 'klu -kan.

52 'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «-Bhö ü bha -blaan -da -kloo 'gü, me 'saadhö 'wo -blaan 'sü -na bhë, -wo -dho to -blaan -kwaä'. 53 'Bhaa- dca =ne a -mç -a -bha 'a- -dhe n Dë -gç kö -yö nu n -dhë, kö -dhe do =ne -a 'gü 'yö ö bha bçme -nu 'wo -ziö -vuu 'gçç- 'slaple ö ga =ple -ta bç n -dhë -a? 54 'Këe =ya kë 'dhö -bezë, pë 'ö =bëen' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëedhe 'gü -a 'dhiö -dho -mç 'kuë -kçklë -ë? Bhii -yö =bëen' -sü 'ka =ne pë -nu 'wo bhë -wo -dho kë =ne -kç =ne -a 'dhö.»

55 =Dhe =ya kë 'dhö, 'ö Yesu -ya pö me -gbaa -nu 'wo bhë -an -dhë: «-Më -kë 'ka nu n 'kun =dhia -blaan -nu, 'lü 'klu -nu -an 'ka =ne =dhe 'wo- pö -a -bha 'kpa pëyaakëme -mü n 'ka -a 'dhö e? Yi 'saadhö 'ka, a -kë =yaannu -sü 'ka ka 'piö -Zlan -gba -a 'gü -kç 'gü me -nu =daan' -sü 'ka, 'ö kaa n 'kun. 56 'Këe pë -nu 'wo bhë 'saadhö, -wo -kë kö pë 'ö -Zlan -wodhiölome -nu -wa =bleë 'ö =bëen' -sü 'ka -Zlan -bha 'sëedhe 'gü bhë, -a 'dhiö -yaan -mç 'kuë.»
=Dhe =ya kë 'dhö, 'ö -bha =guë' -nu 'ple -wo =duë 'wo -kan -a -zü 'kuë-.

Yesu -bha -dho zakanme =va 'dhiö -sü

(Maakö 14.53-65; Lukö 22.54-55, 63-71; Zan 18.13-14, 19-24)

57 Me -nu bhë =dhe 'wo Yesu kun, -wo -nu -a 'ka Kaifö 'ö -kë slabhome -nu -gçme =va 'ka bhë -a 'dhiö. -Dhe bhë -a 'gü, Zuifö -nu -bha tçngçme -nu waa- -an -bha me ziizii -nu -wo -kë wo 'kuë- mü. 58 Pïëe -yö -ziö Yesu 'piö, -gentozlöödhe 'ka, 'ö nu 'ö =daa' slabhome -nu -gçme =va -gç 'kweandhö, 'ö waa- 'yan -to 'kç -bha -me -nu -wo =yaannu mü, kö -kç 'ö 'wun bhë 'ö dho yën -a 'ka, 'yaan- -a dç.

59 Slabhome -nu -gçme 'wo zakanme =vava 'ka bhë waa- zakanme =vava 'wo to, -wo =sua -wun 'wo dho -a dç -a -bha kö -yaan kë 'wun -dçadhe 'ka -waan -za -lo -a tuö -yaan kë -a zë -gen 'ka bhë, -wo -kë -a =mëe' -dhia. 60 -Wo -bç mü 'dhö do do 'ka wo -bha -sua -wun =bleë' -sü 'ka, 'ö -an -wo yaa 'ö 'ko 'sü. 'Ö me -kaanta =ple -wo nu 61 'wo- pö: «Gççç- 'ö =ne -ya pö -yö -dho -Zlan -gba -a 'gü -kç =wüüi'-, 'ö- -dhekpacyi -yaaga 'ka 'ö- gbe dç.» 62 'Ö slabhome -nu -gçme =va 'yö =luu, 'ö- pö Yesu -dhë: «'Wun 'ö me -nu =ne 'wo- =bleë' -na ü -gç bhë, ü 'ka 'dho -a gbe -daa kë =a?»

63 'Këe Yesu yaa -daa kë -a -gç. 'Ö slabhome -gçme =va -ya pö -a -dhë 'zü: «-Zlan 'ö 'bhee- -a 'tç 'ka, a- -dhe ü -gç kö 'ö =ya kë =ne -a Gbö, -a -bha -Yame -mü ü 'ka 'ü- =bleë'- yi -dhë -wo -bhö -sü 'ka!»

64 'Ö Yesu -ya -daa -kë -a -gç 'ö- pö: «-Ii-, yö gia- 'ü- =bleë bhë, 'këe a- =bleë ka -dhë: 'Ö sü =dëe -bha zlöö, ka -dho ma Megbö n yö kö 'a -ya -sü 'ka -Zlan 'piigbeezë -bha -yadhe =bhlëzë -bha. Ka -dho n yö 'zü dha kpö -nu 'gü kö a nu -na.»

65 =Dhe =ya kë 'dhö, slabhome =va -yö ö -bha gblang -blë -naazuëdhe 'ka 'ö- pö: «-Më 'kwa -yaa -gç -ë? =Ya 'si bho -Zlan -gç! Kwa -bha -wun 'yaa -tçmç -bha gç, 'wun 'ö 'go -na -a =bleë' -dhia -Zlan 'ka bhë, ka- -ma. 66 Ka -bha -zotadhe tçç -më -ë?» 'Wo- -daa -kë 'wo- pö: «-Ee-, -a zë -sü -ya -ma -kun!»

67'Wo wo 'dhee -nu -suö -a wöödhö, 'wo- -ma -kə kpö 'ka kö me 'bhaa -nu -wa 'to -ma -na -a pö -sü 'ka -nɛɛ: 68 «-Zlan -bha -Yame, me 'ö ü -ma bhë, -a 'tə pö yi -dhë!» (Bhii -dhe kë -na 'dhö kö -wa sɔ -klu -a woë-.)

Piɛɛ -bha -kploo Yesu -wun 'ka -sü
(Maakö 14.66-72; Lukö 22.56-62; Zan 18.15-18, 25-27)

69'Piɛɛ -yö -kë -ya -sü 'ka plaan 'kweandhe bhë -a 'yasa 'gü -dhe -bha, 'ö slabhome -gɔmɛ -bha yuökédhe do -yö -yɔɔn Piɛɛ -bha 'ö- pö: «Bhi -de 'pö, ü -kë Yesu 'ö go Galile bhë -a 'piö!»

70'Ö Piɛɛ -yö -kploo Yesu -wun 'ka me 'ple wö 'dhiö mü 'ö- pö: «Pë 'ü- piö kö 'ü- -blɛɛ' -bhë 'maa- dɔ!»

71-Dhe -kë 'dhö 'ö Piɛɛ -yö dho -yö plaan -zian 'ka, 'ö -ko 'zü 'ö yuö kë 'në dhe do 'bhaa -ya yö 'ö- pö me -nu 'wo kë mü -an -dhë: «Me =nɛ -yö -kë Yesu, Nazaletë mi bhë -a 'piö!»

72'Ö Piɛɛ -yö -kploo 'zü -dëüwo 'ö- pö: «A- -blɛɛ -Zlan -dhë =nɛ, gɔɔn- 'ö bhë 'maa- dɔ!»

73-Dhe 'töng pë 'tee -ya ziö, me -nu 'wo -kë mü, 'wo -yɔɔn Piɛɛ -bha, 'wo- pö -a -dhë: «Giagia 'ka, me -nu 'wo bhë ü -an me do 'ka, bhii ü 'wun -blɛɛ' -wo -yö ü 'godhe -zɔn yi -dhë.»

74-Dhe -kë 'dhö, 'ö Piɛɛ -yö yö -wo -bhokuédhe kë -sü -bha =nɛɛ: «Ya kë -sua 'ka, -Zlan -yö n 'klo bhɔ! A- -blɛɛ -Zlan -dhë =nɛ, gɔɔn- bhë 'maa- dɔ!» -Dhe bhë 'ö to -a -bha 'ö -tɔɔn -yö -we. 75'Ö Piɛɛ -zo -yö -büö, -wo 'ö Yesu -ya pö -a -dhë bhë -a 'ka =nɛɛ: «-A kë -yi 'ka, -tɔɔn -yaan 'we, ü -dho -kploo n -wun 'ka -gwaa -yaagazë =nɛ, 'bhaa n dɔ.» 'Ö yö plaan 'ö 'gbo bɔ 'yenazë 'ka.

'Dho 'wo- wo Yesu 'ka Pilatö 'dhiö waa- Zuda -bha ga -kə
(Maakö 15.1; Lukö 23.1-2; Zan 18.28-32)

27 1-Dhiadhio tii 'gü, slabhome -gɔmɛ -nu 'töüdhö waa- Zuifö me ziizii -nu -wo -kpɔ wo 'kuë- kö 'waan- Yesu zë. 2'Wo- lö 'wo dhoë 'wo- dɔ 'se -kɔɔnme Pilatö kwɛɛ.

3-Dhe Zuda 'ö Yesu 'dhɔɔ dɔ bhë -yaa- yö -nɛ -wa za -lo Yesu tuö, 'ö- -zuö' -yö za dɔ -a -bha, 'ö -ye ö 'zü, 'ö dho 'wëü- 'puu ga 'gɔɔ- yaaga bhë -a 'ka slabhome -gɔmɛ -nu waa- me ziizii -nu -an -dhia, 4'yö- pö -an -dhë: «Sɔɔn yaa 'a- -kë me yaa 'wun yaa kë bhë, 'a- dɔ ka kwɛɛ 'kaan- -a zë bhë -a 'ka.» 'Kɛɛ -wa -pö -a -dhë: «Yi -bha 'wun gbɛ 'yaa- 'gü, bhi -nɛ 'ö ü bha 'wun 'dhö -mü!»

5'Ö Zuda -yö 'wëü- bhë 'yö- -pen sia- -Zlan -gba -a 'gü -kə 'gü mü, 'ö -ziö 'ö dho, 'yö ö -de dun 'lü -bha.

6'Ö slabhome -gɔmɛ -nu -wo 'wëüga bhë -a sü 'wo- pö: «Kwa -bha tɔng -ya -pö kö -kun 'kwaa fei =sɔɔng' -da -gbëü 'ö -Zlan -gba -a 'gü -kə 'gü bhë -a 'gü. Bhii 'ö tɔɔ me 'wo- zë -a =sɔɔng' -mü.»

7=Dhe 'ö -an -wo =ya 'kpɔ -a -bha, 'wëüga bhë 'wo gbɔdɔme -bha -bhlöödhe dhɔ -a 'ka, 'ö -kë -nia -nu me =wa ga -an -bindhe 'ka. 8-A -wun 'gü =dɛɛ =ne -a 'gü, -wo =tun -dhe bhë -a -dhe «me fei -dhe». 9-Kɔ 'ö -kaa' 'ö -wo 'ö -Zlan -wodhiölome Zelemi -ya pö 'kpa 'ö- 'dhiö -yö -mɔ -a 'ka 'kuë 'ö bhë. Bhii -ya -pö: -Wo 'wëü- 'puu 'gɔɔ- -yaaga 'ö -kë 'wëü- 'ö Izlaelö -me -nu -wo -kpɔ 'kuë- do kö -waan dhɔa bhë -wa -sü, 10 'wo gbɔdɔme -bha -bhlöödhe dhɔ -a 'ka =ne -kɔ 'ö kwa Dëme -Zlan -ya =blɛɛ -a 'ka bhë -a 'dhö.

Pilatö -bha Yesu -dheɛ' 'kpɔ -sü

(Maakö 15.2-5; Lukö 23.3-5; Zan 18.33-38)

11 Yesu -yö -dho 'se =kɔɔnme Pilatö 'dhiö, 'yö- =dheɛ' kpɔ 'ö- pö: «Zuifö -nu -bha -gludë -mü ü 'ka a?» 'Ö Yesu -ya pö -a -dhë: «Ü- =blɛɛ bhë.»

12 Go mü =dhe 'ö slabhome -nu -gɔme -nu waa- me ziizii -nu 'dho 'wun dɔ -na -a -bha, yaa- -daa kë gbɔ. 13 'Ö Pilatö -ya pö -a -dhë: «'Wun -nu 'wo- dɔ -na ü -bha =ne, 'bhaa- ma =a?»

14 'Kɛɛ Yesu yaa- -daa do gbɛ 'sü -a 'gü, yaa- kë -a -gɔ. -A -wun 'gü 'tetundhe =va -yö -da 'se =kɔɔnme Pilatö 'gü.

Yesu -bha -da 'klobhɔdhe 'gü -kɔ

(Maakö 15.6-15; Lukö 23.13-25; Zan 18.39–19.16)

15 Paakö 'wlaan- 'saadhö -a 'ka, 'se =kɔɔnme Pilatö -yö me 'ö 'següme -nu 'dho -a 'piö, -a -bho -kanso 'gü -an -dhë. 16 Gɔɔn- do 'ö me 'plɛ -wa dɔ 'wo- -dhe Balaba, -yö -kë -kanso 'gü mü. 17 'Ö Pilatö -ya pö me -nu 'wo nu wo 'ko =bhaa -a wö 'dhiö mü bhë -an -dhë: «Dö 'ka- 'piö kö 'a- bho mü -i? Balaba 'iin Yesu 'wo- -dhe Klito bhë e?» 18 Bhii -ya =dɔa' -ne -wo Yesu -dɔ ö kwɛɛ =druɛi 'ö -da -an 'gü bhë -a -wun 'gü.

19 Pilatö -yö -kë zadɔkɔ 'gü, 'ö- -bha dheɔ -yö me -bɔ -a -dhë 'ö- pö: «Kö -kun 'ü pë gbɛ -kë gɔɔn- 'ö 'wun yaa gbɛ 'yaa- -bha bhë -a 'ka! Bhii yiö =zian' -dɛɛ, n =sëë' -yö -bho -a -wun 'gü =duö.»

20 'Kɛɛ slabhome -nu -gɔme -nu waa- me ziizii -wo -gban me -gbaa -nu 'wo bhë -an -bha, kö -wo Balaba bho mü, kö -wo Yesu -zë zë. 21 'Ö Pilatö -yö -an =dheɛ' kpɔ 'zü 'ö- pö: «Me =plɛ 'wo bhë, -a dözë 'ka- 'piö kö 'a- bho mü -i?» 'Ö 'wo- pö: «Balaba =ne 'yi- 'piö!» 22 'Ö Pilatö -yö -an =dheɛ' kpɔ =nɛɛ: «Kö 'a -më kë Yesu 'ö- 'tɔ -yö -kë Klito 'ka bhë -a 'ka ɛ?»

'Ö -an 'plɛ -wa -pö: «-A dɔ -gaatalü -bha!»

23 'Ö Pilatö -ya pö: «-Më -wun yaa 'ö gɔɔn- =ne 'ö- -kë -ɛ?»

'Kɛɛ -wo -yö =gblaa 'gbla -sü 'gü wo =faan' 'plɛ 'ka =nɛɛ: «-Bhö -a dɔ -gaatalü -bha!»

24 =Dhe 'ö Pilatö =yaa- yö =ne ö -wo 'yaa -mɔ -na, 'kɛɛ -an -wo 'dho -na 'dhiö -kplawo, 'ö 'yi sü 'yö ö -kɔ -zlu, me -gbaa -nu 'plɛ wö 'dhiö mü, 'ö- pö: «N -kɔ 'yaa gɔɔn- 'ö kpengdhö =ne -a zë -sü -wun 'gü, -a me bhë ka -bha 'wun -mü!»

25 'Ö me -gbaa -nu 'wo bhë 'wo- pö: «-A fei -wun -yö -lo yi -nu, yië- yi -bha 'në -nu, yi tuö!»

26 -Dhe =ya kë 'dhö, 'ö Pilatö -yö Balaba bho -kanso 'gü 'següme -nu -dhë, 'ö Yesu nu 'dhasi -nu -dhë, 'wo- -ma. 'Go mü, 'ö- dɔ -an kwɛɛ kö 'waan- -a dɔ -gaatalü -bha.

'Dhasi -nu -wo duö 'luu -sü Yesu -bha

(Maakö 15.16-20; Zan 19.2-3)

27 'Dhasi -nu -wo -dho Yesu 'ka Pilatö -gɔ kɔɔ, 'ö 'dhasi -nu me 'wo to 'ö -an 'plɛ -wo nu wo 'ko =bhaa mü. 28 'Wo Yesu -bha sɔ -nu bho -a -bha, 'wo gblang nuɛazê do -da -a -bha, 29 'wo 'ginng -gbloo =gblaa' do -kê, 'wo- -kê -a -bha 'gɔ =gblaa' 'ka, 'wo- -ya -a tuö, 'ö 'wo 'lünê do dɔ -a -kwɛɛ- 'gü -kɔ 'gü. 'Go mü, 'wo -lo wo kpɔn 'gü -a 'dhiö duö 'luu -sü -a -bha -sü 'ka, 'wo- pö: «Zuifö -nu -bha -gludê, 'bha -büee!»

30 'Wo wo 'dhee bho -a -bha, 'ö 'wo 'lü 'wo- dɔ -a kwɛɛ bhë, 'wo- kun -a -gɔ, 'wo- =maa' -a -gɔ -bha.

31 -Dhe 'ö =wa yën duö 'luu 'sü -sü -bha -a 'ka, 'ö gblang bhë 'wo- bho -a -bha, 'wo- -bha sɔ -nu -da -a -bha; 'wo dho -a 'ka kö -waan dɔ -gaatalü -bha.

Yesu -bha -dɔ -gaatalü -bha -sü

(Maakö 15.21-32; Lukö 22.26-43; Zan 19.17-27)

32 -Dhe 'wo 'dho -na, 'ö 'wo -kpën gɔɔn- do 'ö go Silenê, 'wo- -dhe Simɔ -a -bha, 'wo- 'gbee- -ta bho kö -yö Yesu -bha -gaatalü bun. 33 'Wo dho 'wo -lo -dhe do 'bhaa 'wo- -dhe «Gɔɔgota» -a -bha, -a -gen 'ö tɔɔ «me -gɔ -klêê -lo -dhe».

34 -Dhe bhë -a 'gü, 'wo -drɔɔn 'wo pë 'këü 'yi 'güüzê -kaan -a 'ka bhë 'wo- nu -a -dhë. -Dhe 'ö =yaa- dan, yaa 'we -a -bha gbɔ kö -ya mü. 35 'Wo- dɔ -gaatalü -bha =taan -nu -gban -a -gen waa- -a -kɔ -nu -an -ta -sü 'ka. 'Go mü 'wo- -bha sɔ -nu -glu wo 'ko 'ka 'töü- -bhö -sü 'ka, 36 'wo -ya mü, wo 'yan -to -a -bha -sü 'ka. 37 -A -gɔ -ta dhuö pë 'ö- zê -gen 'ka, 'wo- -ya mü 'ö tɔɔ: «Me =nɛ 'ö tɔɔ Yesu 'ö Zuifö -nu -bha -gludê 'ka.» 38 -Wo -kwaan -gludame -nu =plɛ -dɔ -gaatalü -bha Yesu 'pian 'piö mü; -a me do -yö -kê -a -kwɛɛ- 'gü, 'ö- me do -yö -kê -a -kwaa- 'gü.

39 Me -nu 'wo -kê ziö =dhia mü, -wo wo -gɔ zê 'gü 'si -nu -bho Yesu -gɔ -sü 'ka. 40 -Wo -kê -a pö =dhia -a -dhë: «Bhi 'ü- -kê kö 'üën- -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'wü, kö -dhekpɔyi -yaaga 'piö 'üën- -a gbe dɔ bhë, -bhö ü -de dha; 'ö 'go mü, =ya kë =nɛ -Zlan Gbö -mü ü 'ka, -bhö 'go -gaatalü -bha 'ü yö sia- 'sa!»

41 -Kɔ do bhë -a 'ka slabhome -gɔme =vava -nu, Zuifö -nu -bha tɔnggɔme -nu waa- me ziizii -nu, 'wo yö duö 'luu -sü -a 'ka -sü 'gü 'pö, -a pö -sü 'ka =nɛ: 42 «Me -nu dha 'yö- wo, 'kɛɛ 'yaa -mɔ -a -bha kö -yö ö -de dha! 'Ö =ya

kë =ne Izlaelö -bha -gludë -mü -a 'ka, kö -yö ö -de bho -gaatalü -bha kö 'yiën- -a -wo -dhe 'wun giagia. ⁴³-Yö ö -zo yö -Zlan -bha 'ö- pö: «A -Zlan Gbö 'ka»; -dhe 'ö 'dhö, -kwa -a -ga kö -a -dho -dho -Zlan kë, 'yö- dha 'sabra kɔ.»

⁴⁴'Ö -kwaan -gludame -nu 'wo -kë -gaatalü -bha -a 'piö mü bhë, 'wo 'si -nu -bho -a -gɔ =ne -kɔ do bhë -a 'dhö 'pö.

Yesu -bha ga -sü

(Maakö 15.33-41; Lukö 23.44-49; Zan 19.28-30)

⁴⁵=Dhe 'kwa dɔ lënnü, 'ö -dhe -yö -trö 'se -dhe 'saadhö -ta, 'ö dho 'ö yöë 'wo 'ye -lan -bha. ⁴⁶=Dhe 'kwa dɔ 'wo 'ye -lan 'ka, 'ö Yesu -yö -gbla -wo 'gbee- 'ka =nɛ: «Eli, Eli, lema sabasötani!» (-A -gen 'ö tɔɔ «n -ma -Zlan, n -ma -Zlan, -më 'yö -kë 'ü ü -kwaa n -wun -zü -i?»)

⁴⁷Me -nu 'wo -kë mü, -a mɛ do do -nu -wa -wo -ma, 'ö 'wo- pö: «-Yö Eli -dho kë -na!»

⁴⁸'Ö mɛ do -yö go -an 'gü -bla 'ka, 'yö dho 'yö =fuu- sü, 'ö- zë -drɔɔn 'yi =gliisü 'ka, 'yö- -ya 'lünë 'dhiö, 'yö- =yɔɔn Yesu 'dhi 'sɔɔ kö -yaan -a mü.

⁴⁹'Kɛɛ -an mɛ 'wo to -wa pö: «-Bhö dɔ, 'ö =ya kë =ne Eli -dho nu 'ö- dha kö 'kwaan- -a yö.»

⁵⁰'Ö Yesu -gbla -dëüwo 'gbee- 'ka 'ö ga.

⁵¹'Ö to mü, -dun 'kodhi -bha -sɔ 'ö -kë -Zlan -gba -a 'gü -kɔ 'gü bhë, 'ö -pɛ dhuö 'ö nu 'ö yöë sia- -teidhö; 'ö 'se -nu -wo =zluun, 'ö -guö -tɔn -nu -wo 'fa bho. ⁵²'Ö blɔɔn- -nu 'dhi -yö -po, 'ö -Zlan -bha mɛ -nu 'ö 'wo ga 'dhiö, 'ö -an =plëézë -glöö -wo go ga 'gü, ⁵³'wo go blɔɔn- 'gü 'wo yö plaan. =Dhe Yesu -yö go ga 'gü, 'ö mɛ -nu 'wo bhë 'wo nu Zeluzalemë plö, 'ö medhevadhe -wo -an yö.

⁵⁴Wlɔmë mi 'ö -kë 'dhasi -këng' do -gɔmɛ 'ka waa- 'dhasi -nu mɛ 'wo -kë wo 'yan -to Yesu -bha -dhia bhë -wo 'se =zluun -kɔ waa- pɛ -nu 'wo -kë 'töüdhö bhë -an -yö. 'Ö 'suö =va -yö -da -an 'gü 'wo- pö: «Me 'ö =ne -yö -Zlan Gbö giagia 'ka!» ⁵⁵Dhoo -nu =plëézë 'wo dɔ =gbiin 'wo -dhe -ga, -wo -kë -ziö Yesu 'piö -dhia kö -yö Galile, 'wo yuö -nu -kë -a -dhë. ⁵⁶Mali 'go Madala 'dhö, Mali Zakö waa- Zozefu -an dhe, waa- Zebede bɔɔ -wo -kë mü, dhoo -nu 'wo bhë -an ziën.

Yesu -da -gluudhö -sü

(Maakö 15.42-47; Lukö 23.50-56; Zan 19.38-42)

⁵⁷=Dhe 'yiniadhe -yö dɔ, gɔɔn- do =bhɔzë 'yö -kë Alimate mi 'ka 'wo -dhe Zozefu, yö -de 'pö -yö -kë Yesu -bha =guë' -nu mɛ do 'ka, ⁵⁸'Ö dho Pilatö 'piö, 'yö Yesu =glöö -dhe -a -gɔ. 'Ö Pilatö -yö -we -a -bha kö -wo Yesu =glöö nu -a -dhë.

⁵⁹'Ö Zozefu -yö Yesu =glöö dhu sɔ 'puu -dëü do 'ka, ⁶⁰'ö- -bin -guö -du do -dëü 'yö- pɔn ö -de -bha blɔɔn- 'ka bhë -a 'gü. 'Go mü 'yö -guö 'fa 'gbiin-

do -glong glö 'ö- yö -guö -du bhë -a 'dhiö, 'ö- to 'ö dho. ⁶¹Mali 'go Madala waa- Mali kë =ple -naa, -wo -kë -ya -sü 'ka blöön- bhë -a wö 'dhiö mü.

-Zo -kë blöön- 'piö -me -nu

⁶²-Dhe Zuifö -nu -bha -glooyi -de -pë kë -yi -ya ziö, 'ö- -ta -dhe -ya 'po, 'ö slabhome -göme -nu waa- Falizi -me -nu -wo dho wo 'kuë- 'wo dho Pilatö 'piö. ⁶³'Ö 'wo- pö -a -dhë: «Yi dëme, yi -zo -ya -büö bhii -suame 'ö bhë kö yaa ga -kun, -ya -pö -dhekpacyi kë -yaaga -naa 'ka, -yö -dho go ga 'gü. ⁶⁴-Bhöë pö 'dhasi -nu -dhë -wo wo -zo -kë -a blöön- 'piö -dhekpacyi -yaaga 'ka, -yö kë 'dhö kö -kun 'ö- -bha -guë' -nu dho nu -waan -a -glöö -kwaan, kö -waan pö 'següme -nu -dhë -ya 'go ga 'gü. Kwa- kë 'dhö, -sua -wun -me 'ö bhë -yö -dho kë =gbaönsü 'ö =zië' -a -bleezë -ta.»

⁶⁵'Ö Pilatö -ya pö -an -dhë: «'Dhasi -nu 'wo dho wo 'yan to -a blöön- -bha 'wo -ne. -Ka 'dho, -kö 'wo dho wo -zo kaa -a 'piö -së 'ka ka -dhë, 'ka- kaa!»

⁶⁶-Dhe -ya kë 'dhö, 'ö blöön- 'dhitapë bhë -bhüö' -ziö -a 'dhiö, 'wo- =dua' -kë, -yö kë 'dhö kö -kun 'ö- 'dhi dho po. 'Go mü, 'wo 'dhasi -nu -ya -a -maa.

Yesu -bha -go ga 'sü -sü

(Maakö 16.1-10; Lukö 24.1-12; Zan 20.1-10)

28 ¹-Dhe 'ö Zuifö -nu -bha -glooyi -ya ziö, -dhe me 'ö -po -a 'piö, -a -dhiadhiö tii 'gü bhë 'ö Mali 'go Madala waa- Mali kë =ple -naa bhë 'wo nu blöön- -taa. ²'Ö to mü 'se -yö yö -zluun -sü -bha 'gbee- 'ka, 'ö -Zlan -bha böme do -yö go dhang- 'gü 'yö nu mü, 'ö -guö bhë 'yö- -bliü 'pian 'piö, 'ö dho -a -ta dhuö, 'yö =yaannu. ³'Ö- 'bhü -yö yö -ne dha -bha 'yan bö -sü 'bhü 'dhö, 'ö- -bha so -nu -wo -kë 'puu -ne bhlo kpö 'dhö.

⁴'Dhasi -nu -wo -zluun 'suö 'ka, 'ö -dhe to zlöö kö -wa kë -ne me -wa ga -an 'dhö.

⁵'Ö -Zlan -bha böme -ya pö dhoo -nu 'wo bhë -an -dhë: «Kö -kun 'ö 'suö -yö ka -kë! Bhii a- =dca' -ne Yesu 'wo- dö -gaatalü -bha bhë 'ka- =mëe. ⁶'Yaa zö gbö, -ya 'go ga 'gü -ne -kö 'ö- pöë ka -dhë 'dhiö bhë -a 'dhö. -Ka nu -dhe 'ö -wo -a -bha bhë 'ka- =ga!» ⁷'Ö -Zlan -bha böme -ya pö -an -dhë 'zü -nëe: «-Ka 'dho -bla 'ka 'ka- pö -a -bha -guë' -nu -dhë: «-Ya 'go ga 'gü, -yö 'dho -na ka 'dhiö Galile -se 'gü. -Dhe bhë 'ka dho -a yö -a -bha». 'Wun 'yö -kë n -gö 'aan- =blee' -ka -dhë bhë 'ö bhë.»

⁸Waa -glöw mü gbö, -wo -go blöön- -taa mü, 'suö waa- =zuögludhi -va 'yö -an pa bhë -a 'ka. 'Wo -bla sü, 'wo dho 'wuntaöse 'ö bhë -a 'ka Yesu -bha -guë' -nu -dhia.

⁹-Wo -kë 'dho =dhia, 'ö 'kan 'wo- wo -ta, kö Yesu -yö nu -na -an -gö zian-, 'ö- pö -an -dhë: «Ka -büee!»

'Wo =yöön -a -bha, 'wo pa -a -gen 'ka, -gblü -a -geendhö -sü 'ka. ¹⁰-Dhe -ya kë 'dhö, 'ö Yesu -ya pö -an -dhë: «Kö -kun 'ö 'suö -yö ka -kë! -Ka 'dho

'ka- pö n dhegluzë -nu -dhë -wo 'dho Galile, -dhe bhë 'wo dho n yö -a -bha.»

Pë -nu 'wo -kë bhë, 'dhasi -nu -bha -a -bleë' -kɔ

¹¹Kö dhoo -nu 'wo bhë -wa -da zian -ta, 'dhasi -nu 'wo wo -zo -kë Yesu blɔɔn- 'piö bhë, -an me 'bhaa -nu, -wo -dho plöö, 'ö pë -nu 'wo -kë 'töüdhö bhë, 'wo- =bleë slabhome -gɔmɛ -nu -dhë. ¹²'Yö slabhome -nu -gɔmɛ -wo yö me ziiiii -nu -bha, 'ö -an -wo -yö kpɔ -a -bha, 'wo 'wëüga =va sü 'wo- nu 'dhasi -nu 'wo bhë -an -dhë, ¹³'Ö 'wo- pö -an -dhë: «Ka -dho -a pö me -nu -dhë: «-A -bha =guë' -nu -wo -nu gbeng, 'wo- =glöö sü kö yi yiö.» ¹⁴Ya kë =nɛ 'se -kɔɔnmɛ =yaa- ma, yi -dho 'wun -bleë' -a -dhë, 'ö 'yi ka bho 'wun bhë -a 'gü.»

¹⁵'Ö 'dhasi -nu -wo 'wëü- bhë 'wo- sü, 'ö 'wo- -kë =nɛ -kɔ 'wo- pöë -an -dhë bhë -a 'dhö. 'Ö -an -bha -a =bleë' -kɔ bhë, 'ö- -taɔ -yö -pɛn -dhe 'saadhö 'gü, 'ö dho 'ö yöë =dɛɛ -bha.

Yesu -yö ö -de -zɔn ö -bha -guë' -nu -dhë

(*Maakö 16.14-18; Lukö 24.36-49; Zan 20.19-23; Këyuö -nu 1.6-8*)

¹⁶=Guë' -nu 'gɔɔ- do ö ga do 'wo bhë -wo -dho Galile -tɔn do 'ö Yesu -ya -zɔn -an -dhë bhë -a tuö. ¹⁷=Dhe 'ö =waa- yö, 'wo -gblü -a =gɛɛndhö; 'kɛɛ me 'bhaa -nu -wo -kë -an ziën yaa -an -zo 'kun =nɛ Yesu gia- -mü -a 'ka. ¹⁸Yesu -yö -yɔɔn -an -bha, 'ö- pö -an -dhë: «-Kɔ -mɔ 'wuën- -sü 'saadhö -yö -nu n -dhë -sü 'ka dhanggüdhe waa- 'kpongtaadhe -an -ta. ¹⁹=Dhe -kë 'dhö, -ka 'dho me -nu 'piö 'sɛ 'saadhö 'gü, 'ka -an kë ma -guë' -nu 'ka! 'Go mü, 'ka -an -bɔ yö n Dë -Zlan 'dhö, -a Gbö 'dhö, -Zuu 'slööslö 'dhö -an 'tɔ 'gü! ²⁰-Ka -an -daan', -wo -nu 'saadhö 'a ka -daan -an 'ka bhë -an 'ka, kö -wo -an 'kun! 'Go mü, 'ka- dɔa =nɛ a ka 'piö -dhekpacyi 'saadhö 'ka, 'ö dho 'ö yöë 'kpongtaadhe 'dhiötöyi -bha.»